Biblioteca ... Regională Hunedoara-Deva

Proletari din toate țările uniți-vă!

Gazeta literară

Anul IX, nr. 420 **22**

Joi 31 mai 1962 ORGAN SAPTĂMINAL AL UNIUNII SCRIITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMINĂ 8 pagini 50 bani

IN ACEST NUMAR:

DUMITRU MICU: Caragiale și schița

VERA CĂLIN: „Caragiale"

SPIROS MELLAS: Caragiale în Grecia

AUREL BARANGA

CUNOAȘTEREA VIEȚII ȘI DRAMATURGIA

Conferința pe țară a scriitorilor, urmată recent de plenara Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, a relevat în discuții argumentate și fructuoase că problema majoră ce stă în fața creatorilor noștri, rămine aceea a unei cunoașteri aprofundate a vieții noastre noi, în aspectele ei cele mai diverse și mai surprinzătoare. Concluzia este, cu aceeași vigoare, valabilă și pentru dramaturgi. Gen sintetic, esențializat, genul dramatic implică o cunoaștere adincă a lumii, o înțelegere temeinică a legilor care o conduc, o participare pătimașă la lupta care duce umanitatea mai departe. Numai în acest chip e cu putință o cunoaștere a omului și a sufletului lui, a mobilelor ce-l angrenează în bătăliile pe care le poartă, a năzuințelor pentru care se jertfește de multe ori cu o nobilă și dezinteresată dăruire. Stadiul actual de dezvoltare a societății noastre nu mai îngăduie o cunoaștere de suprafață, de ordinul informării, nu mai suportă o luare de contact grăbită. Drama sau comedia presupun deopotrivă un conflict pasionant, ridicind în lumina rampei personaje vii și complexe, dezbateri de idei contemporane, conducind la concluzii confirmate de măreția vremii pe care o trăim. O lucrare dramatică — tragedie sau comedie — care se mulțumește să comunice spectatorului atît cit transmite un articol de ziar sau un referat, e de la început sortită caducității. O dramă sau o comedie, care s-ar mulțumi cu o pedagogie elementară, e respinsă astăzi de exigența din ce în ce mai înaltă a publicului nostru, necontenit în spor de cunoștințe, necontenit îmbogățit în universul său de idei și sentimente.

Se pune deci problema ca dramaturgia să ilustreze epoca, convingătoare, emoționantă, străbătută de idei îndrăznețe și fecunde, de sentimente înălțătoare, trăite de personaje complexe, ca însăși viața care ne înconjoară. Asemenea piese nu se nasc decît pe temeiul cunoașterii omului în reacțiile sale cele mai personale, mai intime, pe temeiul investigației diferențiate și nuanțate a sufletului omenesc, a cunoașterii noilor relații născute înlăuntrul societății socialiste, și a trăsăturilor inedite ce fac profilul particular, și cu adevărat nou al omului care construiește o asemenea lume. Erezia — astăzi limpede pentru fiecare dintre noi — a așa-ziselor „conflicte eterne" — nu merită încă o revenire. Faptul că omul timpului nostru, constructorul socialismului, vine cu psihologia sa complexă și fermecătoare — iată alt bun cîștigat. Treapta ce se cuvine a fi urcată constă tocmai în sporirea capacității noastre de investigație, pentru descoperirea și relevarea conflictelor proprii epocii, pentru punerea în lumină a noilor trăsături de caracter pe care asemenea conflicte la sapă în configurația sufletească a oamenilor. Dramaturgia noastră nouă are în urma ei peste cincisprezece ani de experiențe fructuoase. Nu ne propunem un bilanț. Este limpede însă că s-au scris în acești ani o sumedenie de piese cu certe valori și care, toate, la vremea lor, au servit. Totodată însă trebuie să constatăm că în acest timp eroii din viață (și implicit publicul) au luat-o vertiginos înaintea personajelor noastre literare. Nu sînt rare astăzi cazurile cînd oamenii din sălile de spectacole pot comunica eroilor noștri întîmplări mult mai pasionante, fapte infinit mai răscolitoare, exemple de viață mai captivante și concluzii morale mult mai îndrăznețe decît își iau zborul de la înălțimea scenei.

Această constatare este menită să simbolizeze exigențele și eforturile. Dar pentru ca intențiile cele mai devotate să fie urmate de rezultatele pe care le vrem, e necesară, e obligatorie, această cunoaștere sporită, mult mai adincă și mai diferențiată, mai subtilă și mai arborizată, decît cea care a stat la temelia lucrărilor noastre de pînă acum.

Vom sărbători în curînd împlinirea a o sută și zece ani de la nașterea genialului I. L. Caragiale. Pentru noi dramaturgii, evenimentul nu e numai un prilej de evocare pioasă a unuia dintre marii scriitori de teatru ai lumii, ci și de meditație profesională foarte responsabilă. Ceea ce formează granitul marei lui opere este felul adînc în care și-a scrutat și judecat contemporanii. Literatura universală cunoaște nu multe cazuri similare, a unei retine de o asemenea agerime, a unui auz atît de fin. Cațavencii, Brînzoveneștii, Miticii lui sînt rezultatul unui proces de acumulare și selecție dintr-un material de viață uriaș. Iar ochiul necruțător și urechea atentă înregistrau cu o fidelitate neasemuită, pentru că întreaga concepție de viață a scriitorului era una de mare superioritate etică. Atunci cînd I. L. Caragiale spune — privitor la Cațavencii sau la Tipăteștii săi: „Îi urăsc, mă, îi urăsc", această ură feroce și pedepsitoare este izvorîtă dintr-o cunoaștere a lumii pînă în străfundurile ei. Concluziile operei caragialești sînt implicate în premizele ei. De aceea această operă n-are nimic didactic și fals moralizator. Teza operei caragialești ca una strict „obiectivă" este profund falsă, genialele lui lucrări sînt pătimaș partizane. Altceva se cuvine a fi remarcat: atunci cînd o lucrare oglindește cu profunzime realitatea, nu mai sînt necesare niște suplimentare zorzoane pedagogice. Ori de cîte ori autorul simte nevoia să le adauge este fiindcă n-a izbutit să dea glas vieții, fiindcă își simte cuvîntul privat de convingerea realității.

Cunoașterea vieții, descifrarea exactă și lucidă a sensurilor de dezvoltare a societății, prezentarea unor eroi captivanți, a unor conflicte răscolitoare, iată ce ni se pare a fi sarcina noastră de frunte, îndatorire grea, de o mare răspundere cetățenească.

Cuvîntul rostit de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Conferința pe țară a scriitorilor, ne-a fost adresat și nouă dramaturgilor — îndemn de sporire a activității literare, de îmbogățire necontenită a experienței creatoare, de lărgire a universului nostru de probleme, de șlefuire cu migală a limbii literare.

Urmînd cu devoțiune acest îndemn, vom realiza acele opere trainice pe care le prefigurează cu îndreptățită exigență timpul nostru.

Desen de ILIE SCHON

TUDOR ARGHEZI

Așteptare

De cind nu mai trece streina
Rămase pustie grădina.
Lăstunii se-ntorc să mă vadă,
Uituc în livadă,
Rotindu-se stol –
Și cîntă și vîntul a gol.
Dar vîntul, zăbav,
Răspunde-i bolnav.

Șoptește prin spini o-ntrebare:
Ce are? Ce-l doare?
Că nici el nu prea știe,
Nătîng între cărți și hîrtie.
Dar crinii-mbrăcați în panglici,
Pe cinți de irozi și vlădici,
Se roagă-n sobor pentru mine,
În isonul maicilor schivnice-albine.

Biserică mare, grădina
Așteaptă? Mai vine streina?
Să vină,
Cu pasul ei lin de tulpină.
Așteaptă-n pridvoare,
Ca două altare,
Duminica de cununie?
Așteaptă streina, din zori, să mai vie?
Să-i pun între iezi și dalbi porumbiei,
Nuntașii de fată și marturii mei,
Inelul în degetul ei?

UNIVERSALITATEA OPEREI LUI CARAGIALE

Considerăm cercetarea a ceea ce am putea numi „dimensiunea universală a literaturii romîne" ca una din cele mai de seamă orientări în studiul contemporan al istoriei noastre literare. Raportarea fenomenelor literare naționale la aspectele analoage ale literaturilor străine nu numaidecît spre a descoperi influențe, ci spre a diferenția prin comparație și a releifa originalitatea proprie, dar și cercetarea difuziunii literaturii noastre în străinătate și a prețuirii ei reale, acolo, — iată preocupări din cele mai caracteristice pentru o epocă în care circulația valorilor literare a devenit extrem de vie, sprijinind întărirea relațiilor culturale și literare dintre popoare.

Intre marile nume ale literaturii noastre, cel al lui Caragiale — alături de contemporanii săi Eminescu și Creangă — merită a fi tot mai atent scrutat, și din acest punct de vedere, cu atît mai mult cu cît — în ultimii ani — comediile sale se reprezintă frecvent pe scenele cele mai depărtate, din apus și răsărit, din Europa, Asia și America iar transpunerea sa în diferite limbi se extinde progresiv.

Nu e, prin urmare, lipsit de interes să ne întrebăm care sînt perspectivele universalității lui Caragiale, pe ce se reazimă, în fond, buna primire în străinătate a scrierilor sale, difuziunea numelui său peste hotare. Vom examina, firește, aci doar cîteva din motivele universalității lui Caragiale, cu titlu provizoriu, anticipînd — prin aceasta — o cercetare mai întinsă.

Ne vom referi mai întîi la conținutul ideologic al operei, care explică — în primul rînd — largul său ecou internațional.

Luptînd împotriva teoreticienilor estetizanți și a celor ai „comicului pur", scriitorul a recunoscut el însuși că poezia — sub diferitele ei forme — nu e o oarecare îndeletnicire inutilă, ci — dimpotrivă — de o „utilitate din cele mai înalte", menită să „sprijine omenirea în lupta ei împotriva răului și pentru cucerirea binelui". Opera lui beletristică, de la comedii la drama sa, de la momentele și schițele sale la nuvele și povestiri, de la fabule și satire la parodii, la care se adaugă apoi scrisul lui teoretic — e o mărturie directă, indiscutabilă, a mesajului ei ideologic. Acuitatea cu care a descris aspectele fundamentale ale marii și micii burghezii de la sfîrșitul secolului trecut, denunțarea incisivă a filistinismului ei, demascarea farsei liberalismului burghez — pe latura critică, prețuirea entuziastă a maselor populare, a țărănimii oropsite și masacrate în 1907, a oamenilor simpli și cinstiți ai mahalalei — pe latura pozitivă, încheagă o imagine limpede a poziției sale ideologice. În lupta dintre cele două culturi ce se desfășoară astăzi aprig în Occident, receptivitatea față de un autor ce se situează de partea unei democrații sincere, e perfect motivată.

Se înțelege însă că un astfel de conținut ideologic nu se poate impune și nu poate deveni popular și universal, decît prin vehicularea sa artistică. Identificăm, aci, cîteva noi motive ale universalității lui Caragiale. Trebuie mai întîi, observat, în această ordine de idei, că scriitorul nostru a utilizat, cu preferință, cele mai populare forme ale artei literare și anume comedia, schița și povestirea de esență concentrată.

Maestru al speciilor obiective, Caragiale a ocolit totdeauna literatura impresionistă, lirismul ce s-ar fi putut strecura în dramaturgie și epică, și le-a înfierat, în mod explicit, în cronicile sale dramatice. Este evident că scriitorul nostru a fost servit și

Al. DIMA

(Continuare în pag. 6)

O POEZIE MARE PENTRU CEI MICI

Copilăria nu poate fi închipuită fără jucării. Încă de la cîteva luni, copilul își făurește singur jucării încîntătoare — cuvintele, pe care le strigă cu bucurie și le ascultă, le pronunță din ce în ce mai bine și toată viața le descoperă sensurile. Meșterii scriitori au făcut din ele construcții gingașe, pline de muzică și culoare, poezii-jucării menite să dezlege celor mici tainele universului și să-i învețe totodată să trăiască frumos.

Rolul în educație al acestor poezii este mare, dat fiind că prin specificul lor răspund caracterului concret al gîndirii copiilor de vîrstă preșcolară, sensibilității lor foarte dezvoltate. Încotro îndreaptă poeții noștri atenția copiilor?

Tudor Arghezi își ia de mînă prietenii mici și le descoperă un univers captivant în curtea părintească, le îndrumă primii pași spre cunoașterea marii așezări, patria.

Poetul se apleacă cu tandrețe asupra făpturilor mărunte ce trăiesc în preajma căminului: albina harnică și modestă pe care o dezmiardă în fel și chip; iada cu o stea în frunte; Dulău — *„paznic bun și ciine rău; Giri-Giri,* gîscă respectată; mîța — *„cu scurteica sa de vată cu opt nasturi încheiată".*

Idei complexe cum sînt acelea că minunile sînt rezultatele muncii modeste, creatoare, își află în poezia argheziană o expresie artistică limpede și de mare intensitate poetică, cum se întîmplă în dedicația adresată celei mai mărunte lucrătoare din lume: albina. *„Pe-ntuneric, făr-să știi / Ai făcut bijuterii / Și minuni în toată clipa / Cu musteața și aripa".*

Poetul descoperă prin imagini artistice relațiile tulburătoare ale acestor picături de viață și adeseori cu duioșie sau cu haz le ridică la proporții epice. Dulăul, împărțindu-și frățește porția de mămăligă cu vrăbiile, vine să-și afirme delicatețea ignorată a inimii sale *„de ciine".* Pățania șoarecelui ce a îndrăznit să prade stupul socotind că albinele sînt mici și care a sfîrșit-o într-un coșciug de ceară, încarcă de semnificații concluzia, morala poeziei: *„Nu ajunge, vreau să zic, / Să fii mare cu cel mic, / Că puterea se adună / Din toți micii împreună".*

Puterea de sugestie, ecoul lăsat de asemenea versuri îl ajută pe copil să înțeleagă probleme complexe, privind criteriile de apreciere a omului, puterea pe care o au oamenii împreună, frumusețea muncii, a modestiei. Regăsim această sugestie și în versurile pline de grație ale Otiliei Cazimir, care insuflă celor mici sentimente delicate de dragoste pentru natură. Universul îi întîmpină cu prietenie. Poeta creează copilului senzația de cunoscut, de „acasă", chiar în lumea nouă, necunoscută în care-l poartă: iarna este o bătuță, moș vîntul, deretecînd prin cer, risipește steluțele pe pămînt sub formă de ninsoare; păsările lasă din zbor cîte un fulg ca să fie pătuțul copiilor mai moale, iepurașii trag sania în care-l aduc pe Moș Gerilă, greierușii țîrîie colinde, albinele — „picături de soare" — le pregătesc mierea.

Pățania liliacului flămînd ce se avîntă să prindă o steluță căzătoare, confundînd-o cu un licurici sau deziluzia fetiței care vede un licurici la lumina zilei, îl îndeamnă pe copil să reflecteze asupra deosebirilor dintre ceea ce constituie aparența unui lucru și esența lui. Sensul întîmplărilor cotidiene ale „microcosmosului" suprinse de Otilia Cazimir educă în cititorii cei mai mici primele atitudini morale.

Cunoscînd dorința copiilor de a crește repede mari, și de a ajunge constructori vestiți, Marcel Breslașu îl angajează pe simpaticul său erou Bondocel într-o aventură extraordinară în lumea plină de farmec a meseriilor.

Bondocel, un bondocel meșter în a visa și mai puțin în a lucra, își făurise o imagine „originală" despre muncă. Confruntarea cu realitatea îl pune pe Bondocel în mare încurcătură, provoacă situații neașteptate, pline de haz dar cu un ecou serios, grav. Tîlcul aventurilor transmis printr-un vers scurt, grațios, într-un ritm alert, cucerește pe micul cititor și-i transmite ideea de preț că fiecare meserie este frumoasă, importantă, dar cere eforturi și pregătire.

Prietenia, relațiile dintre tovarăși — chiar dacă sînt copii și deci numai tovarăși de joacă — măsura în care fiecare copil poate înfrumuseța viața colectivului din care face parte, sînt aspecte pe care poetul Demostene Botez le lămurește delicat, cu discreție, în suita de poezii dedicate lui Sfredeluș (băiețel de ispravă, vesel, curajos, care chiar dacă se lovește rău cu ciocanul strigă repede: „nu mă doare!").

Mofturoșii, răsfățații care indispun și creează multe necazuri celor din jur, își află caricaturi ce stîrnesc hazul copiilor în poezii satirice foarte cunoscute cum sînt „Prințul Mofluz" de Nina Cassian sau „Domnișoara Brînză mare" de Cicerone Theodorescu.

Îmbrățișarea unei tematici largi, interesul pentru lămurirea unor probleme actuale cu mijloacele poeziei, sensibilitatea și fantezia sînt și caracteristici ale poeziei lui Cezar Drăgoi, Mioarei Cremene, lui Gelu Naum, Valeriei Boiculesi sau Ion Serebreanu. Mioara Cremene însă uită uneori de vîrsta cititorilor și creează imagini alambicate „prețioase", exprimate în fraze lungi, în vers liber cu o măsură de cîte 18 silabe, greu de urmărit și înțeles de copiii mici. Pentru vîrsta la care copiii încep să descopere muzica limbii și neștiind încă să citească memorează versurile datorită muzicii, poeta socotește mai indicat versul liber, considerînd că versul clasic datorită muzicalității sale l-ar împiedica pe copilul de 3—4 ani să reflecteze asupra „ideilor" poeziei. Cît de eronată poate fi o asemenea părere nu mai este nevoie de demonstrat.

Tinerii poeți au adus contribuția lor interesantă în poezia adresată copiilor preșcolari. Astfel, Nicolae Labiș adaptează un personaj de tradiție folclorică, Păcală, lumii de azi a copiilor, creîndu-l pe Păcălici „fiul lui Păcală și al Păcălinei, nepotul lui Păcăloi".

Emilia Căldăraru, amintind de sensibilitatea artistică a Otiliei Cazimir prin interesul pe care-l acordă alcătuirilor gingașe din universul mărunt, este preocupată în același timp să găsească corespondentul poetic plastic și accesibil al unor noțiuni importante în procesul de educație. În poezia *„Un cuvînt nou: Uzina"* ea compară uzina cu stupina și face să rimeze înșiși termenii comparației spre a se impune mai tare atenției cititorilor mici.

Rusalin Mureșanu povestind în versuri peripețiile eroului său „Nicolae Clop de paie" creionează tablouri din viața nouă a satului, din viața gospodăriei agricole colective. Versul este sprinten, muzical, ușor memorabil; linia epică simplă, fără sinuozități. Dar adeseori simplitatea se transformă în poezia lui în simplism, substanța poe-

Lucia OLTEANU

(Continuare în pag. 6)

VLADIMIR CIOCOV

Dorința

N-aș mai dori să retrăiesc, erou
al vieții mele, anii mei, din nou,
nici nu port pică noilor vlăstare
cu fața florii-soarelui spre soare.
La ce, supus dorinței, să m-ascult
mai mult ca alții ș-încă mult mai mult!
Sosit-a ceasul să-și desfacă-n spații
frumoase aripi, alte generații.

Nu vreau viața s-o reiau, semeț,
chiar de-aș trăi o sută de vieți,
nici să-nfloresc din nou, precum salcimi
cu floarea-n jos spre ridicarea mîinii.
Eu mi-am trăit viața împreună
cu cei ce cred în el și în Comună,
și-n colective-am ridicat paharul
spumos ca un torent, lucios ca jarul.

Puțin îmi pasă de-mi rămîne-n lume,
pe plăci de marmură, sfiosul nume.
Eu una vreau, ca epoca cea mare
bogată-n inimă și-n cugetare
să fie-așa cum o visau strămoșii
cu marmuri albe și garoafe roșii, —
pînă ce comunismul nemuririi
va bate-n tobe era fericirii.

În romînește de AL. ANDRIȚOIU

O ISTORIE A LITERATURII ROMINE VECHI

Cartea lui Al. Piru reprezintă prima sinteză asupra literaturii noastre vechi apărută după eliberare. Lucrările anterioare nu mai puteau satisface cerințele publicului și mai cu seamă ale tineretului studios în actuala etapă a revoluției noastre culturale. Aceste încercări, aparținînd unor autori vechi (Iorga, Cartojan etc.), cu merite însemnate din punctul de vedere al informării și al interpretării unor texte, aveau lacune serioase și sufereau influența unor poziții ideologice greșite.

Izvorîtă din necesități universitare, *„Literatura romînă veche"* de Al. Piru vădește efortul permanent al autorului de a valorifica elementele literar-beletristice din scrierile vechi. În anume. fel, în sectorul respectiv și pe un spațiu restrîns, metoda a mai fost aplicată în chip strălucit de acad. G. Călinescu în a sa „Istorie a literaturii romîne de la origini pînă în prezent". Scurtele introduceri la capitolele consacrate secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea sînt menite a fixa cadrul social-istoric și a arăta fenomenul de suprastructură, în speță cel cultural-artistic, generat de condițiile materiale de dezvoltare a societății. Din acest punct de vedere s-ar putea reproșa lucrării lipsa unor asemenea priviri de ansamblu, chiar de la început unde, sub titlul „Introducere", nu aflăm decît o foarte „scurtă istorie a limbii romîne". Același lucru se poate spune și în legătură cu capitolul următor, „Secolul al XV-lea care debutează foarte abrupt cu... Filotei.

Explicarea social-istorică este însă, de cele mai multe ori, implicată în analizarea scrierilor luate în discuție. Astfel, de pildă — spre a ne opri la un prim exemplu, vechii istoriografi considerau cronicile lui Macarie, Eftimie și Azarie ca fiind lipsite de orice valoare literară și chiar documentară. Se demonstra cu mare lux de amănunte cum că aceste cronici n-ar fi decît niște palide compilații după cronograful bizantinului Constantin Manasses. În ultimă instanță, deci, se nega acestor scrieri o mai strînsă legătură cu epoca în care au fost scrise. Dimpotrivă, Al. Piru se străduiește a înțelege just fenomenul literar în determinarea lui socială și, fiind de acord că respectivii cronicari împrumută „figuri de stil, cîte o frază... chiar unele fapte din cronicarul bizantin", arată în același timp — în chip convingător, prin analiza literară ca atare — că scrierile acestora au un substrat social local foarte precis. Acești cronicari călugări scriau din poruncă domnească lăudînd în termeni hiperbolici pe patronul lor și hulind excesiv pe adversari. Uneltirile pentru tron, acțiunile sîngeroase ale unor tirani, tăierile, intrigile popești, amestecul din ce în ce mai accentuat al turcilor în treburile interne ale statului feudal moldav etc. — așa cum toate acestea reies din cronicile în chestiune — sînt subliniate de autor printr-un substanțial deși succint comentariu. Este un mod indirect de a spune că influența lui Manasses nu s-a exercitat mecanic ci a contribuit numai la ivirea unor scrieri care se referă la fenomene sociale de la noi, aceste cronici fiind destinate a întări și susține puterea autocrată a domnului. Importanța referirilor de ordin istoric din aceste scrieri este cu atît mai mult relevată atunci cînd autorul trece să analizeze pe larg cronicile în limba romînă, scrise din inițiativa reprezentanților marii boierimi. Aceștia condamnau guvernarea centralizată și punctul lor de vedere reprezintă atitudinea de clasă a marilor proprietari de pămînturi din secolele XVII și XVIII. Analizele literare ca atare sînt conduse — în cartea lui Al. Piru — în scopul reliefării unor asemenea atitudini, exact determinate, pe care cronicile le oglindesc cu prisosință. Prin același procedeu sînt scoase în evidență ideile înaintate ale unui Ureche, Costin sau Neculce: respectul pentru adevăr, — în marginea concepțiilor respective, desigur — dragostea de țară, mîndria descendenței latine, atitudinea antiotomană etc. De astădată cîmpul analizelor se desfășoară larg în fața cititorului, documentația este prezentată succint. În general, marile cronici — atît de mult frecventate anterior — află în Al. Piru un interpret adesea nou care știe să se oprească asupra celor mai interesante capitole din punctul de vedere al evoluției artei cuvîntului în scrisul romînesc. Se fac în același timp raportările necesare la operele clasicilor literaturii noastre, indicîndu-se izvoare de inspirație certe sau posibile. Metoda aplicată ni se pare a fi dintre cele mai nimerite pentru a argumenta pe această cale, valoarea literară a cronicilor. Comentariul la opera lui Dimitrie Cantemir, în ale cărei hățișuri mulți s-ar fi rătăcit, oferă o lectură deosebit de instructivă și — am zice — chiar delectabilă.

Cum era și firesc, literatura religioasă — mai bine zis cărțile de cult propriu-zise — n-au reținut prea mult atenția istoricului literar. Tipăriturile lui Coresi sînt apreciate strict sub raportul contribuției lor la dezvoltarea limbii scrise. Atunci însă cînd o scriere religioasă prezenta și reale calități beletristice ea a fost luată în considerare, fie că era vorba de „Cazania" lui Varlaam, de prefața la Noul Testament al lui Simion Ștefan sau de Biblia de la București. Cît privește „Psaltirea" în versuri a lui Dosoftei sau „Didahiile" lui Antim Ivireanul, e cazul să spunem chiar că autorul a întrecut pe predecesorii săi: aceste opere sînt apreciate cu instrumentele critice științifice și, fapt demn de remarcat, așezate în contextul general al dezvoltării poeziei (vezi apropierea care se face între Dosoftei și poezia lui Arghezi) și prozei romînești.

De la nivelul adevăratului istoric literar care nu neglijează de loc criteriul estetic (și mai puțin din unghiul de vedere, îngust adesea, al specialistului în scrierile vechi) Al. Piru distinge ierarhia valorilor și individualizează pe fiecare scriitor în parte. Astfel la Ureche e observată „scrutarea morală" iar stilul e caracterizat prin „proprietate și conciziune", ca la istoricul latin Tacit. În Miron Costin se descoperă „un memorialist cu intuiția psihologică a situațiilor și a oamenilor, cu pornirea de a filozofa"; Dosoftei este „poet propriu-zis" și „Clément Marot al nostru". Antim Ivireanu este „primul cleric romîn care, fără a ieși din marginile funcției sale, a izbutit totuși, întocmai ca Bossuet, Bourdaloue și Massillon, să pătrundă, prin elocvența sacră, mai adînc în sfera literaturii". Stolnicul Constantin Cantacuzino, ca frecventator al universității din Padova luase contact cu Renașterea și era „un umanist veritabil". Dimitrie Cantemir este „cea mai complexă personalitate din istoria literaturii noastre vechi... de reputație europeană încă din secolul al XVIII-lea". În schimb Neculce, care „are la îndemînă un număr impresionant de construcții populare orale", e apropiat de Creangă și — în anume fel — de Sadoveanu.

Unii cititori ar putea reproșa o oarecare răceală istoriografului în evocarea începuturilor literaturii noastre. Stilul lui Al. Piru se remarcă însă prin claritate și concizie. Lucrarea mai are calitatea — de altfel ca orice lucrare bună de istorie literară — de a putea fi citită — ca să zicem așa — ca o operă de sine stătătoare.

Ion ROTARU

Proza și poezia

în „Viața romînească", nr. 4/1962

„Viața romînească" ne oferă spre lectură, în ultimul său număr, o amplă povestire de Eugen Barbu — intitulată „Clipa". Confirmînd bogatele resurse epice ale prozatorului, capacitatea sa de a îmbina acțiunea captivantă (ramificațiile și legăturile adesea neașteptate ale subiectului) cu interesul psihologic și aptitudinea analitică într-o construcție dominată de fapte, noua povestire a lui Eugen Barbu întregește marele capitol al literaturii despre ultimul război atît de divers reprezentat de scriitorii noștri contemporani. Acțiunea are drept erou principal un ofițer romîn (sublocotenentul Arsenie, inginer constructor de poduri în viața civilă) trimis să lupte în criminalul război antisovietic, un om de bună credință dar inapt pînă la un moment dat să înțeleagă adevăratul caracter al războiului; urmărit, apoi, într-un proces de treptată calificare a conștiinței, de iluminare lăuntrică, la care contribuie cu forța unor argumente de neînvins, propriile constatări ale eroului, privirea sa tot mai lucidă asupra realităților războiului — și întîlnirea unei tinere cetățene sovietice, infirmieră la spitalul în care poposise pentru o vreme sublocotenentul Arsenie și de care acesta se îndrăgostește. Scriitorul reia motivul „datoriei", ilustrat în cunoscuta nuvelă de război a lui Liviu Rebreanu „Catastrofa", tratînd, în condiții radical schimbate, problema răspunderii individuale și afirmînd necesitatea participării conștiente a omului la procesul istoric, necesitatea înțelegerii lucide de către el a evenimentelor în care e angajat. Accentul cade — totuși — mai puțin pe „drama morală" provocată de ciocnirea violentă dintre înțelegerea lucidă și impulsul nebuloș (și absurd la cazul de față) al „datoriei" de a se supune unor țeluri evident și iubitor oficioase, și mai mult pe reconstituirea realistă, luminată de perspectiva actuală, a împrejurărilor războiului. Aceasta este, credem, și latura cea mai rezistentă a povestirii lui Eugen Barbu. Sînt convingător reliefate în special adevărurile sentimente ale poporului romîn față de războiul antisovietic, atitudinea oamenilor simpli care nu au de parcurs „drame interioare" pentru a înțelege că războiul acesta nu este războiul lor, ostilitatea firească, instinctivă cu care privesc țelurile războiului (sînt elocvente, de pildă, discuțiile din spitalul în care e internat Arsenie). Este deasemeni convingător înfățișată, fără stridențe, prin împletirea observației cu lirismul de bună calitate, dragostea eroului față de infirmiera Tamara. O analiză a nuvelei ar scoate însă la iveală și anumite laturi mai puțin izbutite, oricum discutabile. Rămîne astfel de văzut în ce măsură este interesant artistic și revelator sub aspectul conținutului, finalul „senzațional" al nuvelei. Un final neașteptat, care, pentru a se ridica pînă la tragism, dincolo de aparența accidentală, ar fi cerut o motivare, o raportare la caractere și împrejurări, astfel cum acestea ni s-au impus de-a lungul întregii desfășurări.

Sectorul de poezie este reprezentat în special de Ion Gheorghe care semnează un „Cîntec despre activistul de partid", conceput în stil de baladă contemporană, evocatoare a înaltelor virtuți umane, proprii eroului înaintat al vremii. Credem că este vorba de o apariție interesantă și care merită să fie relevată în cîmpul tinerei poezii. De subliniat îndeosebi forța cu care Ion Gheorghe integrează în poezie realitatea firească a zilelor noastre, evitarea formulărilor abstracte, modul familiar în care ne introduce în lumea lăuntrică a eroului său. Poemul e străbătut de o emoție autentică, de sentimentul participării la destinul eroului evocat. Și această emoție se transmite în mare parte și cititorului. Ea nu se realizează totuși pe întreg parcursul poemului. Există pe lîngă un anumit balast prozaic, vizibil pe alocuri, unele formulări cețoase. Nu totdeauna încărcătura de senzații se cristalizează în idee poetică.

În același număr întîlnim versuri emoționante de Otilia Cazimir („Viziune cosmică") și obișnuita cronică rimată a lui Tudor Măinescu.

Un documentat și interesant reportaj — conceput monografic, continuînd prin aceasta o bună tradiție a revistei „Viața romînească" — semnează Nicolae Crișan („Despre hîrtie"). Seriozitatea cercetării și însușirile artistice merită subliniate, cu atît mai mult cu cît numele autorului apare — credem — întîia oară într-o publicație literară.

T. R.

Revista revistelor

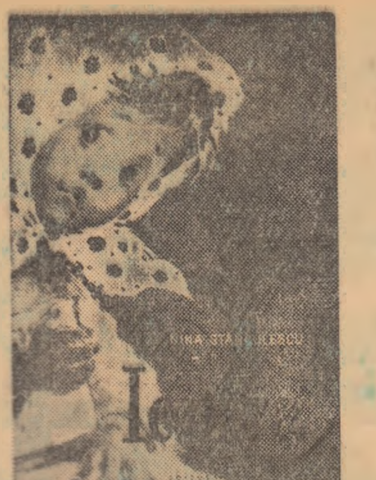

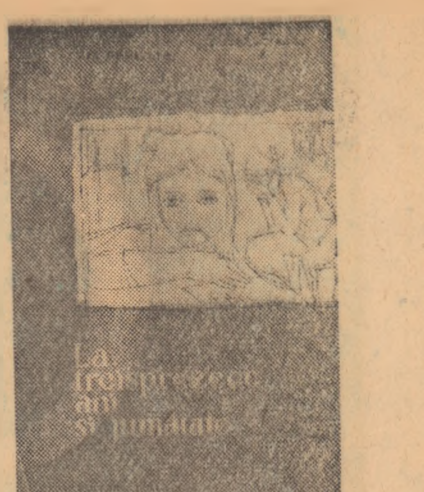

CĂRȚI PENTRU COPII

NINA STĂNCULESCU: „Ionica"

Povestirea Ninei Stănculescu, „Ionica", arată cum colectivul dintr-o școală influențează puternic evoluția unei fetițe orfane, cum o ajută să-și învingă starea de timiditate, sentimentul de însingurare, reușind să influențeze în bine chiar natura relațiilor dintre ea, mătușa și bunicii ei, oameni la început cu o mentalitate înapoiată. Figura mătușii se desprinde pregnant din paginile cărții. Treptat începem să-i înțelegem asprimea, mai bine zis indiferența, așa cum o înțelege și copilul, pricepînd că a suferit mult în copilărie și că este frămîntată de durerea pierderii soțului ei. Alteori însă descrierea personajelor mature este fără relief, schematică.

Cu o mai mare autenticitate sînt înfățișați în carte eroii copii, mai ales chipul Ionicăi este bine individualizat. Comportarea copiilor, relațiile dintre ei, felul în care își vorbesc și se joacă, toate aceste aspecte sînt înfățișate în cartea Ninei Stănculescu cu naturalețe. Autoarea dovedește o bună înțelegere a vîrstei fragede. În ansamblu, avem de a face cu o carte izbutită, inspirată din viața de astăzi a copiilor noștri, promițătoare în ceea ce privește talentul unei tinere scriitoare.

M. C.

MIA DUMITRIU: „La treisprezece ani și jumătate"

Volumul Miei Dumitriu își propune să trateze, prin prisma înțelegerii unui copil, o problemă a moralei noi, socialiste. În acest scop, personajul principal, o elevă de treisprezece ani, va fi urmărită de către autoare atît în relațiile de familie, cît și în viața de zi cu zi din cadrul școlii.

Primul capitol începe cu arestarea pentru furt, a fratelui tinerei eroine a cărții, iar ultimul capitol se încheie cu judecarea lui; subiectul cărții ar fi determinat prin urmare de această întîmplare, autoarea încercînd să analizeze conflictele care se nasc între diferiții membri ai familiei fetei.

Se întrevede dorința scriitoarei de a evidenția căile prin care colectivul exercită o influență în spiritul moralei socialiste, deși s-ar fi cerut pe acest plan o preocupare mai accentuată. Cartea vădește slăbiciuni de construcție, o serie de personaje sînt evident calchiate după realitate fără o elaborare artistică, iar cîteva situații nu au un rol bine precizat în desfășurarea povestirii. Cartea nu este o nuvelă, ci mai curînd, un jurnal care surprinde, de mult ori cu finețe, psihologia unui copil, procesul de înțelegere din ce în ce mai lucidă a vieții.

Scene ale vieții de familie sînt realizate, apar de asemeni bine descrise atmosfera școlară, relațiile dintre elevi și profesori în școala de tip nou.

M. U.

NOTE

Atenție, reporteri!

Recomandăm reporterilor — dar și scriitorilor ne-reporteri — să cerceteze ultimele două numere (2 și 3—4) ale revistei Presa noastră, în care se abordează probleme extrem de actuale a formării conștiinței socialiste, pe baza unor exemple concrete, desprinse din viață (vezi „Educația socialistă, una din preocupările presei noastre de astăzi" de Florian Păunescu, secretarul comitetului de partid al Uzinelor „23 August" și „Convorbire cu Dumitru Sibianu", președintele Comitetului sindical al Uzinei „Semănătoarea").

Interesante, pline de sugestii sînt și răspunsurile la ancheta: „Lupta între vechi și nou", deschisă de redacția revistei.

Acad. C. I. Gulian, în răspunsul său, reliefează creșterea interesului pentru problemele etice, reflectat și în recenta conferință de la Lepzig a revistelor filosofice din țările socialiste, combate teoriile burgheze, fals-umaniste, de repudiere a economicului și a politicului; remarcă dezvoltarea din presa de tineret pe tema educației; propune relevarea în presă a perspectivelor ce le oferă oamenilor muncii, mecanizarea și automatizarea, și implicit folosirea timpului liber, în activitatea cultural-educativă.

Alexandru Voitinovici, președintele Tribunalului Suprem al R.P.R., referindu-se la necesitatea unui curent de opinie, principial și combativ, împotriva acelora care încalcă normele de conviețuire socialistă și legalitatea populară (infractori, huligani, delapidatori, etc.) face o invitație directă reporterilor spunînd: „Genul care, după părerea mea, poate sluji cel mai bine acestui scop este reportajul". Atrăgînd atenția asupra primejdiei unor false literaturizări, el precizează: „Formula cea mai indicată este reportajul de idei bazat pe o logică strînsă, scris la subiect, urmînd fidel intenția inițială, adică blamarea infracțiunii, confruntarea cu morala burgheză, crearea unui sănătos curent de opinie publică"...

Ancheta continuă. Alte îndemnuri vor urma. Cititorii așteaptă. Nu e cazul ca și reporterii să treacă, cu mai mult curaj, la desțelenirea acestor domenii mai puțin umblate?

V. NICOROVICI

VIAȚA UNIUNII SCRIITORILOR

Filiala din Iași a Uniunii Scriitorilor a organizat în ziua de 24 mai o dezbatere referitoare la activitatea sectorului de critică literară al revistei *Iașul literar*. Au participat în afara scriitorilor și criticilor din localitate, critici literari din București, Cluj, Tîrgu-Mureș. Pe marginea referatului, prezentat de Lucian Dumbravă, privitor la activitatea și sarcinile criticilor literari ieșeni, în cadrul frontului general al criticii contemporane, au luat cuvîntul numeroși participanți, printre care: D. Micu, D. Costea, Ion Oarcăsu, Eug. Simion, Ion Lungu, Savin Bratu, N. Barbu, Galfalvi Zsolt, Aurel Leon, Radu Negru, Mihai Drăgan, Al. Husar, M. Auneanu. Din aceste discuții a reieșit că, în afara unor succese importante, obținute în domeniul criticii și al istoriei literare se resimte uneori în articole, cronici, recenzii lipsa spiritului combativ, operativitatea. Concluziile au fost trase de Al. Dima, din partea filialei și de V. Em. Galan, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. În intervenția sa, tov. V. Em. Galan a scos în evidență utilitatea acestei dezbateri care a permis un larg schimb de opinii în problemele cele mai importante ale criticii literare.

GIGI CONSTANTINESCU — Joc

Cronica literară

„FRUMUSEȚI SIMPLE" de Al. Jebeleanu

Lectura volumului „Frumuseți simple" descoperă un poet sensibil la firescul realității socialiste; un sentiment de siguranță și de împlinire, încercarea de a capta și transcrie liric „cotidiana fericire" a omului de azi, proiecția contururilor pe un fond de luminozitate calmă, caldă, definesc, pe cîteva coordonate, sensul efortului său creator. Calitatea principală a versurilor cuprinse în „Frumuseți simple" constă tocmai în această receptivitate la chemările vieții actuale, în preocuparea de a pătrunde în lumea interioară a constructorilor socialismului. Poetul a intuit că noul e puternic prin firescul lui; pentru a-l glorifica, artistul va trebui să se apropie de el, să-l asimileze cu simplitate, transformîndu-l într-o dimensiune intimă. În incontestabil progres față de volumul anterior, „Certitudini", Al. Jebeleanu tinde să-și integreze armoniile viguroase pline de sevă proaspătă, ale contemporaneității, deși nu izbutește totdeauna să evite exclamația retorică, mărturisirile de uimire naivă. Aflăm în volumul său versuri de o certă naturalețe. Bucuria cu care sînt întîmpinate noile construcții se exprimă într-o metaforă, nu lipsită de grație, a participării poetului, cu uneltele sale de fantezie, la clădirea lor: „Cărămizilor de jar / Cu fantezia mea am dorit să le fixez tipar, / Am construit din imagini arcuri și linii frumoase, / Pentru fațade, pentru terase, / Zidurilor am vrut să le dau tăria credinței mele-n viitor, / Și-acoperișurilor din zborul meu spre înălțimi, un fior..." Păcat că finalul poeziei („Acuarelă cu noi construcții") recurge la rezolvări facile, pe linia unui lirism dominat de abstracții idilice: „Blocurile s-au ridicat cu-obrazul de cărămidă și-oțel / Atîrnîndu-și la ureche soarele, ca pe-un cercel. / La geamuri / Și-au pus ale visurilor lămuri, / Iar din toate odăile / Bucuria și-a proiectat peste oraș văpăile". Există — ne vom referi mai jos la acest aspect — o anume primejdie a conceptului în versurile lui Al. Jebeleanu, o tendință de a asocia generalități și de a le atribui aprioric o funcție expresivă pe care, in fapt, acestea n-o au. Tot într-o modalitate apropiată de ceea ce s-a numit „poezia cotidianului", Al. Jebeleanu înfățișează imagini din Reșița: „Primul meu gînd, Partidule, ți-l închin. / Ție-ți închin prima bătaie a inimii mele, / Cînd pășesc pe străzile orașului brodate cu fier și cu schele, / pe care primăvara, cuceritoare, aruncă stropi cu senin, / Oamenii Reșiței alunecă, grăbiți, prin anotimpul crud, / Fîlfîindu-și șepcile în fața dimineții blajine; / În sufletul lor eu aud / Pulsul covîrșitoarei uzine". („Pe străzile Reșiței") Peisajul citadin — cu „foșnetul becurilor fluorescente", cu arhitecturi avîntate și suple, cu desfășurări de energii umane — îl solicită pe poet adeseori. El va cînta însă și natura, pămîntul, fertilitatea, din perspectiva unui optimism activ care traduce un sentiment contemporan, al oamenilor care transformă realitatea. Pe această linie sînt de amintit cîteva poezii cu accente inspirate ca „În cîmp", „Primăvara lui 1961", „Semănătura" etc. Elogiul semănătorului cu o bogată tradiție în lirica noastră — e făcut în spirit nou, cu un anume farmec: „...Cînd întind mîna plină și seamăn / Văzduhului încep să-l fiu geamăn; / Holdele, fînețele de se desfac în zare. / Mă simt ca ele proaspăt și mare (...) În orișice fruct / Ca mîna ta de rouă rupt, / Vei găsi sub ale cojii catifele / Un strop din roșul miez al inimii mele. / În largul cîmpului / Urmăresc tropotul timpului / Sub potcoavele lui de argint / Aud semințe noi încolțind". Citabilă, deși conținînd unele asocieri trudnice (de tipul: „Vino cu mine să recoltăm alfabetul fericirii umane" etc.) ni se pare și poezia „Creație", închinată transformării socialiste a agriculturii. Milenara trudă a țăranului, lupta lui cu un pămînt zgîrcit, „de la mijirea aurorei / Pînă ciocănea colțul luceafărului în vîrful sapei", e încununată, în zilele noastre, de victoria colectivizării: „Frate, uite, am sfărîmat granitul inerției! Ne-am contura: / Adevăratul suflet în foșnetul armonios al lanurilor din colective (...) Optimismul tău viguros / Transfigurează cîmpul plat și arid, / Inscriindu-i cercurile curcubeelor și boldele capricioare / Cu fosfor / și cu zvîcnetea de lumină la epic".

Cum încercam să arătăm și mai sus, meritul poetului este de a adopta, în general, față de realitatea nouă, o atitudine de familiaritate, și de a armări, transpunerea poetică a cotidianului socialist. O anume crispare, o rigiditate stîngace, vădite în unele din versurile cuprinse în „Certitudini", au fost, pe această cale, în mare măsură depășite. Poet înzestrat cu o emotivitate discretă, cu o retină sensibilă la frumusețile peisagistice (pe această linie ar putea fi menționate cîteva note lirice de călătorie din ciclul „Lauda prieteniei"), Al. Jebeleanu trebuie să se ferească de pericolul abstracțiunilor lirice care se insinuează uneori în poezia sa. Vom apela la cîteva exemple. Cînd, pentru a comunica un sentiment real, încercat de numeroși oameni de azi, cum e acela al viitorului cunoscut, al certitudinii viitorului, poetul scrie: „Din balcoanele simple și curate / Ale noilor palate, / Sub foșnetul becurilor fluorescente, / Oamenii privesc în viitor!" el nu izbutește să producă decît impresia de banalitate, de sărăcie a imaginației. Alteori, abstracția apare sub înfățișări mai puțin „brute", fără însă ca rezultatul să fie substanțial altul. Într-o singură poezie („M-am născut în Octombrie"), întîlnim trei imagini în care termenul de referință e noțiunea de suflet: „...sufletul mirosind a pămînt jilav"; „Vitraliile sufletului s-au limpezit" (datorită „foșnetului izbăvitor al Revoluției"); „rachetele trimise de sufletele noastre". În aceeași poezie, adresîndu-se inimii, autorul spune: „Iar tu, inimă mea, ca o flamură vei fi / Ca o flacără vei fi..." etc. Semnificația unor asemenea simboluri poetice, des utilizate, e anemică și se apropie de clișeu. Construcții imagistice abstracte întîlnim și-n alte poezii, fără vreo justificare obiectivă de ordin artistic: „palatele sufletului" („Nostalgie"); „Drumurile Aninei sînt fîșii argintii de vis" („Drumurile Aninei"); „mistriile gîndului" etc. O poezie ca „Plecarea" e bazată pe o asociere forțată în care termenii concreți nu sînt decît traducerea mecanică a unor abstracții. Turbinele romînești pentru export, gata de a fi expediate peste hotare sînt comparate — simbolic, bineînțeles — cu niște păsări, purtătoare ale unor mesaje de prietenie și pace. Greu acceptabilă și la acest nivel, comparația, concretizată artificial în mai multe din implicațiile ei, e resimțită ca hilară. Păsările se adăpostesc în copaci, deci aceste turbine „vor zbura de pe ramurile uzinei". Dar să cităm fragmentul: „Muncitorii care le-au pus la fiecare / Nervii, rețineai, / Le pipăie cu duioșie / Bobinele. / Turbinele vor pleca-n călătorie. / Vor zbura de pe ramurile uzinei. / Cum se desprind păsările toamna, străpungînd zarea, / Vor pleca stoluri, stoluri spre mări de smaralde, / Spre fluviile lungi ale Chinei: / Vor pleca spre apele Indiei, calde" ...Ne mai atrage atenția poezia și asupra faptului că — din neglijență, probabil — din cînd în cînd îi scapă greșeli de limbă sau imagini care contrazic logica elementară. Iată un exemplu din poezia „Căutînd cuvintele": Cuvintele-adunate îmi par încă zgîrie și găunoase, / Șchioapătă-n zbor / Ca niște păsări îmbătrînite". În zbor nu se poate schiopăta.

Deficiențe cum sînt cele semnalate nu trebuie să ne facă să ignorăm meritele volumului lui Al. Jebeleanu care, de altfel, reprezintă o selecție destul de riguroasă a ceea ce poetul a publicat în ultimii ani în „Scrisul bănățean" și în alte reviste literare. Lărgirea registrului liric, deschiderea față de actualitate, s-au însoțit, în evoluția lui Al. Jebeleanu, cu o stăpînire mai matură și mai degajată a instrumentelor de comunicare poetică. Versurile poetului realizează ceva din acea limpezime fluidă, liniștită, care e un semn al autenticității. În această direcție, am citat o „contemplație" în care sentimentul omului contemporan în fața cosmosului e exprimat cu o simplitate vibrantă, convingătoare: „Amurg. / Ce liniști mari s-au lăsat pe șesuri! / Nu mai foșnește nici o aripă, / vîntul a ațipit în leagănul unui spic, / Greierii au obosit. / Numai dincolo de văzduh, / Pe cerul vioriu, / Stelele tulburate, / Ca niște ciorchini uriași se clatină. / În fața lor mă simt încă mic / Și totuși nu mă tem de necunoscutul astral. / În mijlocul comorilor cerești / Zăresc steaua împlinită de mîinile omului, / ca o făclie biruitoare / Care străpunge veacul. / În tăcerea cîmpiei, / Presimt c-o să cresc spre cer / Ușor și lin / Ca o pasăre măiastră". Poetul nu trebuie să uite însă că atitudinea sa — subliniată și mai înainte — de familiaritate firească, optimistă, față de realitățile noi, justă în esența ei, poate duce, unilateralizată, la o estompare a contradicțiilor, la o viziune blînd luminoasă, idilică, asupra vieții (o constatăm chiar în volum, în poezii ca „Drumurile Aninei", „Cor în cîmpie" etc.). Rezultanta firescului presupune ciocnirea unor forțe, tensiunea unor înfruntări dramatice între nou și vechi. În reflectarea procesului de transformare socialistă, poeziei i se cere mai multă vigoare, spirit militant. Excesul de suavitate anemiază lirica.

Matei CĂLINESCU

Cititorii despre poezie

În ziua de 21 mai a.c. revistele „Gazeta literară", „Viața romînească" și „Luceafărul" au organizat în sala S.R.S.C. o întîlnire cu iubitorii de poezie din Capitală. După o scurtă șezătoare literară, la care au citit poeții: Alexandru Andrițoiu, Maria Banuș, Ion Bănuță, Demostene Botez, Nina Cassian, Eugen Frunză, Ion Horea, Tudor Măinescu, Cicerone Theodorescu și Tiberiu Utan, au urmat discuții pe marginea poeziilor publicate în ultima vreme de revistele literare.

Reproducem acest interesant colocviu despre poezia noastră contemporană.

Cuvîntul de deschidere al tovarășului DEMOSTENE BOTEZ vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

Iubiți tovarăși,

Șezătoarea noastră de astăzi se datorește inițiativei luate de către revistele literare din București: „Viața romînească", „Gazeta literară" și „Luceafărul".

De ce am luat această inițiativă și în ce constă ea? Ea constă în dorința de a stabili un contact cu cititorii pentru a vedea în ce măsură și dacă lucrările noastre corespund mesajului pe care socotim că poezia trebuie să-l aibă în țara noastră. Din întîlnirea aceasta cu dvs. stringem noi forțe asemenea lui Anteu — care de cîte ori simțea că puterile îl părăsesc căuta să ia contact cu pămîntul.

Revistele noastre publică în fiecare număr destule poezii. Ați observat și dvs. că aceste poezii prezintă o diversitate foarte mare, o diversitate care depinde și de temperamentul și de talentul și de măsura în care fiecare scriitor, fiecare poet, înțelege să răspundă mesajului său.

Pe lîngă acestea, chiar revistele noastre au, în ce privește suma poeziilor pe care le publică, un fel de profil al lor. Diversitatea trebuie însă să nu meargă pînă acolo încît autorii să considere că poezia este — ca altă dată — o ficțiune, un produs pur al imaginației.

Cine l-a citit pe Titu Maiorescu își aduce aminte că el considera că toate elementele vieții sînt elemente care nu au ce căuta în poezie. Dimpotrivă — spunea el — aceste elemente ale vieții îi strică poeziei.

Mergînd mai departe pe această linie, el conchidea că și sentimentul dragostei de patrie nu poate încăpea în cadrul unei poezii.

Firește că această concepție ținea de cunoscutul principiu al „artei pentru artă", în care arta trebuia să fie ruptă de viață, ca nu cumva, cei care făceau arta, luînd contactul cu viața, să vadă stările de nedreptate, să ia cumva o atitudine care să fie în contra exploatatorilor și alături de cei exploatați.

Eu, ca un vechi autor de versuri — am împlinit anul acesta 50 de ani de cînd am publicat pentru prima oară — îmi dau seama că cititorul de poezie este un om foarte apropiat nouă poeților. Și el ar putea de multe ori să scrie, dar chiar atunci cînd nu scrie poezie în interiorul lui există elemente din poezia pe care el o trăiește cu adevărat.

Noi vă rugăm ca astăzi dvs. care sînteți iubitori de poezie, să luați cuvîntul și să ne spuneți părerile. Țin să precizez de altfel, că această șezătoare urmată de discuții, deschide un ciclu de întîlniri organizate de revistele Uniunii Scriitorilor în care se vor dezbate problemele creației noastre poetice.

Vă rugăm deci să ne spuneți cu toată sinceritatea ce credeți despre poeziile care au fost publicate în ultimul timp în revistele noastre și mai ales ce credeți că ar trebui scris de aici înainte.

Vă rugăm să faceți acest lucru foarte clar, foarte limpede pentru ca noi să tragem învățături pentru munca noastră.

HERESCU MARCELA, bibliotecară la uzina „Tudor Vladimirescu":

Vreau să spun de la început că în afară de iubitorii de poezie care sînt aici, au mai fost și alți tovarăși care și-au exprimat dorința să participe la această manifestare. Pentru că n-au putut totuși să vină fiind reținuți de alte treburi, mi-am luat permisiunea să vorbesc și în numele lor. La noi în uzină s-a inițiat o șezătoare la care au venit să citească o serie de poeți. Rezultatul? Am descoperit un număr mare de iubitori ai versului. Ei citesc poezii, dar au început să aibă și pretenții: vor să cunoască poeții pe care îi iubesc. Aceasta ar fi prima doleanță: să veniți în mijlocul nostru. A doua doleanță a iubitorilor de poezie de la noi: să veniți să ne cunoașteți mai bine și să scrieți și despre întreprinderea noastră. Nu știu dacă dvs. îi cunoașteți istoria. Acum cîțiva ani pe locurile unde se înaltă clădirile Uzinei „Tudor Vladimirescu" a fost un maidan. Oare, nu s-ar putea scrie o poezie în care să se arate că pe întinderea unui fost maidan s-a construit o mare uzină? Nu ar fi aceasta oare o poezie frumoasă? Astăzi autobuzele noastre stau alături de cele din străinătate. Oamenii noștri muncesc cu pasiune; ei vorbesc cu mîndrie despre autobuzele lor frumoase care au împînzit țara. Nu vreau să vă rețin prea mult. Închei rugîndu-vă să veniți la noi pentru că în primul rînd ne veți fi de un real folos. Veți reuși să faceți ca oamenii noștri să citească, alături de proză, mai multe versuri. Veți afla, de asemeni, că versurile dvs. nu numai că se citesc, dar cărțile în care le publicați sînt cerute și cumpărate de muncitori. La standul pe care îl avem sînt cerute cărțile în care sînt tipărite versurile Mariei Banuș, Dan Deșliu etc. Muncitorii noștri, cînd cunosc un om, încep să-l și iubească. De aceea e bine să veniți în mijlocul nostru.

Tovarăși, în afară de faptul că sînt bibliotecară, sînt și mamă. Am un copil de opt ani care mă întreabă mereu: „De ce se scrie așa de puțin pentru noi? Am vrea și noi să învățăm versuri ale poeților noștri". Cum vedeți, și copiii noștri au început să aibă pretenții: vor să se întîlnească cu dvs. și vor să se scrie despre ei.

MINCU ION, lăcătuș la Uzina de pompe și mașini agricole:

În coloanele „Gazetei literare" sînt oglindite multe din realizările înfăptuite de poporul nostru muncitor sub conducerea partidului. Se tipăresc acolo lucrări scrise cu gust, pe înțelesul maselor. Am citit cu plăcere și deosebit interes cîteva producții ale poeților noștri apărute în „Gazeta literară" nr. 15 din 20 aprilie 1962, ca „Adînci și multe" de Mihai Beniuc, „Cîntecul pentru Iuri Gagarin și Gherman Titov", de Nichita Stănescu precum și ciclul „Rapsodii de primăvară" de Ion Brad. Din acest ciclu mi-au plăcut în mod deosebit poeziile „Revărsare", „Scrisoare de acasă", „Luna pețitoare" și „Agronomul".

Cu această ocazie, să-mi dați voie să fac o observație. După cum ați constatat, am subliniat în mod deosebit versurile poetului Ion Brad, deoarece se pot citi ușor, curgător. Am apreciat versurile tov. Ion Brad care, după părerea mea, sînt foarte clare și bune pentru recitat. Sînt și alți scriitori care au realizat versuri frumoase. Nu același lucru se poate spune, spre exemplu, despre toate poeziile lui Nichita Stănescu deși au idei interesante. „Cîntec pentru Iuri Gagarin și Gherman Titov" este scris greoi. Ca să pătrundă în mase, poeziile trebuie să fie scrise simplu și clar. Am ascultat aici poezia tov. Demostene Botez: ea ne-a mers la suflet. Eu aș vrea cu această ocazie să propun — de fapt repet ceea ce a spus și tov. Marcela Herescu — ca poeții noștri să-și lărgească și mai mult tematica, să scrie mai mult despre faptele eroice ale oamenilor muncii din țara noastră. Colectivul uzinei noastre a avut prilejul ca în adunări, în gazeta uzinei intitulată „Secera și ciocanul", să dea poezii din producțiile poeților noștri. Ne propunem să stringem legăturile dintre scriitori și oamenii muncii din uzina noastră și în acest scop să organizăm în cadrul uzinei, pe baza unei tematici, un cerc literar cu ajutorul Uniunii Scriitorilor. Avem oameni de talent care pot să învețe și să se formeze ca ucenici ai poeziei.

MAGHIAR ION, salariat la Fabrica de bere „Grivița":

Referindu-se la poeziile citite, tov. Maghiar Ion a spus printre altele: „Mulțumesc tovarășilor poeți tineri și bătrîni pentru această seară de poezie. Țin să spun că mi-au plăcut în mod deosebit poeziile tovarășului Tiberiu Utan. De asemeni tovarășul Ion Horea m-a făcut să trăiesc sentimentul care l-a determinat să scrie poezia *Plopii*. Mi-a plăcut, de asemenea, poeziile tovarășului Ion Bănuță, mai ales aceea dedicată maestrului Tudor Arghezi.

Semnificații adînci are și poezia tov. Demostene Botez, intitulată „Fiare vechi" cu care satirizează blazoanele trecutului de exploatare".

Eu aș vrea cu această ocazie să propun ca poeții noștri să-și lărgească și mai mult tematica, să scrie mai mult despre faptele eroice ale oamenilor muncii din țara noastră.

NICU GHEORGHIU, lăcătuș la Uzina „Tudor Vladimirescu":

Eu nu scriu nici versuri, nici proză. Sînt lăcătuș și mai îndeplinesc și funcția de bibliotecar în sectorul 2 al uzinei noastre. Ca bibliotecar, am posibilitatea să cunosc cerințele oamenilor, gusturile lor literare. Firește, ei cer mai multă proză decît versuri. Totuși, ei cer și versuri. Și așa cum a spus cineva mai înainte, cer din ce în ce mai multe versuri. S-a observat însă că atunci cînd unuia dintre cititorii bibliotecii noastre îi ajunge în mînă un volum bun de versuri, el îl recomandă și altora, așa cum recomandă și un roman sau o nuvelă bună.

De asemenea, tot ca un progres pe această linie am remarcat că, la noi în uzină, prin standuri, se vînd mai multe volume de versuri decît înainte. În sfîrșit, — ca să depășesc faza aceasta nu de amabilități, ci de subliniere a lucrurilor pozitive, o să vă spun și cîteva observații ale mele. Eu, de pildă, fără să fiu în primul rînd un cititor de versuri, am reușit cînd eram elev, și mai tîrziu, să memorez unele versuri ale clasicilor noștri, fără să-mi propun măcar acest lucru. Am memorat, spre exemplu, multe din versurile lui Eminescu, ale lui Coșbuc, ale lui Topîrceanu. N-aș putea spune că nu cunosc și versurile contemporanilor. Le cunosc și am reținut și versuri ale poeților contemporani. Însă nu știu de ce parcă reușesc mai greu să rețin unele din acestea. Este adevărat că ideile lor rămîn. Și am constatat chiar o bogăție mai mare de idei la poeții contemporani, în comparație cu unii poeți mai vechi. Cred că aici la mulți poeți există o preocupare sporită pentru fond și o neglijență sau o realizare mai slabă a formei. Lucrul acesta dăunează producției artistice. Reiau un exemplu care s-a mai dat, privitor la colectivizarea agriculturii noastre, așa cum este ea tratată în unele din poeziile apărute. Ideile poeziei pot urcind în dezvoltare într-un articol de fond al unui ziar cotidian. Dar dacă totuși apare într-un volum de versuri, am vrea să ni le transmită artistic, poetic, într-o exprimare îngrijită, care să-l impresioneze pe cititor. O altă problemă în legătură cu tematica: uzina noastră este o uzină nouă. Din cele cîteva mii de muncitori, cam 80% sînt tineri, sînt utemiști. Însă nu toți acești tineri au ajuns la noi muncitori calificați, muncitori fruntași, evidențiați, deveniți, provenind dintr-o școală profesională, adică pe o cale normală. Mulți dintre acești tineri, acum 10—12 ani jucau încă barbut pe Ferentari, pe același maidan unde în zilele noastre s-a clădit uzina. Dar ei sînt „producții" uzinei noastre. Au crescut și continuă să crească o dată cu uzina noastră și pe măsură ce se înfrumusețează produsele uzinei noastre și sînt mai bune, mai frumoase, mai confortabile, în aceeași măsură cresc și oamenii noștri, se schimbă și ei. Și rezultatul muncii lor este rezultatul schimbărilor petrecute în primul rînd în conștiința lor. Acest lucru cred că ar trebui observat cu mai multă atenție. La mine în brigadă există un tînăr care pînă acum cîtva timp era o mare pramatie, „podoaba" brigăzii noastre. În multe lucrări ale scriitorilor și poeților am citit minunile pe care le face colectivul în transformarea unui om. Dar de data aceasta, ce s-a întîmplat cu acest tînăr a întrecut tot ce se poate crede. Într-o zi maistrul l-a chemat și i-a spus că s-a primit o mașină nouă. I-a arătat că această mașină costă 500.000 lei. Statul atît a plătit-o. Și i-a spus:

— De mîine dimineață lucrezi cu această mașină. Să fi văzut cît de emoționat a fost acest tînăr muncitor cînd a aflat că va lucra la noua mașină. Și de atunci nu a mai lipsit de la lucru. Înainte, la ora trei fără cinci minute sau chiar trei fără zece era la vestiar, iar la ora trei dispărea pe poartă. Acum la trei și un sfert freacă mașina și o șterge de praf. Și în uzina noastră sînt multe exemple de acestea. Cred că ceea ce v-am relatat ar putea constitui o temă pentru o poezie. Proza ar putea realiza tema aceasta mai depline dar pe un spațiu mai mare. Poezia însă o poate realiza cu aceeași intensitate și profunzime și mult mai condensat.

O altă problemă care vreau s-o discut și eu este aceea a femeilor. Între 30 de bărbați cît sîntem în brigada mea, se află și o femeie. Este o sudoriță. Ea muncește foarte bine; este utemistă. Soțul ei lucrează în brigada noastră și este și el fruntaș. Ce vreau să spun? În poezia nouă, găsim tratate probleme în legătură cu femeile. Sînt poezii închinate femeilor care lucrează în agricultură, în industrie, femei care lucrează în meserii tradiționale: femeia țesătoare, femeia mulgătoare, etc. Totuși, în vremea noastră femeile au depășit aceste ocupații tradiționale. Am spus că în brigada noastră lucrează și o sudoriță. Acest lucru nu a fost obișnuit la noi în țară. Și atunci întreb: de ce să nu se vorbească și despre această tovarășă? Să ne vedeți pe noi stînd la rînd și așteptînd ca ea să taie barele grele cu aparatul. Și muncește bine. Și munca aceasta, care ar părea nepotrivită pentru o femeie, nu a făcut-o să-și piardă gingășia. Femeile și-au păstrat gingășia și feminitatea, pe care au împrumutat-o și meseriei lor.

Noi avem și sudori mai buni în brigadă decît sudorița de care vorbeam. Dar dacă am ceva de sudat la o tablă subțire mă duc la sudoriță pentru că ea lucrează mai fin, ea face acest lucru mai bine decît l-ar face oricare alt sudor cu experiență. Dacă mă duc și-i spun: „tovarășă Ioana am o tablă de 75 mm și te rog să îi faci o cusătură", ea lucrează la lipirea acestei table cu multă gingășie de parcă ar coase o altiță la o cămașă. Și atunci mă întreb: de ce femeia să nu fie cîntată în poezie?

O altă chestiune pe care vreau s-o ridic este aceea a vizitelor în uzină. Am auzit pe unul dintre tovarășii de aici că a venit să-l asculte pe tov. Cicerone Theodorescu. Mă întreba dacă tov. Cicerone Theodorescu este în sală. L-am ascultat cu toții pe tov. Cicerone Theodorescu, aici. Cel care m-a întrebat a fost satisfăcut. Ce vreau să spun cu aceasta? Există o curiozitate la tovarășii noștri. Această curiozitate vă rog să o înțelegeți așa cum trebuie ea înțeleasă de fapt. Oamenii vor să-i cunoască pe scriitori. Și aceasta, în primul rînd, pentru că — să știți — unii din ei trebuie să mai fie convinși că scriitorul nu este un supraom. În al doilea rînd pentru că din aceste vizite, din acest contact dintre noi și dvs., noi am avea foarte multe de învățat; am învăța să înțelegem poezia și ni s-ar dezvolta și mai mult gustul pentru poezie.

Și apoi cred că nici dvs. nu ați fi în pagubă de pe urma acestor vizite...

La noi în uzină au fost în vizită mai mulți prozatori. Au fost organizate consfătuiri și conferințe care s-au soldat cu rezultate din cele mai frumoase. Dar cu tovarășii poeți nu am avut pînă acum ocazia să ne întîlnim. De aceea, eu aș propune să se organizeze și alte șezători.

În jurul uzinei noastre sînt și întreprinderi mai mici. Pot fi invitați și muncitorii acestor întreprinderi. N-o să vină toți, adică patru sau cinci mii de oameni, dar dintre aceștia dacă vor veni trei sau patru sute de iubitori de poezie, aceștia, la rîndul lor, vor putea să-i cîștige și pe alții.

STOIAN GEORGESCU, tehnician la Uzinele de utilaj chimic:

Lucrez la uzinele de utilaj chimic, uzină cu o veche tradiție muncitorească, care numără mii de salariați din mijlocul cărora s-au ridicat talente în teatru și muzică. Poeți nu avem decît începători. Avem un cenaclu literar în cadrul căruia în fiecare săptămînă sînt discutate încercările mai reușite sau mai puțin reușite ale tinerilor noștri prozatori sau poeți. Ca să intru direct la problemă, vreau să arăt că nu pot fi de acord cu tovarășii care au spus că memorau mai ușor poeziile clasicilor; trebuie să avem în vedere că poeții noștri sînt pe o anumită treaptă de dezvoltare, că ei caută lucruri noi, altceva decît clasicii. Așa cum în industrie vrem să realizăm un salt uriaș, tot așa și poeții încearcă să facă acest salt. Noi le putem spune dacă reușesc sau nu iar ei au datoria de a se strădui cît mai mult. Ceea ce voiam să duc de la această șezătoare în mijlocul muncitorilor din uzina mea ar fi fost noutățile literare, poezii inedite. Poeții ne-au recitat versuri pe care noi le cunoaștem din volumele apărute. Venind aici am fi vrut să auzim din partea lor lucruri noi.

Cred că este menirea poeților noștri să coboare în mijlocul elevilor, studenților și tinerilor muncitori, să abordeze o serie de probleme legate de viața intimă, de sufletul copilului, de sufletul tineretului.

BRUMARU VASILE, student la I.S.E.P.:

Vă rog să mă credeți că sînt foarte emoționat. Și sînt emoționat pentru că însăși poezia emoționează. Și dacă poezia te emoționează înseamnă că și autorii ei te emoționează. Pentru prima oară am ocazia să asist la o întîlnire cu poeții. S-a spus aici că poezia nouă trebuie să fie o poezie de idei dar că interesează nu numai fondul ci și forma. Unii au pus problema că ceea ce este mai important este ceea ce spui nu cum spui iar alții au arătat că e mai important cum spui. Eu cred că este important și ceea ce spui și cum spui.

Într-un articol din revista „Secolul 20" erau date cîteva păreri despre poezie ale scriitorilor din diferite țări. Un scriitor finlandez spunea că un grup de scriitori de la ei care practică o poezie formal realizată, nu sînt totuși citiți pentru că nu au știut să se apropie de oameni. În privința aceasta vreau să solicit din partea poeților o mai mare atenție pentru temele studențești. Eu sînt student și exprim părerea colegilor care doresc să citească și poezii închinate lor. În toamnă am întîlnit un cetățean care se pregătea pentru examenul de admitere la facultate. Văzîndu-l că este mai în vîrstă, l-am întrebat dacă dă examen de admitere sau de absolvență. Mi-a spus că vine la examenul de admitere, că a lucrat ca zugrav și că acum a venit la facultate. Nu este simplă trecerea aceasta de la meseria de zugrav la aceea de student. El a lăsat meseria și a venit la facultate. Aici este vorba deci de ceva mai profund. Prea puțin se scrie astăzi în poezie despre toate aceste lucruri. Îmi face uneori impresia că poeziile publicate în revistele noastre literare sînt schematice, prea ermetice. De pildă am citit un poem de Gh. Tomozei. Am citit versurile lui de două-trei ori și le-am citit și colegilor mei din dormitor dar nici ei n-au înțeles nimic. Dacă l-aș fi văzut aici l-aș fi rugat să-mi explice. Probabil că atunci mi-aș fi dat seama ce a vrut să spună. Nu același lucru s-a întîmplat cu poezia „Scrisori de acasă" de Ion Brad. În momentul cînd am citit-o am uitat că este o poezie semnată de Ion Brad și mă așteptam ca să găsesc în josul ei numele tatei sau al bunicului. Am fost pătruns cînd am citit această poezie și m-a emoționat.

Dintre poeții care mi-au plăcut, citez pe tov. Utan ai cărui ultim volum de versuri l-am citit. Și volumul lui Ion Horea mi-a plăcut foarte mult.

În ce-i privește pe poeții și scriitorii mai vechi eu citesc tot ceea ce se publică în ziarele și revistele literare precum și în volumele ce se tipăresc. Dintre poeții mai vîrstnici îmi place în mod deosebit Tudor Arghezi. De asemenea mi-au plăcut poeziile tov. Eugen Frunză, Ion Bănuță, Victor Tulbure, precum și cele ale maestrului Demostene Botez.

Am citit undeva că versurile albe sînt mai profunde și că autorul nu este nevoit, scriind în versuri albe să-și știrbească ideea pentru a ajunge la rimă, că poate să transcrie această idee, așa cum o simte. Or maeștrii poeziei au dovedit că poezia se poate rima, că poți să spui cu ajutorul ei tot așa de bine ceea ce simți și gîndești ca și în versurile albe sau libere. Ba chiar mai bine. Ar fi încă multe de spus, dar și așa v-am reținut prea mult. Îmi exprim și eu dorința că e necesar ca tovarășii poeți să ne viziteze la institut. În afară de conferințele care se organizează la filologie, noi am dori să avem prilejul să-i vedem pe poeți în mijlocul nostru, să discutăm cu ei și mai ales să scrie despre noi.

TEREBECA GABRIELA, funcționară la Sfatul Popular al Capitalei:

Întrucît nu am încercat niciodată să scriu și nu am deocamdată asemenea veleități — admirația mea pentru cei care scriu este cu atît mai mare. Vreau să accentuez o problemă care s-a discutat aici. Sînt de acord cu aceia care au spus că în poezie viața socială trebuie mult mai legată de cea intimă, pentru că numai în felul acesta poezia va putea fi îndrăgită.

Din cărțile apărute în ultimul an, mi-a plăcut volumul „Cupa cu garoafe" de Eugen Frunză. Citez din el două titluri: „De ziua ta" și „Să știi că te mint adesea". Sînt poezii duioase, pline de gingășie.

În legătură cu revistele „Gazeta literară", „Luceafărul", „Viața romînească" m-a impresionat la aceste publicații faptul că sînt legate strîns de realitatea imediată, că reflectă întotdeauna evenimentele sociale apropiate. Cred că este foarte bine ca și celelalte publicații literare să meargă pe același drum.

I. GHIȚULESCU, electrician la Uzinele „Grivița Roșie":

A comentat unele poezii semnate de Ion Gheorghe, Al. Andrițoiu, Eugen Frunză, Teodor Balș, Ion Horea, apărute recent în publicațiile noastre literare. Tov. Ion Ghițulescu a pus în mod special accentul asupra importanței pe care o are limbajul clar în transmiterea mesajului poetic. El a arătat că poeziei îi revine sarcina să reflecte în modul ei specific realizările minunate din țara noastră. În mod special socializarea agriculturii a găsit și trebuie să-și mai găsească loc în preocupările poeților. Vorbitorul a dat cîteva exemple din experiența sa personală, în mediul agricol.

În continuare tov. Ghițulescu a spus: „Noi dorim ca poeții să vină cît mai des în mijlocul nostru unde îi vom primi cu multă dragoste. Cunoaștem de pe acum mulți dintre ei. Și aș vrea să spun, — nu pentru că sînt poeți aici, dar sînt convins că ne-ar aplauda și ne-ar strînge mîna dacă ar ști modul în care le popularizăm poeziile la șezătorile noastre cu prilejul organizării unor medalioane literare, a unor simpozioane și a unei serii întregi de acțiuni culturale care se desfășoară direct la locul de producție, în mijlocul muncitorilor. Fără îndoială, mai sînt în poezie și unele obscurități, lucruri pe care nu le înțelegem, și pentru care le vom cere explicații autorilor, atunci cînd or să vină în mijlocul nostru".

TRAIAN BĂDULESCU de la Uzinele „23 August":

Deși încerc să scriu proză, vreau să vă spun cîteva opinii despre cele auzite aici și despre versurile citite în publicațiile din ultima vreme. Ceea ce ni s-a citit în seara aceasta aici, de către fruntașii poeziei noastre, erau în general lucruri cunoscute și apreciate. Nimeni nu contestă valoarea poeziei „Patronul" de Maria Banuș sau cea a poeziei „Amintiri". Dar — și asta reiese și din ceea ce se scrie în reviste — e nevoie de poezii noi și bune despre actualitate. Să nu vă supărați, dar eu sînt foarte exigent poate tocmai pentru că nu scriu poezii; sînt un simplu cititor.

Solicit reprezentanților Uniunii Scriitorilor și ai celor trei publicații, mai multă atenție față de poeții care apar din popor. Aceștia vin adesea cu lucruri frumoase. Poeții tineri sînt uneori superficiali în ce privește calitatea poeziei lor. De asemenea constat o grabă nejustificată la unii dintre poeții noștri care publică prea multe poezii în jurul zilelor festive. Tov. Andrițoiu a publicat în ultimul timp două poezii: „Colectivizarea" și „Colectivizarea totală". Amîndouă mi se par scrise în grabă. Ca dînsul păcătuiește și tovarășul Nicolae Stoian pentru care am un respect deosebit încă de pe cînd a fost elev la școala de ucenici. Ultima poezie „Anii tineri" apărută în „Luceafărul" nr. 10 nu m-a mulțumit. Nici poezia „Lied" apărută mai înainte.

Rog Uniunea Scriitorilor să acorde atenție mai mare numelor noi. Și le urez maeștrilor poeziei noastre să izbutească să cuprindă în versurile lor, ceea ce este nou în viața noastră.

Ing. SPERANȚA DUMITRESCU de la Uzinele „Grivița Roșie":

Nu voiam să iau în seara aceasta cuvîntul, însă versurile citite aici mă îndeamnă să vorbesc. Am să ating doar cîteva probleme. În primul rînd țin să vă mărturisesc că mie personal a început să-mi placă din ce în ce mai mult poezia care se scrie actualmente. De ce? Pentru că poeții noștri au început să se gîndească temeinic nu numai la fondul ci și la forma poeziei. Poeziile sînt mai închegate, ideile și prezentarea artistică formează realmente un tot. Cînd citești o poezie care atinge o mare măiestrie, te simți mai perfect, te simți mai om, mai bun. Cînd ești trist dacă citești o asemenea poezie, ea te face să fii mai vesel, îți dă un optimism pe care nu orice lucru ți-l poate da.

În această privință am să dau un exemplu. Acum cîteva zile la radio am ascultat o emisiune literară în cadrul căreia s-au recitat poezii. Printre ele au fost unele semnate de maestrul Tudor Arghezi, și de Eugen Jebeleanu. Mie-mi plac multe din poeziile lui Eugen Jebeleanu, iar poezia aceasta care s-a recitat în cadrul emisiunii literare de la radio mi-a pătruns la suflet. Totuși, după mine, din unele poezii citite în „Gazeta literară", am rămas cu impresia că sînt scriitori care se preocupă prea mult de formă. Noi sîntem numai iubitori de poezie, dar credem că nu este bine să se ajungă aici la exagerări în privința formei. Cîteva cuvinte. În legătură cu poeziile publicate cu prilejul colectivizării. S-au spus multe lucruri, s-au scris multe poezii frumoase, ca fond și ca formă, care au abordat acest subiect. Dar din nefericire destul de unilateral. S-a arătat că s-a făcut colectivizarea agriculturii, că s-au desființat haturile și că această chestiune a dus la socializare, lucru care este foarte bun. Dar noi în fond știm toate aceste lucruri. Poeții însă ar fi putut lega colectivizarea de sentimente omenești. Trebuie să se arate în poezie sufletul omului. După mine de asta depinde valoarea unei poezii sau a unei proze. Omul trebuie să regăsească ceva din el. Cred că multe din poeziile care vorbesc despre colectivizarea agriculturii s-au scris cam în grabă, așa cum a mai sesizat cineva aici.

Vreau să ridic și o altă problemă. Femeia de azi, cu preocupările ei, este prea puțin oglindită în literatură. În continuare vorbitoarea a arătat că literatura poate juca un mare rol în formarea unei concepții noi de viață a femeii și că astfel o poate influența atît în atitudinea ei față de familie, cît și în munca ei productivă.

EPURAN ELENA, bibliotecară la Uzina „Semănătoarea":

Sînt și eu bibliotecară ca și colega mea care a luat prima cuvîntul în astă seară. Ne-au vizitat adesea biblioteca poetele Maria Banuș și Nina Cassian. De asemenea mai de curînd au fost la noi George Dan și Gellu Naum.

Mă asociez și eu dorinței care s-a exprimat aici ca poeții noștri să scrie mai multe poezii de dragoste. De ce acest lucru? Fiindcă majoritatea oamenilor care muncesc în uzina noastră sînt tineri. Acești tineri au venit în uzina noastră direct din școlile profesionale. La vîrsta asta îi preocupă o sumedenie de probleme, au frămîntări sufletești, și literatura le poate fi de mare ajutor. Trebuie să le modelăm sufletul și să facem din ei oameni ai societății noi.

Eu nu sînt mamă ca tovarășa Herescu, dar îmi plac și mie copiii. Cînd îi văd mă gîndesc la vremea cînd eram și eu copil și bunica îmi spunea povești la gura sobei. La noi în uzina „Semănătoarea" avem femei care muncesc alături de bărbații lor și ai căror copii învață și recită poezii. Adesea însă sînt prea lungi aceste poezii și atunci cînd copiii le recită se întîmplă de multe ori să se poticnească. Și nu știu cum se face că se poticnesc tocmai cînd poezia este mai interesantă.

Vreau să aduc mulțumiri tovarășei Banuș din partea colectivului de teatru al uzinei unde lucrez eu. Cu poemul „Eroii Doftanei", tovarășii noștri din colectivul de teatru au obținut premiul întîi la concursul la care au participat.

Uneori citind în fața unui colectiv de muncitori cîte o poezie. Este adevărat că atunci cînd o poezie îți merge la suflet reții strofe întregi din ea, aproape fără să te silești s-o înveți. Îmi place îndeosebi Eminescu, Coșbuc, Topîrceanu. Din aceștia e foarte ușor să inveți versuri pe de rost. Dar e mult mai greu să memorezi o seamă de poezii care se scriu acum. De pildă am avut mari greutăți să găsesc astfel de poezii pentru Ziua tineretului. Pînă la urmă am ales „Cîntare Partidului" și o poezie a tovarășei Violeta Zamfirescu „Tinerețe". E nevoie de mai multe versuri înaripate despre tineret. Versuri recitabile. Aceasta este dorința noastră. La o serbare la care au participat toate formațiile noastre artistice din uzină s-au recitat cu succes poeziile poetului Ion Bănuță, care au fost publicate în „Gazeta literară". Ce-aș mai vrea să spun? De multe ori cînd citesc o poezie găsesc cuvinte greoaie, bombastice, cuvinte pentru care e nevoie să apelez la dicționar. M-am întrebat odată cu ce se aseamănă aceste poezii? Și mi-am adus aminte că asemenea poezii seamănă cu niște policandre pe care le-am zărit odată într-o casă impozantă, policandre încărcate și greoaie, care nu lăsau căldura și lumina să pătrundă pînă la oameni. Avem nevoie de poezii care să ne meargă la suflet și pe care să le cîntăm împreună cu dvs.

BABAN TRAIAN, de la Filiala A.S.I.T.-București:

Am participat cu multă bucurie și cu deosebit interes la această întîlnire a poeților noștri cu cititorii lor din fabricile și instituțiile din Capitală.

Atît versurile prezentate cît și discuțiile au contribuit la realizarea unei legături mai strînse și la o mai bună cunoaștere a preocupării poeților și a muncitorilor care cer noi tematici în măsură să satisfacă gustul tuturor categoriilor de oameni ai muncii — iubitori ai poeziei clasice dar mai ales ai poeziei contemporane. Aceasta din urmă este chemată să oglindească — și în bună măsură ea oglindește, noul ce abundă la tot pasul, prefacerile adînci pe care le trăim — și pe care trebuie să le și cîntăm în toată măreția lor — căci ele ne entuziasmează pe toți. Am văzut pe ogoarele înfrățite ale Bărăganului roind avioane care împrăștiau îngrășăminte sau substanțe chimice contra dăunătorilor. Am văzut Institutul pentru cultura porumbului — ale cărui cadre ajută cu sfatul și competența lor pe colectiviști, pe muncitorii agricoli și mecanizatorii din G.A.S. și S.M.T.

Văd în fabricile din Capitală și în institutele de cercetări, laboratoare, mii și mii de oameni noi, înaintați. Poeții să scrie despre ei.

Cu toate numeroasele lucrări apărute în editurile noastre, se resimte uneori lipsa unor poezii pentru formațiile artistice de amatori, a poeziilor ocazionale. Ar fi bine ca întocmai cum casele de creație publică periodic liste cu materiale indicate pentru diferite ocazii, și revistele literare să întocmească liste cu trimiteri la numere anterioare, pentru ca și poeziile să poată fi mai ușor găsite și folosite. N-am mai văzut de mult sumare anuale ale publicațiilor noastre.

La întîlnire nu s-a spus nimic despre umor în poezie. Vrem și poezii mai vesele, care sînt așteptate în multe, multe împrejurări, dar care nu prea se găsesc.

Epigrama este încă nebăgată în seamă. Se lasă așteptată o antologie a epigramei romînești. Pe cînd volume de epigrame care să ajute la îndreptarea unor lipsuri — epigrame pe care să le folosească și să le adapteze brigăzile artistice?

Ce avem de spus de textele unor cîntece pe care tot poeții le scriu? Sînt ele totdeauna la înălțime? Dar despre cercurile cam restrînse de colaboratori ai publicațiilor literare, ce se poate spune?

Sînt doar cîteva probleme care se pot discuta și care așteaptă un răspuns.

În încheierea discuțiilor, tov. ION BRAD, secretar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R., a spus printre altele:

Ar fi greu să sintetizăm acum toate părerile exprimate aici. Ele însă vor fi studiate cu multă atenție de redacțiile revistelor noastre și apoi le vom publica în presă, ca cititorii să vadă că pe scriitori îi interesează în mod sincer părerile lor și că o serie de idei exprimate de cititori sînt menite să dea un nou imbold creației poeților noștri. Ei se vor pătrunde și mai mult de ideile înaintate ale epocii noastre, de ideile partidului, de suflul revoluționar al realității. Și se vor strădui să transpună aceste idei pe plan poetic, în sentimente bogate, în forme artistice cît mai variate care să satisfacă setea de poezie și exigențele cititorilor manifestate atît de clar aici.

Oțelari

Foto: *CASA SCÎNTEII*

1940 LA ȘCOALA

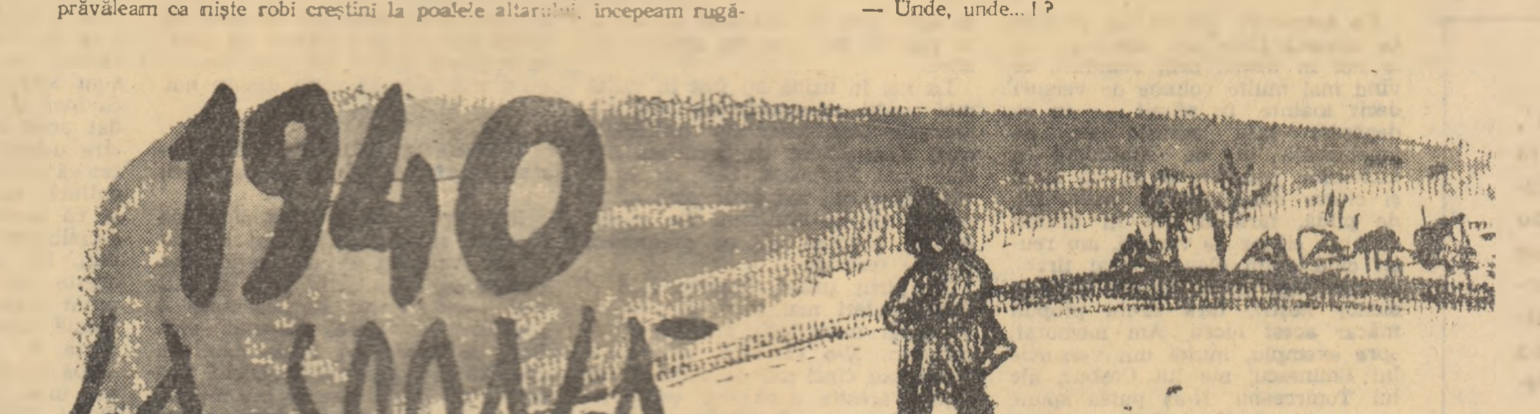

de ȘTEFAN GHEORGHIU

Uneori gerul devenea tăios, șfichiuitor ca un sfirc de bici. Trosneau gardurile de nuiele, scîrțîia zăpada sub opinci, cu un vaiet trist, aproape omenesc. Casele, copacii, ogrăzile și drumurile satului se-nveșmîntau în promoroacă de argint, căpătau frumuseți glaciale, de basm nordic, care nu mă atrăgeau. Printre norii picloși, luneca din cînd în cînd un soare de sticlă, arătîndu-și dinții reci și lucioși, către lumea înfrigurată de nevoi.

Mă duceam totuși la școală, zgribulindu-mă ca un pui de stăncuță, în hainele subțiri, largi și rupte pe alocuri. Căciula, spartă și neagră, semănînd izbitor cu ceaunul de tuci al bunicii, îmi acoperea ca o streașină mițoasă fruntea. Intram în școală amorțit aproape bîjbîind printre rîndurile de bănci, mă chinceam vînăt de frig pe locul meu din fundul clasei și încremeneam fără de glas, așteptînd să apară Jiga, învățătorul.

O tristețe de plumb domnea peste odaia strîmtă, mohorîtă. sub lumina ce pătrundea prin geamurile cîrpite cu ziare, parcă anume puse acolo, ca să sporească paloarea chipurilor de iască. De-a lungul pereților afumați, atîrnau hărți jerpelite, tablouri șterse, înfățișînd lupte străvechi, domnitori în caftane colorate, cu săbii masive, ușor arcuite, prinse la cingătoare. In colțul dinspre răsărit, crucea aurie dădea vederii un Hristos slab și răstignit, îndemnîndu-ne ca-ntotdeauna la răbdare, la smerenie și la supunere oarbă în fața soartei vitrege, mizere.

Ridicam privirea și-o coboram cu mihnire. În jurul meu, totul părea lipsit de mișcare, ca și cum viața, la un semn nevăzut, își încetase pe neașteptate cursul. Plîngea careva, mocnit, lîngă mine. Poate de frig, poate din altă pricină. Incolo, toți ceilalți tăceau chitic, cu gurile vîrîte-n palmele făcute căuș; dormitau peste pupitrele roase de carii, țepeni ca niște stane de piatră, cu sufletele înghețate, pierdute-n dureri apăsătoare, nemărturisite.

Îmi vîram degetele arse de ger la subțioară, mă stăpîneam să nu plîng. Ace de gheață îmi înțepau tălpile, trupul. Fixam fără speranță godinul, burlanele subțiri și ruginite, lipsite de dogoare. Și mă gîndeam neliniștit la bunica, la frigul cuibărit în bordeiul nostru ponosit, la lemnele ce se terminaseră în mijloc de iarnă, pe nesimțite.

Într-un tîrziu, încotoșmănat, grav și încruntat ca un diavol, intra pe ușă și directorul Jiga. Abia i se vedeau din gulerul blănii roșcate nasul coroiat, puțin strîmb, ochii bulbucați, răi și pînditori, ca de lup. Gras, îndesat, cu un mers lăbărțat și greoi, el aducea cu un sac împins de crivăț înăuntru și rostogolit peste pragul tocit de ciubote, pînă la catedra din colțul opus, unde se așeza ostenit, cu un icnet sec.

— Mdaaa, sînteți toți! țipa el dușmănos, rînjind către clasă. Ați venit iar, secăturilor! Pe înghețul ăsta nebun ați venit. Dați buzna la școală, mă obligați și pe mine... Parc-ar fi băncile unse cu miere, cu dulcețuri! Capete goale de sărăntoci... Vă e dragă cartea, hai!? Vreți cu tot dinadinsul să învățați? Și la ce-o să vă ajute, mamelucilor?! Ia spune tu, ăla de te foiești ca de rîie, Vișane...

Colegul meu de bancă, Vișan Sîrbu, era cel mai necăjit copil din clasă. Părinții lui erau săraci, fără pic de ogor, înglodați în datorii pînă peste cap și bolnavi pe deasupra. Nu se foia. Și nici rîie n-avea. Tremura vargă în haina lui subțire, din șiac rărit.

La întrebarea învățătorului, copilandrul acela sfrijit, flămînd și sperios, sărea ca din arc, privea aiurit în golul încăperii și abia reușea să îngîne:

— Tătuca nu vrea să rămîn prost, dom' derector... Zice că de n-ai carte, n-ai parte...

Jiga căsca ochii mari, trîntea cu un gest mînios catalogul pe pupitrul catedrei. Nările rotunde și largi, ca de cal, i se umflau într-o respirație grăbită, șuierătoare.

— Hm, să nu rămîi prost! mîrîia el printre dinți. Asta-i dorința lui tactu!? Așa, carevasăzică, vrea să-și emancipeze neamul! Te visează, pesemne, deputat de Ilfov, senator... Vrabia mălai visează! Crede c-o să dea lovitura, că... Ei, dar răbdare, domnilor, un pic de răbdare... Acolo nici eu n-am ajuns încă, darmite voi! Și sînt om cu carte, învățat! Înțeles-ai, mortăciune? Da ori ba?

— Am înțeles, domn...

— Iar lui Niculaie Vișan să-i spui că sînt furios pe el... Ieri l-am trimis să cumpere lemne și el a făcut-o pe surdul...

— N-are bani, domn derector... Nici cal, nici căruță...

— Guurrra boule! urlă Jiga, lovind năprasnic cu pumnul în catalog. Cînd vorbesc eu, nu deschizi pliscul! Auzi, n-are bani! Păi cum să aibă dacă refuză învoiala... I-am dat pămînt în dijmă, am vrut să-i fac un bine... El și-a pus coada pe spinare și s-a dus la conac, la domnul Arghir, de parcă acolo curge aur... Iar tu, mîine să nu-mi mai vii la școală fără lemne, măgarule... Doar n-o să înghet în caverna asta din pricina voastră! Mîine trag obloanele maghernitei, vă dau pe toți dracului! Pentru așa treabă... Zero...

Ultimul cuvînt, rostit întotdeauna ca o sentință, îl sublinia secerînd aerul cu tăișul palmei. Pe urmă, scăpărînd ca un uliu din priviri, își îndesa pînă peste urechi căciula de astrahan, își mușca nervos buzele groase. În fața lui, înfricoșați de spectrul bătăii, ne prăvăleam ca niște robi creștini la poalele altarului, începeam rugăciunea mai înainte ca directorul să ne-o ceară.

Cîteva clipe, osanaua noastră de copii nenorociți învăluia cu tînguiri încăperea. Cuvintele erau spuse în grabă, fără de ritm și fără de înțeles, ca pe vestitul turn Babel. Ascultîndu-ne, Jiga își încrunta fruntea, ne oprea:

— Hooo, derbedeilor... Ce, ăsta-i „tatăl-nostru"!? Mie să mi-l spuneți tare, să se-audă pînă-n Giurgiu! Că altfel... zero s-alege din voi...

Ne adunam puterile, răcneam. Fără să se clintească, Zero, că așa îl poreclisetăm noi pe director, ne cerceta pe rînd, sfidător, îngustîndu-și somnolent pleoapele.

— Mă, tu de colo... Dă jos mițoasa din scăfîrlie, că nu ești în cocina mă-ti...

Se răsucea în scaun, cu umeri cu tot, adulmeca în altă parte, cu privirea întunecată, puțin melancolică, de fiară:

— Iar tu, ăla din fund... Ține cadența cu ceilalți, pramatie! Și mai cu inimă, mai cu inimă...

Avea pentru fiecare un epitet, o injurie. Mie, habar n-am de ce, îmi spusese „scorpion veninos", deși nu eram, poate, decît un biet mormoloc sfios. Pe alții, însă îi botezase cu tot felul de supranumiri ciudate, născocite parcă anume, de-o minte înfierbîntată, nebună.

Cînd încheiam calvarul rugăciunii cu un „amin" de ușurare, Zero își scutura dezaprobator obrajii rotofei, ne poruncea dușmănos să o luăm de la capăt:

— Încă o dată, scarabeilor! Hai, dați-i drumul... În cor și mai cu suflet... executarea!...

Ne lăsam năuciți în voia lui, cîntam. Îmi plesneau timpanele de atîtea urlete, mă usturau buzele crăpate de ger, îmi sîngerau. Jocul acela neomenos, repetat adeseori timp de-o oră, ne epuiza. În genunchi, cu mîinile lipite sub bărbie, răvășiți și nesiguri pe propriile noastre simțăminte, căutam cu ochi neprietenoși la „Hristul" din perete, ca la un lucru îndepărtat și străin, ce nu poate să aducă nimănui alinare, mîngîiere.

Lacrimile-mi izvorau din pleoape, lunecau pe obraji, în gură, calde, sărate. Frămîntat de mii de întrebări, simțeam cum sporește în mine o neîncredere oarbă. Căutam explicații, rostul acestei chin umilitor și începeam să-mi dau seama că noi toți eram o povară în circa învățătorului de la catedră.

Abia într-un tîrziu, cînd ne îngăduia să ne ridicăm, săream buimăciți în băncile noastre, deschideam cu-nfrigurare caietele, cărțile, ne pregăteam creioanele. Cu brațele încrucișate la piept, țeapăn ca un „Buda", Zero începea să pună întrebările cu un aer plictisit, însemnînd un cerc larg cu mîna sa durdulie, butucănoasă.

— Ia spune-mi tu, Rechinule, unde s-a bătut Mihai Viteazul cu turcii?

Rechinul, Mitică al lui Axente Lungu, un băietandru osos și deșirat, se sălta tremurînd ca varga. Din grabă, ori din zăpăceală poate, i se întîmpla s-o scrintească:

— La Vaslui...

— Unde, unde...!?

— La Călugăreni, domn' profesor! se corecta colegul meu pe nerăsuflate, lăsîndu-și rușinat privirea-n podele.

O clipă, Zero rămînea țeapăn, ca într-o cumpănă. Strîngea pumnii, îi tremurau buzele și-i fulgerau ochii, dîndu-i o înfățișare dură, înfricoșătoare.

— O-ntorci ca la Brăila, peste răpitor! răcnea el cu putere. Cînd albă, cînd neagră! Numai că eu am să te fac acușica să nu mai uiți în vecii-vecilor! Am eu și pentru tine un medicament de soi... Ei, apropie-te...

Vînăt de frig și de spaimă, călcînd împleticit și nesigur, Mitică se ducea resemnat să-și ia porția de palme. Jiga nu ierta niciodată, pe nimeni. Înălța fulgerător mîna grea, lovea cu sete și cu ură, pe unde apuca. Simțea parcă o plăcere deosebită să te vadă îndoindu-te, văitîndu-te și umilindu-te la picioarele lui, și nu se oprea din împărțit durere decît atunci cînd îl ajungea oboseala.

— La loc neghiobule! gîfîia el. Te-am scărmănat ca să ții minte. Pînă atunci... nota zero...

Cu degetele la falcă, Mitică plutea amețit înapoi, spre locul de lîngă fereastră. Se așeza binișor, ștergîndu-și sîngele prelins din colțul gurii și începea să plîngă mocnit, în surdină.

Mormăind încă, Zero apuca de pe pupitru catalogul soios. Dar se fixa pe neașteptate asupra mea, îmi făcea un semn prevenitor, striga:

— Ei, Scorpionule, ce-a pățit Sinan Pașa în bătălie?

Nu mă repezeam cu răspunsul, încercam să fiu calm, să-mi păstrez cumpătul. Priveam țintă în golul încăperii și chibzuiam în sinea mea pe îndelete, străduindu-mă să aflu dacă întrebarea ce mi-a fost pusă nu are și niscaiva șiretlicuri. Încetineala mea însă, născută din teama de a nu greși, îl supăra nespus de mult pe Zero, care repeta cuvintele furios:

— Știi ori nu știi!?

— Știu, domnule... Și-a pierdut dinții fugind...

Directorul clipea ca o bufniță a întunericului, ceea ce însemna pentru mine că am nimerit la țintă. Așteptam o secundă pe gînduri, gata să aduc și alte adăugiri. El însă nu-mi dădea răgaz, tușea scurt, profesoral; încerca totuși să mă prindă:

— Și cîți dinți și-a pierdut, arahnidă veninoasă?

— Ultimii doi, domnule.. Cei din față...

Zero tresărea, își încrucișa mîinile, minunîndu-se.

— Ia te uită! Dar asta de unde-o mai știi? În carte nu-i scris, iar eu nu ți-am spus niciodată...

— De la învățătorul Filimon... dînsul...

— Cum? Zi, te duci la el, carevasăzică! În mine n-ai încredere! A, o să-ți arăt eu ție, pezevenghiule! Dascăl eu îți sînt... Iar ca să-ți aduci aminte de lucrul ăsta, am să-ți dau o lecție de învățat pe dinafară...

Se ridica furtunos, înainta spre mine. Îmi acopeream obrajii cu mîinile, așteptam neclintit loviturile.

Oricum, de bătaie nu scăpam, niciсînd. Dacă nu luam pentru învățătură chelfăneală, inventivul Zero era întotdeauna în stare să găsească destule alte pricini, „un salut nu tocmai smerit", „o căutătură cam acră și ostilă", „un surîs ascuns și sfidător", îndeajuns pentru a-i da motive să mă înhațe de ureche, să-mi tăbăcească pielea.

Erau însă și lecții la care se purta lipsit de interes, parcă dintr-o obligație profesională nesuferită, ce se cerea totuși, cu sau fără voia lui, împlinită. Atunci ne copleșea cu predici nesfîrșite, încerca să ne convingă de inutilitatea învățăturii, cu un glas blînd și dulceag de apostol, curgător ca o apă lină și nefiresc firii sale de cerber.

— Ce-ți trebuie aritmetică, Ilie!? rostea el cu prefăcută naivitate. Și așa sînt destui scîrțîitori din condeie! Contabil n-ai să fii tu, și nici moșie n-are tac-tu ca să ții condicele! Pe tine, domnul te-a hărăzit cu tot ce este mai sfînt: ogorul, brazda, aria ce-o poți lucra și fără să-ți frămînți creierii! Și-apoi ce rost are să scormonești în litera cărții, să deprinzi cititul?! Locul popii tot n-ai să-l iei, scumpule, nici pe-al notarului, nici pe-al prefectului din cancelaria județului!

Tăcea Ilie Firu. Tăceam și noi, ceilalți copii. Mahmur, Zero ne dădea cîte-un subiect de repetat, apoi se cufunda indispus și bosumflat în neclintire. Nu mai ținea seama de răspunsuri bune sau rele, ne lăsa să vorbim liber, după poftă. Își cobora doar pleoapele într-o cucernică moleșeală, dormita cu capul între umeri, cu bărbia ascunsă în gulerul blănii lui stufoase și roșcate, străin, rupt de tot se se petrecea în juru-i.

Iar noi, chircindu-ne și cocoloșindu-ne pe locurile noastre, răsuflam ușurați, ca scăpați dintr-o gheenă a morții. Jiga părea și el sătul de noi, de îndărătnicia cu care-i primiserăm sfaturile, îndemnurile. Nu ne mai scotea la tablă și nici nu ne mai schingiuia cu turbare. Răsfoia caietele în grabă și ni le înapoia în silă, fără obișnuitele scatoalce după ceafă. Își cerceta doar într-un tîrziu ceasul de buzunar, se ridica și pleca zorit, chemat de afacerile lui bănoase, ca și cum o putere nevăzută l-ar fi smuls de la catedră, răsucindu-l o secundă prin aer și dîndu-l de-a dura dincolo de pragul ușii, afară.

MIOARA CREMENE

Călătorie *)

În orașul meu de poveste, Bimbang
clopote cîntă, ding, dalang.

Ding, dalang cîntă mereu și mereu
cînd intru pe-o poartă ce-o știu numai eu.

Iar poarta e veche, iar poarta e grea
și dă pe o stradă de catifea

și scîrțîie poarta aceea puțin,
și oamenii aud de departe că vin...

În orașul meu de poveste, Bimbang
clopote bat, după hang, după rang.

Le-aud de departe sunînd jucăuș
în ceasul din turn ding, dalang pe la uși.

Iar oamenii-mi ies înainte voioși
căci am mulți prieteni și tineri și moși.

Eu umblu înalt prin alaiul măreț
și-n piața cea largă, m-așez într-un jeț.

Toți stăm la taifas... le vorbesc pe-nțeles,
și ce e stricat mi se-aduce la dres.

Întreb: — „Ce e nou! — „Știi, avem o-ntristare:
prea plouă!"... Eu suflu puternic spre soare,

și-ndată sparg zidul de puf... și fug norii...
Hei ce bucuroși sînt atunci trecătorii...

Pe străzi ies fetițe și ies băieței,
iar eu fug puțin și mă joc printre ei.

Ne-ascundem, ne prindem, grozav mai petrec
dar spun într-o vreme... „E timpul să plec"...

Și oricît ar vrea să m-oprească vreunu':
— „Nu pot, merg să-nvăț înmulțirea cu unu!

Am mult de citit, dar o fac bucuros,
Cînd vin, vreau să fiu și mai și de folos"...

Iar ei se-nvoiesc... Eu îmi iau ziua bună
și plec iar spre casă... și clopote sună

dar tot mai încet, mai pierdut, mai domoale,
și oamenii flutură șepci și basmale

dar sînt tot mai mici, mai în urmă mereu,
cînd trec iar prin poarta ce-o știu numai eu.

...Și scîrțîie poarta cea veche puțin,
și-aud cei ai casei, se miră că vin,

dar eu păstrez taina, o vorbă nu scap
că am un oraș și-l ascuns în dulap.

*) Din ciclul Un băiat descoperă lumea

Pămîntul și copiii

Copilul și drumul, copilul și apa, copilul și pămîntul, copilul și vîntul... Ca o vrabie se scaldă în țărînă, în ochiurile de apă; ca o vrabie, totdeauna în mijlocul drumului, în țărînă, în băltoace, în pămînt.

Haina de fier, încălțăminte de fier, i-ar trebui în această luptă cu pămîntul. Simte o mare voluptate, o patimă nebunească la întîlnirea cu pămîntul — să-l frămînte, să-l îndese, să-l zdrobească; să se tăvălească, să se acopere, să se umple de pămînt de sus pînă jos, să se scalde în el și să-l cuprindă.

Zadarnice sînt toate protestele mamei, zadarnice sînt toate judecățile, toate măsurile și restricțiile și amenințările.

Ce-i spune lui pămîntul acesta? Ce știe el despre pămîntul acesta? Ce a descoperit, ce delicii, ce gusturi neîncercate, necunoscute, sau uitate, a descoperit el în acest pămînt bătătorit de noi toți?

E ca o iubită, pentru el, glodul acesta de care noi ne ferim, care nouă nu ne spune nimic și pe care îl ocolim cu prudență și înțelepciune. Iar pe băiat îl certăm într-una și îl amenințăm și ne speriem ori de cîte ori se întoarce acasă într-un hal aproape înspăimîntător. Dacă noi am acoperi pămîntul cu un strat gros de piatră sau de asfalt, copilul ăsta — și toți copiii ca el — uniți și înțeleși între ei, ar rupe asfaltul, ar răscoli piatra și ar da din nou de pămînt. L-ar cotloni, l-ar scoate de acolo la lumină, l-ar elibera ca pe un frate, ca să se joace cu el, să se îmbrățișeze cu el, să se lupte și să se desfăteze cu el, cu pămîntul, avînd parcă cu el o străveche dragoste, din timpuri din care noi nu ne mai amintim nimic.

Desene de NICĂ PETRE

Pămîntul — prietenul lui, fratele lui de joacă, tovarășa lui răbdătoare, îngăduitoare, moșneagul lui puternic și ghiduș, cu jocuri și bucurii numai pentru el, numai ale băiatului acestuia, ascunse nouă celorlalți.

Judecînd după marea lui plăcere și bucurie de a căuta glodul cel mai adînc, țărîna cea mai adîncă, — ar trebui să ne gîndim că de bună seamă are pămîntul acesta mari frumuseți și atracții, farmece mari, minuni ascunse care scapă ochiului nostru. Cu toată înfățișarea lui spînă, întunecată, neclintită — lutul, glodul trebuie să fie un mare bătrîn, cunoscător la copii.

Cred că și în somn băiatul visează noroaie adînci, drumuri desfundate, gloduri uriașe, frămîntate de tractoare uriașe. Uneori, îl pîndesc să văd ce face: trîntește cu piciorul în băltoaca cea mai mare și mai neagră, umblă prin ea, împroșcîndu-se pînă în creștet, avînd grijă să se tăvălească bine, să fie cît mai greu și, în închipuirea lui, cît mai mare și mai năprasnic. Lupta asta cu glodul îi dă măreție și îmbătare. La cei șase ani ai lui, are poate sentimentul că se luptă cu balauri lunecoși și grei, pe care-i răpune ușor și care, doborîți, i se aștern moi, pe haine, pe umeri; îl îmbracă într-o coaje groasă, care apoi crapă, se scorojește. făcîndu-l să pară îmbrăcat în frunze, în solzi mari, fiind dovada vitejiei lui, dîndu-i semeția unui Făt-Frumos.

Mare este această bucurie a lui de a se tăvăli, de a se bate cu glodul, cu țărîna, de a și le ridica împotrivă, ca pe niște stihii, ca pe o mie de puteri, cînd prietene, cînd vrăjmașe. Imaginația, fantezia lui se consumă în această luptă cu întrupările de lut, care se înalță cu mii de brațe în jurul lui și se năruiesc, curgîndu-i în creștet și pe umeri, împovărîndu-l cu adevărați lauri de pămînt.

Iar pămîntul stă și se lasă dezmierdat de jocul lui. Îi plac aceste nebunii. Rîde de acest copil, privindu-l de aproape, cu fața lui aproape însuflețită. Se lasă bătut, bruftuluit, frămîntat de picioarele lui iuți, de cizmele lui mititele și-l îmbrățișează cu lungi brațe de noroi, îl sărută, lăsîndu-i mari urme pe obraji și în păr, iar cîte odată îi face pocinogul și, trăgîndu-l de un picior, îl lungește și-l scaldă de nu-i mai rămîn curați decît bumbii ochilor.

Nepăsător băiatul și neștiind de supărare, caută mai departe glodul cel mai adînc, țărîna cea mai mare, așa cum va fi căutat dumnezeul legendelor materia primă din care să plăsmuiască lumea. E fericit în noroi, ca în universul, ca în elementul lui. Plouă, ninge, burnițează de te pătrunde la oase; tună și fulgeră, sau e frig și urît de ți-i milă să scoți capul din casă — el este acolo, în băltoacele lui, pe insula de pămînt din fața casei, printre cei doi salcîmi, răbdător, nepăsător la capriciile vremii; el este acolo, absorbit, adîncit în truda lui, în lupta lui, ciudat și de neînțeles.

Plantații, livezi, belșuguri, cetăți și orașe; fluvii, mări și oceane, munți și baraje și diguri; oștiri și păduri, monștri tentaculari — nimic nu există în natură, în lume, care să nu fie închipuit, modelat, proiectat de el, experimentat de el, în țărînă, în glod; frămîntat, zidit, spulberat și zidit la loc de el, cu o uriașă putere de a însufleți și a încălzi totul.

E ca o termită și ca un sobol, ca o albină și ca o furnică, și ca o rîndunică și ca un purcel; ca un grădinar și ca un scafandru. Ca un uragan este, cînd ridică în văzduh norii de țărînă și-l ca un brutar cuminte, cînd netezește țărîna în chipuri de cozonaci și pîini, cu urmele palmelor lui pe coaja lor. Din țărînă, din glod, sînt făcute pîinea și pepenii, casele, orașele, oamenii, pădurile și apele. Din țărînă, din glod, sînt proiectate toate nesfîrșitele înfățișări ale lumii și nimic din tot ce se face mai tîrziu nu rămîne neîncercat: mai întîi închipuit, pipăit, gustat și iubit și îndrăgit și văzut, în țărînă, în glod.

Numai cînd se întoarce acasă, se trezește la realitate acest copil și are o înfățișare de om puțin speriat. Pe cît de mare i-a fost bucuria în care a uitat de toate, pe atît de mare îi este îngrijorarea privindu-și hainele, privindu-se în întregime și descoperind singur că este de nerecunoscut: ce-o să-i spunem? ce-o să-i facem?

Ce să-i facem? Ce putem să-i facem!? O să-l băgăm așa îmbrăcat și încărcat de noroi în cada cu apă. Ce puteți să le faceți acestor copii, care au legătura, înțelegerea lor ascunsă cu pămîntul?! Dați-le cizme de cauciuc, dați-le bocanci solizi, haine de protecție, haine de fier dacă s-ar putea, sau lăsați-i desculți și goi, sub soarele fierbinte. Pămîntul trebuie bătătorit, pămîntul trebuie făcut să tresară, să răsune; trebuie frămîntat bine de tălpile acestor copii; să-l răzbată, să simtă el adînc dulceața și mîngîierea și căldura acestor piciorușe năzdrăvane.

Trebuie răscolit acest pămînt bătrîn și mult încercat, trebuie vînturat în palme și amestecat cu bucurie, cu rîs de copil și cu fantezie de copil. Va trebui să crească din acest pămînt o floare nouă, un fruct nou, o sămînță mică, poate necunoscută încă și cu puteri uriașe în ea, care să ne întărească și să ne dea toate puterile de care avem nevoie ca să ocrotim acest pămînt. Pămîntul și prietenii lui copiii, frații lui de aur și lumină.

Traian COȘOVEI

„Omul"

Cum ajunsese pînă la etajul al șaselea avea să rămînă un mister. Pînă la al treilea, unde de cîteva zile începuseră lucrările de finisaj, scîndurile oblice, cu cîteva șipci bătute orizontal din loc în loc, puteau fi, cu oarecare bunăvoință, socotite drept scară. Normele pentru protecția muncii se străduiseră să lase cît mai puține dubii în această apreciere binevoitoare și prevăzuseră scara chiar cu ceva care semăna a balustradă. Pe scurt, pînă la etajul al treilea se putea urca fără dificultăți. De la trei pînă la șase începea însă un adevărat traseu alpin. Scara verticală de metal țintuită de un cofraj era accesibilă numai specialiștilor. Betoniștii, sudorii se plimbau pe ea ca pe bulevard, dar ceilalți, neinițiații, nu se încumetau nici măcar s-o privească.

Și totuși, el ajunsese pînă la etajul al șaselea!

Nea Fane, maistrul, tocmai îl repezea pe mezinul brigăzii, n-are importanță pentru ce — important era ca tînărul să afle că nu-i de capul lui, că, adică, el, maistrul, știe tot și vede tot. Mezinul ca de obicei, îi dădu sincer dreptate, dar nimic nu-i putu reține o înjurătură fără adresă, în schimb copioasă și deochiată. Nu sfîrși însă că Dincă, betonistul, strigă la el:

— Ce, mă, te trezești în pădure? Mai sînt oameni pe aici!

Mezinul se întoarse și, la nici un metru de el, dădu cu ochii de un om.

Și ce om! Cu ce privire îmbrățișa dansul fantastic al scînteilor aparatului de sudat!

Tînărul rămase nemișcat. Îi căzu o mănușă și nu se aplecă să o ridice; masca îi alunecă de pe frunte, îi turti nasul, dar nu făcu nici un gest să și-l elibereze.

În aceeași clipă intenția maistrului de a-și șterge cu mîneca gîtul transpirat se opri la jumătate, iar ceilalți doi betoniști, mustăciosul și chelul, se îndreptară și se proptiră unul de altul, ca într-o poză la minut, înainte de plecarea la cătănie.

Jocul colorat al scînteilor încetă și omul își roti privirea, înregistrînd cu seninătate o situație de care părea conștient că el o crease, dar n-avea nimic să-și reproșeze, ci, dimpotrivă, încerca printr-un calm desăvîrșit să convingă pe toată lumea că nu se petrecea nimic neobișnuit. Îl ajută în această dificilă întreprindere o cioară care zbură pe aproape și după care se uită, nu pentru că l-ar fi interesat, ci, pur și simplu, ca să se vadă că nu-l afectează muțenia și nemișcarea din jur. Acuma, ce-i drept, s-ar putea ca lucrurile să nu fi stat tocmai așa, dar sensul privirii sale așa fu interpretat.

„Omul" avea cinci ani, purta pe cap o ciupercă roșie, stropită cu var — semn evident al trecerii sale pe la etajele inferioare — era îmbrăcat cu o bluză fără mîneci și cu niște pantaloni largi, în buzunarele cărora își odihnea mîinile. Stătea drept, înfipt în niște pantofi de baschet liliputani, iar genunchii lui juliți pledau suficient de limpede pentru pasiunea sa de cățărător.

— Cum ai ajuns pînă aici, frate?

Întrebarea o rosti Dincă, dar ceilalți ar fi fost gata să jure că din gura lor ieșise. Ba, la sfîrșit, mustăciosul își înghiți saliva, ca o dovadă în plus că el vorbise și se pregătea pentru fraza următoare.

„Omul" nu răspunse. Nu înțelese amestecul complicat de uluire și teamă care născuse întrebarea. Căută din ochi scara cu gîndul de a o lua martoră, dar nemaiputîndu-se orienta, renunță fără regret. Înălță din umeri și-și țuguie buzele, mimînd o mirare pe care nea Fane o traduse prin: „Hai să lăsăm amănuntele. Sînt aici, gata!, ce mai vreți de la mine?". Pe urmă „omul" zîmbi și spuse foarte clar, ca pe ceva teribil de normal și care din capul locului merita o primire mai binevoitoare:

— Îmi place aici!

Scoase o mînă din buzunar și începu să-i numere pe toți, cu glas tare, luînd-o de la mezin și sfîrșind cu Dincă:

— Unu... doi... trei... patru... cinci... Patru fără și unul cu mustață!

Nea Fane fu primul care se dezmetici. Zise către ceilalți:

— Hai, dați-i drumul! Nu s-a întîmplat nimic! Și cu un gest scurt al capului spre musafir: — Lui dumnealui îi place aici și a venit. Asta-i tot!

Și poate că în urma acestei precizări și-ar fi reluat fiecare treaba, dacă musafirul, lipsit de tact, n-ar fi încurcat el însuși socotelile. Lăsîndu-și capul ușor pe spate și rîzînd, el îi făcu cu ochiul lui nea Fane. Acesta tresări și se încruntă, încrețindu-și fruntea ca un burduf de armonică:

— Ce? Vrei să spui că nu-i așa?

— Iht...

Mezinul își pocni răsunător falca cu palma:

— Mă! Îndrăznești să-l contrazici pe nea Fane? Știi tu cine-i nea Fane?

Cîtuși de puțin intimidat, „omul" arătă cu degetul:

— El e nea Fane.

Mezinul își mai pocni o palmă:

— Maistrul, mă! A-ntîia! Primă, chestii, poză la ziar... Cînd spune el o vorbă... știi tu ce-nseamnă cînd spune el o vorbă?

„Omul", de bună seamă, n-avea de unde ști și socoti că n-ar fi rău să afle. De aceea, răsucindu-se spre maistru, îl rugă:

— Spune, nea Fane, o vorbă!

— Nabucodonosor! rosti după o clipă de descumpănire, grav și teribil maistrul.

Chelul pufni în rîs. Își mușcă repede buzele.

— Ce te hlizești? îl sancționă nea Fane. Crezi că dacă te bate luna în creștet poți să rîzi?

— Iartă-mă, meștere, am greșit.

Chelul își apropie palmele ca pentru rugăciune și-și impuse un aer cît mai spășit.

„Omul" însă rîse nestingherit. Rîsul lui aducea cu un ciripit și nimeni nu îndrăzni să-l oprească. Și-l curmă singur și se apropie de aparatul de sudat. Se lăsă pe vine, îl pipăi, îl ciocăni și spuse entuziasmat:

— Îmi place!

— N-ai decît să-ți cumperi și tu unul! îi aruncă Dincă, un pic mîhnit că „omul" nu admirase gălețile lui și în rest compunîndu-și o supărare fără dibăcie, groasă.

— N-am bani, răspunse sincer „omul".

— Dacă ești om serios și de cuvînt, te împrumut eu — se oferi mustăciosul. Acuma sînt cam strîmtorat că mi-am luat mobilă, dar la toamnă...

„Omul" păru interesat de această propunere neașteptată. Îi acordă însă numai pe jumătate încredere. Zise oftînd:

— Eh, la toamnă... La toamnă n-o să mai fii tu aici. Pînă atunci o să fie gata și blocul ăsta... și ăla... și ăla... Toată strada o să fie gata.

— Mda, repetă și nea Fane, la toamnă toată strada o să fie gata. Sau, mai știi... Dacă o să ne ții tu de vorbă, n-o să fie. Din cauza ta n-o să fie!

„Omul" își pierdu tot entuziasmul. Se simțea vinovat. Lăsă privirea în jos și n-o mai ridică pînă cînd, unul cîte unul, mai întîi Dincă, mustăciosul și chelul, apoi nea Fane și mezinul, reîncepură lucrul. Mezinul se apropie de „om" și, fără vorbă, îi așeză pe nas o pereche de ochelari fumurii. Ochelarii îi căzură pe barbă și „omul" și-i așeză cum trebuie, proptindu-i cu mîna.

Ploaia de scîntei se porni torențial, umplînd sufletul „omului" cu o extraordinară minune, pentru care de fapt se și cățărase el pînă la etajul al șaselea. Cum? Avea să rămînă un mister. Dincă, nea Fane, chelul, mustăciosul și mezinul lucrau tăcuți și se gîndeau, fiecare în felul lui, la misterul ăsta. În curînd însă, cu toții traseră o concluzie comună, cea mai simplă și cea mai firească, cea care nu cerea nici o explicație suplimentară, ci trebuia luată așa cum era: dacă „omul" s-a născut cu aripi, de ce să nu zboare?

Octav PANCU-IAȘI

AUREL STORIN

De pe genunchi

De pe genunchii mei, copilăria
trezește lemnul și hîrtia.
Își umflă pieptul și trimite
în larg, o flotă de chibrite,
iar cu o boabă de culoare
își înflorește-o mare, mare.

Are în palma lui cea mică
o hărnicie de furnică
pe care greu să i-o ajungi.
Dar eu aș vrea să-l văd atunci
cînd universul dumisale
se va propti pe patru puncte, cardinale
cînd fantezia lui va trece
oceanul calculului rece,
cînd va răspunde, într-o zi,
de drum, de muncă, de condei,
și fără a se sprijini
ca astăzi,
pe genunchii mei...

UN EROU

Tot e bună perspectiva la ceva, nu numai în pictura de şevalet sau plein air, ci şi în literatură şi mai ales în reportaj, gen atît de nemijlocit legat de oamenii şi faptele lor, de locurile şi oamenii lor. Reporterul care se duce o dată într-un loc, de pildă într-o gospodărie colectivă şi apoi o uită şi n-o mai cercetează, nu şi-a îndeplinit decît pe sfert elementara sa datorie etică şi profesională: e sortit să nu cunoască decît un moment, o clipă fugară a realităţii. Nimic nu este mai revelator pentru un reporter decît revenirea pe vechile locuri vizitate, întîlnirea repetată cu oamenii pe care i-a cunoscut. În relatarea de mai jos, vreau să aduc un exemplu grăitor dintr-o experienţă proprie. Era în anul 1952. Solicitat fiind de către revista „Flacăra" să scriu un reportaj despre una din gospodăriile agricole colective existente pe atunci în ţară, am plecat pe Bărăgan, şi, cum în astfel de împrejurări mă ţas îndrumat doar de jocul întîmplării, am ajuns într-un sat, nu departe de Slobozia, şi anume la Gheorghe Lazăr. Era pentru prima oară în viaţa mea cînd vizitam acest sat şi eram numai ochi şi urechi. Gospodăria de aci poartă numele lui Maxim Gorki şi acest nume extras din literatura militantă, realist-socialistă, a constituit pentru mine un motiv în plus de surpriză şi încîntare. Pe atunci, gospodăria intrase abia în al doilea an de existenţă şi, bine înţeles era încă departe de a fi atins un grad înalt de putere organizatorică şi economică, dar, din tot ceea ce vedeam şi auzeam aici, îmi dădeam seama cu uşurinţă că munca unită a oamenilor în marea familie colectivistă va deschide gospodăriei şi satului o perspectivă minunată. De acest lucru eram sigur atunci, convins cu ochii mei, dar între timp, după ce am fost acolo încă de trei ori, la intervale de cîţiva ani, realitatea nemijlocită a ţinut să confirme cu datele ei evidente, că visul devenise o prezentă concretă şi clocotitoare.

Cînd l-am văzut prima oară, în 1952, preşedintele gospodăriei agricole colective, Nicolae Andrei, avea 41 de ani şi consemnasem despre el acest portret sumar: „E un om nu prea înalt la trup. Are 41 de ani şi abia cîteva clase primare. Cînd rîde, îşi dezveleşte două şiruri de dinţi albi, strălucitori şi fiecare mişcare a sa, fiecare vorbă descoperă o nepotolită putere de muncă şi poftă de viaţă". Tocmai se întorsese dintr-o călătorie făcută în Uniunea Sovietică şi de cîteva săptămîni era solicitat să meargă şi să ţină conferinţe în cele 18 comune ale raionului, în mari adunări, în faţa a sute şi mii de ţărani. Ţin minte că mi-a arătat atunci un caiet gros, de şcolar, în care însemnase pe primele pagini cîteva zeci de întrebări pe care i le puseseră oamenii înainte de a pleca în Uniunea Sovietică şi în care îşi notase apoi, pe numeroase pagini, cu conştiinţa şi curiozitatea unui adevărat reporter, tot ceea ce văzuse în minunata călătorie pe care o făcuse.

Iscată de revederea vechilor lui însemnări de călătorie, îmi revine în minte o altă întîmplare, petrecută cu trei sau patru ani în urmă. Plănuisem să scriu un portret despre un preşedinte de gospodărie colectivă şi m-am gîndit să merg din nou în comuna Gheorghe Lazăr şi să-l revăd pe Nicolae Andrei. Mare mi-a fost părerea de rău că nu-l găsesc în sat.

— Dar unde-i? am întrebat şi, surprins, mi-a fost dat să ascult acest răspuns:

— Păi e la Bucureşti, la Institutul agronomic, la şcoala de doi ani pentru preşedinţii de gospodărie colectivă.

Intors la Bucureşti, stăteam plin de bucurie şi de emoţie în faţa unui student neobişnuit, cu părul cărunt şi ascultam vrăjit impresiile sale despre învăţătura din care se adăpa cu ardoare. Aveam în faţa mea un om de ştiinţă care folosea un limbaj de curs academic, plin de noţiuni şi expresii ştiinţifice şi mă bucuram nespus de fericirea acelui om ca şi cum ar fi fost tatăl meu. Mi-a arătat caietele de notite şi conspecte, cărţile de pe care învăţa şi mi se părea că trăiesc aievea viaţa acelui om în care partidul, ca în atîţia alţi oameni obişnuiţi, modeşti şi necunoscuţi, descoperise o energie clocotitoare, o înţelepciune adîncă, o solidă capacitate creatoare, desferecîndu-le şi punîndu-le în valoare.

Ştiind că fusesem în sat la el, mă întreba plin de curiozitate şi interes:

— Ai văzut noile construcţii? Ai văzut camioanele? Dar casele? Ai intrat în casele noi ale colectiviştilor?

Şi povesteam ce văzusem şi el mă asculta cu faţa îmbujorată de plăcere şi mîndrie. Îmi plăcea grozav să-mi verific propriile amintiri şi cu prefăcută naivitate îl întrebam la rîndul meu:

— Ţin minte că la început aveaţi în sectorul zootehnic o singură vacă, dar uite, să mă tai nu-i reţin numele.

— De Ţuţa vorbeşti? Ţuţa noastră, draga, de ea! rîse preşedintele amintindu-mi numele celei dintîi şi singurei vaci din sectorul zootehnic. Dar acum a crescut sectorul zootehnic. Avem 38 vaci cu lapte, 28 juninci, 54 boi, 48 scroafe, 100 purcei şi 1255 oi. Şi vom avea şi mai mult...

Am fost de curînd, încă o dată, la Gheorghe Lazăr. Nu sînt multe zile de atunci; în 17 sau 18 mai, 1962. Nu vreau să mă lungesc vorba. Dar ţin neapărat să citez cîteva cifre. Bine înţeles, tot satul este colectivizat. Din 800 de case, mai bine de jumătate sînt construcţii noi. Gospodăria colectivă a realizat în anul trecut un venit de 8.378.702 lei, fondul de bază a atins suma de 4.786.122 lei, iar valoarea unei zile-muncă, 32 lei. Gospodăria are acum 442 capete bovine (din care 130 vaci cu lapte), 927 porcine, 2563 păsări-matcă şi 146 de stupi. La sfîrşitul acestui an gospodăria va avea: 537 bovine (din care 150 vaci) 1400 porcine şi 3350 oi. Colectiviştii din Gheorghe Lazăr vor vinde statului în acest an 470 tone porumb, 577 tone grîu, 420 tone floarea soarelui, 162.000 litri de lapte, 634 porci îngrăşaţi şi 75 vite îngrăşate. Locurile mi-au devenit de nerecunoscut. Acolo unde văzusem bărăgan gol, zăream acum zeci de construcţii noi, grajduri, remize, turnuri-silozuri, ateliere, magazii... Uitîndu-mă la ele, îmi aduceam aminte de vorbele pe care tovarăşul Nicolae Andrei mi le spusese în anul 1952:

„Cînd Bărăganul era stăpînit de moşieri ca Bentoiu, Pană şi Cămărăşescu, moşierii spuneau despre ţărani că sînt leneşi, proşti, răi gospodari. Viaţa şi istoria au ţinut să dea o aspră şi ireversibilă lecţie acelor denigratori ai propriului lor popor, arătînd cu fapte şi cu realizări inimaginabile odinioară cît de puternice sînt înţelepciunea şi energia creatoare, voinţa poporului de a-şi făuri o viaţă liberă şi fericită".

Am uitat să pomenesc un singur amănunt, de fapt ştiut de toţi: la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naţionale, ţinută în Pavilionul Expoziţiei Economice Naţionale a Republicii Populare Romîne, preşedintelui gospodăriei colective din comuna Gheorghe Lazăr i-a fost decernat titlul de Erou al Muncii Socialiste.

Petru VINTILĂ

Mărgăritarele ies la lumină

— Carnet de scriitor —

Acum doi ani am trăit o experienţă interesantă. Mi se spusese că în comuna în care mă duceam nu mă aşteptau nici flori, nici miei blinzi, albi ca neaua. M-au întîmpinat totuşi un soare primăvăratec, aerul invioărător al cîmpiei de care mi-era dor, casele mirosind a var proaspăt şi forfota unei zile de tîrg.

— Cămin cultural?

— Se construieşte. Deocamdată avem altă sală, o fostă prăvălie.

— Oamenii cîntă, iubesc dansurile, poezia?

— Cum să nu, pe lîngă romîni avem şi macedoneni şi romi. Fiecare cu obiceiurile lor.

Minunat! gîndeam eu. Cine a spus că e greu? Noaptea am visat coruri, echipe de dans, piese de teatru, premiate pe raion... ba pe regiune... de ce nu pe ţară?... peste hotare?

A doua zi, a treia, a cincea, căminul gol sau aproape.

— Unde sînt utemiştii?

Au venit zece. Şi comuna era mare, utemişti erau mulţi.

S-a hotărît ca a doua zi să vie fiecare cu încă cinci. Peste noapte n-am adunat pleoapă peste pleoapă. Afară ploua. Întîi mărunt, apoi mai tare, tot mai tare. Auzisem că uliţele din marginea Argeşului pe asemenea vreme nu pot fi trecute. Nici nu poţi ieşi din casă. A doua zi, nu se luminase bine cînd a venit la mine Vasile Moldoveanu. Aşa îl chema pe activistul de partid. Un om de peste 30 de ani. Avea între cărţile citite şi răscitite „Primăvară bucluceşă" a lui Ovecikin, „Călătoriile unui naturalist în jurul lumii pe bordul vasului Beagle" de Charles Darwin, „Bărăganul" lui V. Em. Galan, poeziile lui Eminescu. De 10 ani cutreera Vasile Moldoveanu comunele. Avea nevastă şi trei copii pe care îi vedea la două-trei săptămîni, cîteva ore, şi era mai ales un om pe care fiecare sătean îl căuta cînd avea un păs. Scria zilnic cîteva pagini de jurnal în care puteai să priveşti ca într-o oglindă frămîntările satului şi ale lui.

— Să mergem să dăm o mînă de ajutor utemiştilor, îmi spuse el scurt. Nu cred că o să le fie uşor să-şi ţină angajamentul. Plouă prea îndesat şi uliţele sînt desfundate.

Am plecat cu el pe la cei care locuiau mai pe-aproape. Unii porniseră la treabă. Alţii nu. În ziua aceea n-am putut ţine adunarea. Am cutreerat comuna. Uneori abia trăgeam piciorul din noroiul care trecea peste înălţimea pantofilor. Alteori ne îngrămădeau cîinii. Şi ploua, ploua mereu. Am vorbit în ziua aceea despre vioara lui Ion Voicu, fost consătean de-al lor, despre florile primite de călăuzarii romîni la Paris, despre ciocîrliile care zburau din arcuşul lui Ionel Budişteanu, născut în aceeaşi comună, despre echipele de teatru şi dansuri pe care le văzusem premiate undeva lîngă Deva şi despre frumuseţea poeziei şi poezia frumuseţii, despre bucuria unei tinereţi împlinite. Se înoptase. Pe unii nu i-a lăsat inima şi ne-au condus pînă la sediul comitetului de partid. Am mai zăbovit acolo povestind pînă aproape de miezul nopţii. A doua zi, nu ştiu cum, au venit şi alţi utemişti pe la care nu fuseserăm, au venit şi neutemişti, chiar unii cărora li se ziceau „paşte vînt". Stăteau mai către margine, către fundul sălii. Unul, mai înfipt, s-a apropiat de noi scuipînd coji de seminţe printre dinţii albi. Seminţele erau un fel de pasiune locală. Le scuipau toţi în dreapta, în stînga.

— Sală asta era curată cînd aţi intrat aici. Stringeţi măi cojile în pumn şi aruncaţi-le la gunoi.

— Las-că tot noi măturăm!

— Şi nu vă e milă de munca voastră? Uite şi tovarăşii profesori şi instructorul de partid pun scrumul de ţigară în cutia de chibrituri. Lor li-e milă de munca voastră.

Tinerii s-au împărţit în echipe. Dansuri, cor, teatru, mai ales teatru. Toţi vroiau să joace în piese. Prima joie a tineretului a stîrnit ambiţii. Fiecare dorea să danseze cel mai bine, să cînte frumos, să răspundă la întrebările concursului „Cine ştie cîştigă". Umblau cu cojile de seminţe în pumn, fiindcă era o joie a tineretului model şi nu se cădea să fie vorbiţi urît de tinerii din alte comune. A urmat şi stimulentul material. Mici premii. O sticluţă de parfum, o batistă frumos colorată, o carte.

Începuseră să treacă zilnic pe la cămin. Aveau probleme, idei, planuri. Multe. Cum ai la 17—18 ani cînd eşti băgat în seamă. Peste puţină vreme, pe ecranul televiziunii s-au rotit dansurile romînilor, macedonenilor şi ţiganilor. La o seară de poezie am întîlnit două fete din aceeaşi comună, studente la istorie. Un băiat, elev la o şcoală de mecanizare a agriculturii şi-a auzit versurile la postul de radio. Altul a îndrăznit să-şi trimeată manuscrisul unei reviste literare.

Cîte zeci de oameni, cîte sute de oameni, au trecut prin acea comună, cîte mii de oameni au trecut prin sute de sate pînă au urnit fluviul de energie umană şi cîţi vor mai osteni pînă vor înălţa în lumină întreaga comoară de frumuseţe, acel mărgăritar despre care Anton Pann spunea că zace pe fundul mării... La 18 ani visele nu mai stau închistate în simburi. Tinereţea nu mai e mărginită de coaja mămăligii şi de cătina răzoarelor.

Violeta ZAMFIRESCU

TITEL CONSTANTINESCU

Baladă

Fetele stau pe prispă.
Curge seara
în părul lor,
mireasmă-nţunecată.
Şopti întîia: — Văluri şi mătăsuri
de mi-ar foşni sub degete vreodată,
aş ţese haine robilor,
de aur.
— Pămîntu-acesta, răsări şi-a doua,
de-ar fi al meu, aş scoate din bordeie
săracii, printre pîini şi grîu să stele.
— Eu, de-aş avea o cheie, spuse-a treia,
aş da în lături poarta la palate,
să năvălească oamenii, s-asculte
sub paşi cum cîntă treptele-argintate.

Şi iată-un om se-opri pe prispa lor:
năframă roşie în inimă, pe umăr,
şi le-ascultă pe fete, trei la număr,
şi le-mplini răscolitorul dor.

Mă uit spre liniştea unde o ştiu
pe mama, dusă dincolo de stele
şi-o-ntreb atît de tainic, de tîrziu:
— Hai, spune-mi, spune-mi,
care-ai fost din ele?

Poate de=aceea...

Ne risipisem
şi visele odală cu pămîntul;
hotare reci
între iubirea mea şi-a ta.
Această ciocîrlie ruptă-n două,
să-şi poată spune cîntecul spre zori
şi-n cîmpul meu
şi-n cîmpul tău.
Ne drămuisem inima
ca faţa cîlcei scorojită-n prunduri.
Iubirea mea; pămînt.
Iubirea ta: pămînt.
Lumina mea: pămînt.
Lumina ta: pămînt.
Şi nu ne cunoşteam
decît plecată umbra pe nelinişti.
Ne-am adunat încet.
Din vînt, fărîme.
Din adînc, fărîme.
Şi ne-am mirat cum pot pătrunde-n noi
atîtea flori şi sunete deodată.
E-un cîmp imens această inimă rotundă
pe care n-o ştiusem pînă azi.
O umplem cu lumina trosită
în anii neştiinţei noastre.
Poate de-aceea, orice gest şi pas,
sînt izbucniri de patimă şi cîntec,
mari anotimpuri strînse-ntr-unul singur.

Dimineaţa

Prin ceaţa inegală-n zori,
văd umbra holdei doar, şi-mi amintesc
de vechiul ţol din petice-al cîmpiei.
Şi-mi pare rău că-i ceaţă.

Dar soarele-o destramă într-o clipă
şi-n faţă se deschide larg, foşnind,
un cîmp imens de aur,
un cer albastru sus
şi între ele, noi, rotat copac,
bînd seve-adînci şi tari, întîia oară.
E-o dimineaţă plină de lumina
acestui mare început de veac.

Covor

Mîna albă printre ţîe strînge
Dragostea din oameni şi din floare.
O ascunde-n pînză şi n-o doare,
O frămîntă-n palmă şi nu plînge.

Şi tot ţes cu aţă şi culoare,
Zveltţi mesteceni în amurg de sînge.
Aur fur luminii şi nu plînge,
Iau din cîntul mieriei, şi n-o doare.

Şi-n gherghef, din zori porniţi a stînge
Lacrimile robului sub soare.
Inima mi-o dau şi nu mă doare,
Liniştea mi-o dărui şi nu plînge.

Rămîi

Agronomului D.

Şi nu vorbim.
Dar simt lumina lunei
cum tremură la fiecare gînd.
Plecăm...
Venim...
Plecăm...
Aceste întîlniri de-o clipă, tandre
şi aspre,
gustate mult şi-adînc,
să ne rămînă pentru ziua cînd
uritul ţipă în odaia goală.
Nervii aceştia obosiţi de drumuri.
de fumul trenului,
de teama de-a nu fi
aceeaşi, ca-n lumina primei zile
Plecăm...
Venim...
Plecăm...

Sărut cîmpia şi m-ascund în grîu.
Ştiu. Vei veni. Vei coborî încet.
E-o gară mică şi pustie,
dar o umplu
nesăţios, cu zarea din priviri.
Eu am rămas aici, pe cîmp.
Nu. Nu mai plec.

Şi tu ai să mă cauţi
să-mi umpli zilele cu dragoste.
Mirosea-a flori de rapiţă şi fîn.
Ţi-aud prin iarbă gîndurile, paşii.
Ai să te-apropii şi-ai să-mi spui:
rămîn.

CENEI, SAT COLECTIVIZAT

Ceneiul, veche aşezare bănăţeană, cunoaşte acum înflorirea deplină. S-au şters din sat urmele trecutului, au pierit uliţele strîmbe, bordeiele de lut abia răsărind din pămînt, iar imaginea acelui ţăran „pitoresc" cunoscut din pînzele pictorilor de odinioară, cu opinci gurguiate şi haine zdrenţuite a dispărut pentru totdeauna.

Astăzi Ceneiul colectivist capătă, tot mai mult, profilul unei aşezări socialiste de tip urban şi este mai mult decît interesant să urmăreşti semnele acestei cuceritoare înnoiri în tumultul străzilor, în îmbrăcămintea oamenilor, în abundenţa mărfurilor din magazine sau în arhitectura caselor.

Arhitectura

Construcţii moderne, magistrale noi, nu se înalţă numai la Bucureşti, Galaţi, Ploieşti, Cluj sau Constanţa. Şi satul îşi are în zilele noastre arhitectura sa modernă, „magistralele" sale, denumite fie „uliţa nouă", fie „uliţa colectiviştilor".

De la colectivizare încoace, Ceneiul bănăţean a fost aproape în întregime reconstituit. În trecere prin sat am vizitat casa lui Ranisav Bogdan şi a fiului său Mihai. Tatăl şi fiul şi-au ridicat cîte o casă în aceeaşi ogradă. Ca linie arhitectonică aceste case păstrează anumite tradiţii populare cum ar fi cea a pictării coridoarelor şi faţadei. Mihai a adus un pictor popular renumit, tocmai din satul Reuţi, plătindu-i 1.400 de lei ca să-i picteze faţada locuinţei. În casă, familia Ranisav are mobilă nouă de nuc, comandată la oraş; mobilă nouă de bucătărie, televizor, aparat de radio, maşină de spălat rufe şi maşină de cusut.

După ce am văzut toate acestea i-am întrebat pe Ranisavi dacă le mai lipseşte ceva şi mi-au răspuns: „Nimic"! În momentul acela, Mihai privea un meci la televizor, bătrîna pusese în funcţiune maşina de spălat rufe şi, pe deasupra, mai vîrîse în acea singură priză existentă în casă şi maşina de călcat. Reţeaua fiind prea încărcată, imaginea televizorului se dereglă. Fără să spună un cuvînt, Mihai scoase din priză maşina de călcat. Maică-sa îl privi cu mustrare şi ne spuse:

— De cînd mă rog de el să mai instaleze o priză...

Iată că lipseşte totuşi ceva în casa lui Ranisav: o priză.

...Casa ţiganului Pau Stanco este o mică locuinţă familiară pentru două persoane: el şi soţia. Clădirea e construită în linii arhitectonice mai moderne decît casele Ranisavilor, pe dinafară are „calcio vecchio" de culoare crem, culoare ce se îmbină armonios cu verdele crud al cerceveleilor. Sus, deasupra uşii de intrare, pe coridor, se află încrustat în ciment, ca la casele de odihnă, un „Bine aţi venit!" primitor şi ospitalier. Cînd am zărit inscripţia, fără voie am zîmbit; mai tîrziu însă l-am înţeles pe Stanco. Casa lui e ridicată în noul sat de peste baltă, locul unde se înşirau pe vremuri cocioabele din chirpici ale ţiganilor Ceneiului. Aci se mai înalţă peste 200 de case, surori gemene cu cea a lui Stanco şi el se mîndreşte că are unde pofti oaspeţi.

...Casa de la numărul 97 din Cenei reprezintă, ca linie arhitectonică, una din cele mai moderne creaţii ale satului. În formă cubică, relativ joasă, cu trei ferestre cu rulouri eslinger, dînd în stradă; o adevărată vilă cu totul potrivită şi într-un cartier de oraş. Casa are trei camere, hol, baie, bucătărie de iarnă şi de vară şi sobe de teracotă. Din ogradă intrarea se face pe sub o boltă de viţă agăţătoare. Proprietarul casei e moş Plavoşin Arsa, cu faţa şi ginerele dar de fapt casa s-a construit pentru nepotul Gioca, fecior de 23 de ani, candidat la însurătoare.

Casa aceasta modernă are o poveste veche şi zbuciumată. De mulţi ani, de cînd era şi el tînăr însurăţel ca nepotul său, bătrînul Arsa îşi dorise o căscioară. Tată-său avea o casă mică, prăpădită, care urma să fie moştenită de fratele cel mare. Arsa s-a căsătorit, dar din slugărie nu-şi putea ridica un acoperiş. Atunci şi-a pus în gînd să plece în America, să devină milionar, să se întoarcă să-şi construiască o casă. Zis şi făcut. În 1928 a luat trenul pînă în Belgia şi de aici, cu vaporul, drept în Canada. A stat opt ani de zile pe continentul american. „Afacerile" nu prea i-au mers, cu toate că a colindat numeroase oraşe ca: Quebec, Winipeg, Winsor, Montreal, fiind rînd pe rînd, topitor, brutar, lucrător la ferme, hingher şi, ca profesiune de bază, şomer, mereu în căutare de lucru din oraş în oraş. Casa mult visată de bătrînul Arsa se înalţă azi pe uliţa principală a Ceneiului, la numărul 97, adevărată vilă orăşenească. Ea a fost ridicată prin munca bătrînului şi a familiei sale în gospodăria colectivă multimilionară din Cenei.

Portul

Portul naţional din Cenei e de un pitoresc inedit. Romîncele cu vestitele catrinţe, unguroaicele cu cizmuliţe roşii şi fuste cu o mie de cute, flăcăii şvabi în cizme şi pantaloni negri, cu cămăşi sclipitor de albe, sîrboaicele cu pieptarele multicolore, formează un uriaş buchet de flori, jucînd în toate culorile curcubeului.

Ceneienii se îmbracă în minunatele lor costume naţionale cu ocazia festivităţilor şi sărbătorilor. Portul, ca să zicem aşa, de fiecare zi, e cel orăşenesc.

Astă iarnă un fotoreporter bucureştean a primit sarcina să facă o poză la cursul agrozootehnic al gospodăriei din Cenei. Descinzînd în capitala Banatului, fotoreporterul nostru, fire operativă, s-a gîndit gospodăreşte: „Ia să mă duc la sfatul regional şi să-i rog pe tovarăşi să dea un telefon la Cenei. Pînă vin eu, oamenii să-şi schimbe hainele de lucru, în haine mai bunicele, să se bărbierească, să fac o poză ca lumea, doar fotografiez colectiviştii".

Zis şi făcut. Tovarăşii de la sfat i-au îndeplinit dorinţa, dînd un telefon la Cenei. Fotoreporterul s-a suit în motorul de Ionel şi a sosit în sat. La sediul colectivei, deschizînd uşa sălii în care începuseră să se adune oamenii pentru cursul agrozootehnic, unde trebuia să facă fotografia, rămase de-a dreptul uluit. În sală se aflau ca la vreo douăzeci de „domni" bine, şi ca la vreo zece „doamne" de oraş. Bărbaţii erau îmbrăcaţi în costume elegante, cu veste, cu cămăşi albe, pantaloni la dungă, pantofi cu vîrfurile ascuţite; femeile, fie în costume taior, fie în rochii lucrate după revistele de modă.

— Hai, tovarăşe, dă-i drumul, îl îndemnă Raicov Rada, preşedintele.

— Nu pot, mărturisi reporterul.

— De ce nu poţi? Ţi s-a stricat aparatul?

— Nu s-a stricat nimic, dar poza asta nu prea pare să fie de la ţară. Vă rog să vă schimbaţi în haine ţărăneşti, tovarăşi.

Dar oamenii n-au vrut să se mai schimbe: s-au luat la harţă cu fotoreporterul.

— Ce vrei, frăţioare, să-mi pun opinca cu obiele? se răţoi la el Maletici Duşan... Află că n-o mai am. De mulţi ani putrezeşte, naiba ştie pe unde.

— Nu mai am ţări, tovărăşele, m-am dezvăţat să umblu în izmene, rîse bărbăteşte Raicu Ivan, punîndu-şi mîinile în buzunarele vestei.

Fotoreporterul privi în jurul său la eleganta adunare orăşenească. Îşi pironi apoi ochii pe geamul uşii, care-i reflecta figura ca o adevărată oglindă. Era nebărbierit, cu gulerul cămăşii în carouri, boţit în urma călătoriei, bocancii grei, mînjiţi de noroi. Iar căciula miţoasă, „de teren" îi dădea cel mai autentic aer de om de la ţară. Ceneienii păreau nişte orăşeni neaoşi, pe cînd el, veritabilul locuitor al urbei lui Bucur, se înfăţişa într-o pitorească „ţinută rurală".

Comerţul

Ceneiul ca orice localitate dezvoltată are şi o intensă viaţă comercială. Comerţul socialist din Cenei este reprezentat de cooperaţia de consum şi cea meşteşugărească. Cooperaţia de consum are un magazin universal cu două vitrine mari şi cu secţii alimentare, textile, de galanterie, confecţii şi încălţăminte; un magazin metalochimic, o librărie-papetărie, un centru de carne, altul de pîine şi un restaurant.

Anul trecut ceneienii au cumpărat din aceste magazine mărfuri în valoare de 7.302.346 lei. Oare care sînt cele mai căutate mărfuri? Să intrăm în magazine şi să-i întrebăm pe vînzători. La magazinul metalochimic vînzătoarea de la raionul de articole de uz casnic şi aparate electrice, se plînge că nu primeşte destule motociclete, aragazuri, maşini de spălat, aparate de radio şi ceasuri de mînă; acestea fiind mărfurile cele mai solicitate.

În magazinul universal, la galanterie, aflu cu adîncă mirare, că marfa cea mai solicitată e fulgarinul de nylon. „Se vînd cu sutele". De ce? — întreb vînzătoarea. „Au nevoie" mi se răspunde scurt.

Chiar în ziua aceea, însoţind la lucru o echipă din brigada I de cîmp, mi-am dat seama că răspunsul — deşi laconic — era edificator. În toiul lucrului la cîmp, echipa a fost surprinsă de una din acele ploi care ne-au putrezit sufletul la începutul primăverii. Bărbaţii şi femeile din echipă s-au repezit la marginea tarlalei, unde îşi lăsaseră bicicletele cu care veniseră la cîmp. Au desprins de pe ghidon genţile de polivinilină („traista" contemporană) şi au scos cîte un săculeţ de nylon din care a ieşit în iveală fulgarinul. Din cer turna cu găleata. Dar cine se sinchisea de ploaie?

Dintre unităţile cooperaţiei meşteşugăreşti am vrea să menţionăm frizeria. Interesîndu-ne de programul frizeriei, ni s-a spus că e adaptat sezonului: acum, primăvara, începe de la cinci dimineaţa.

În materie de frizerie, însă, ceneienii au bătut oraşul. N-ar strica deloc ca unităţile „Higiena" din ţară, să aplice experienţa frizeriei din Cenei. La această frizerie îşi desfăşoară activitatea 8 frizeri, din care doar trei lucrează la unitate. Ceilalţi cinci lucrează cu „abonaţii". Ţăranul din Cenei se abonează la frizerie, de două pînă la patru ori pe săptămînă. La ora fixată, de obicei pe la 5 dimineaţa, frizerul soseşte la el cu valiza cu ustensile şi-l înfrumuseţează. După aceea omul pleacă la lucru, frecîndu-şi mulţumit obrazul neted.

Circulaţia

În locul vestitului car cu boi, azi Ceneiul dispune de cele mai moderne mijloace de locomoţie.

Seara, pe la orele 17, circulaţia pe cele două mari artere ale satului care se întretaie la căminul cultural este tot atît de intensă ca la aceeaşi oră într-un oraş. Bineînţeles redusă la proporţiile Ceneiului. Închipuiţi-vă cele 131 de tractoare, apoi rutierele, autocamioanele, autocisternele şi celelalte agregate ale semeteului din Cenei: tractoarele şi maşinile gostatului din Cenei, camioanele gospodăriei colective, maşinile cooperaţiei, cele 46 de motociclete şi peste 600 de biciclete ale sătenilor — făcînd un ameţitor du-te vino, pe uliţele principale!

Anul trecut în gara Cenei au sosit 1.619 vagoane de marfă, cu cherestea, cărămizi, ciment şi material de construcţii; cu motociclete, aparate de radio, maşini de spălat rufe, fulgarine de plastic şi flacoane de parfum. Bătrînul şef de gară, care face de 14 ani serviciul la Cenei, e pur şi simplu copleşit. Nu-i mai ajunge singura linie a gării, faţă de această avalanşă de vagoane.

...Nu ştiu dacă aţi auzit de cea mai tînără linie aeriană din ţară: Timişoara—Cenei şi retur. Linia a fost inaugurată anul trecut cu prilejul merinozării oilor din Cenei.

Pe un teren viran al gostatului, unul din ciobani înscrie pe pămînt cu cărămidă pisată un „32" uriaş. Peste cîteva minute la orizont apare un avion. Pilotul coboară aproape de sol, ca să poată citi cifra, apoi se ridică şi pleacă. Nu trece nici o jumătate de oră şi avionul se întoarce. Se roteşte de cîteva ori în jurul locului cu pricina şi lansează o mică paraşută. Ciobanul o prinde şi desface pachetul legat de ea. Înăuntru, un flacon.

Şi acum iată lămuririle necesare: „32" înseamnă numărul oilor în călduri de la gostat Cenei. Flaconul conţine sămînţă de berbeci merinos, recoltată la Timişoara, cu cîteva minute mai înainte. Ciobanul ţine într-o mînă berbecii din Timişoara, iar cu cealaltă mînă flutură căciula miţoasă către pilotul care i-a devenit tovarăş într-ale ciobăniei.

Da, străvechea ocupaţie romînească, ciobănitul, şi-a pierdut şi ea patriarhala-i nostalgie. Ciobănia nu se mai face cu fluierul de soc, ci cu vitamine, antibiotice, seringi şi avioane.

Ştefan HARALAMB

Zoe DUMITRESCU-BUȘULENGA

Opinii despre critica literară

In articolul său din Contemporanul din 11 mai a.c., M. Novicov exprima încă odată bucuria sa care este și a noastră a tuturor, în legătură cu deschiderea unei largi discuții despre critică. Dar se mărginea la schițarea entuziastă, desigur, a problemelor de atitudine, fără o dezvoltare și concretizare la obiect.

Din nenumăratele probleme suficient de acute ale situației criticii noastre, arătate pe larg la cea mai recentă Conferință pe țară a scriitorilor, ni se pare că se impune în primul rînd unei încercări de selectare, aceea a nivelului teoretic și științific.

In orice discuție pe acest tărîm, pornim toți de la cerința determinată de desfășurarea revoluției culturale în țara noastră, cerința unei critici militante în slujba realismului socialist. Ca atare, vom discuta lucrurile proiectîndu-le necontenit pe acest fundal esențial. Deci caracterul ei partinic și contactul nemijlocit cu viața formează condițiile indispensabile ale criticii actuale, fundamentul pe care se ridică edificiul ei, teoretic și științific.

A vorbi despre critică mi se pare într-un fel mai greu decît a vorbi despre literatură, despre orice gen al ei. Și dificultatea aceasta constă tocmai în varietatea punctelor de vedere pe care le pot emite diferiți critici abordind o anume operă literară. Ni se poate obiecta că o critică științifică exclude arbitrariul datorită unității criteriilor de judecată. Nu încape nici un dubiu în această privință, dar cum spuneam, adeseori, după aprecierea ideologică fundamentală, unitară, criticii, vorbind despre aceeași operă, pot trata aspecte diferite, fiindcă fiecare are gusturile și înclinațiile lui. Evident, lucrul acesta nu e rău și evită uniformitatea, monotonia criticii. După cum nu infirmă nici existența unor criterii unice, științifice de apreciere. Cu condiția, ca nu cumva dintr-un motiv subiectiv (și din nefericire au persistat la noi și acestea), criticul să vadă un munte acolo unde nu e vorba decît de o biată movilă sau dimpotrivă, o baltă în locul unei mări în vîltoare. Din astfel de motive, cu totul arbitrare, un critic inteligent și priceput ca Paul Georgescu a putut afirma în cronica despre volumul lui Anghel Dumbrăveanu (așa cum s-a arătat chiar în cadrul Conferinței scriitorilor) că posibilitățile de dezvoltare a liricii citadine ar fi exclusive în poezia noastră actuală.

Pericolul intervenției unor astfel de criterii arbitrare în critică pare să devină tot mai mic, pe măsură ce e mai intransigent aplicată condiția esențială a principialității, care singură poate asigura obiectivitatea și discernămîntul în aprecieri. Pentru că, dialectic văzînd lucrurile, sporirea neîncetată a spiritului de răspundere și a fermității ideologice va aduce după sine rigoare științifică, pregătind terenul pentru stabilirea unei exacte table de valori în literatura noastră actuală și în cadrul general al istoriei literaturii romîne.

Rigoarea științifică aplicată încă din faza prealabilă a pregătirii de specialitate este o îndatorire de prim ordin a criticului. Prin însăși alegerea specialității el este obligat la o interminabilă „studenție”, la o strîngere necontenită de material de studiu. Literatura noastră, literatura sovietică, literatura universală clasică și contemporană, critica și teoria literară, estetica sînt disciplinele în care trebuie să se miște cu ușurință. Nu mai vorbim de disciplinele ajutătoare ca istoria, psihologia, artele plastice, muzica, lingvistica și atîtea altele. Am zice, exagerînd puțin, firește, că cel mai bun critic ar trebui să fie un desăvîrșit umanist, fără suficiență și fără ostentație.

Criticul realismului socialist este insuflețit de ideile operii noastre de construcție entuziastă la care raportează continuu opera literară analizată. Ideile constituie substanța operei de artă care concentrează în ea experiența de viață și de artă a unui scriitor, în epoca noastră. A vedea dacă această experiență e sau nu esențială, dacă ea se integrează în sensurile mari ale epocii socialiste, deci a stabili valoarea ideologică a operei, e sarcina cea dintîi a criticului care este mai înainte de orice un educator, deopotrivă etic și estetic al maselor și chiar al scriitorilor. Lui i se cade să explice și să aprecieze.

Explicația comportă analize bazate pe unitatea conținutului și a formei. Elementele teoriei literare trebuie stăpînite de critică cu multă siguranță, pentru că analiza formei să nu fie așa cum se întîmplă uneori, ignorată sau expediată în cîteva rînduri la sfîrșitul unei cronici, din pricina despărțirii, fondului de formă.

Chiar la critici valoroși a căror activitate s-a distins printr-o deosebită pătrundere a fenomenului literar se mai înregistrează unele deficiențe de acest fel. Intr-o frumoasă și substanțială cronică despre poezia lui Ion Horea, în Viața Romînească din februarie 1962, Ov. S. Crohmălniceanu referindu-se la problemele determinării formei de către conținut, se limitează la cîteva fraze despre versificație și imagistică. Sau talentatul tînăr Matei Călinescu discutind în Gazeta literară din 15 martie 1962 volumul lui Aurel Rău, Unde apele vorbesc cu pămîntul, se slujește de o obișnuită frază, dealtfel elegant construită, în legătură cu forma artistică: „Mijloacele utilizate sînt de cele mai multe ori armonioase și flexibile, vădind din partea autorului o stăpînire sigură, de loc crispată, chiar plină de dezinvoltură, a meșteșugului poeticesc”.

Analiza formei înseamnă atenta, subtila urmărire a modului în care viziunea ideologică și artistică a scriitorului l-a obligat să construiască imaginea, s-o întregească pînă în ultimul ei element constitutiv. Analiza universului literar al scriitorului implică trecerea în revistă a mijloacelor care exprimă artistic într-un mod original, unic, nerepetabil, un fapt de viață.

Și această fază a explicației e grea și plină de răspunderi, de aceea unii critici și adesea unii inteligenți și cultivați, preferă să taluneze pe marginea cărții decît să pătrundă în universul său specific. La fel de grea sau poate mai grea este operația aprecierii, a emiterii judecății finale de valoare. S-a întîmplat bunăoară că într-una din cărțile cele mai serioase de sinteză apărute în ultimul an, [illegible] de Dumitru Micu, carte bogată de viață și de idei, să lipsească după părerea mea încercarea mai adîncă de ierarhizare a valorilor.

Realismul socialist este o etapă nouă, o sinteză superioară desigur a tuturor metodelor de creație. Operele produse în această etapă trebuiesc integrate în procesul îndelung al formării și dezvoltării metodelor de creație, a curentelor artistice. Operele produse de realismul socialist nu pot fi judecate în sine, ceea ce ar constitui o mare eroare din punct de vedere dialectic. Și eroarea s-a comis cu mulți ani în urmă, cînd dintr-o anumită tendință sociologizantă, clasicii literaturii noastre erau opuși în mod cu totul nedialectic scriitorilor noștri contemporani, care abia începeau să-și însușească metoda realist-socialistă. Era o gravă deformare a judecății critice din pricina ignorării dezvoltării ca îndelung proces istoric, a literaturii.

Numai cunoașterea adîncită a istoriei literare dăruiește criticului vederea de ansamblu, numai contactul neîntrerupt cu opera clasicilor îi dă posibilitatea stabilirii unei scări de valori adevărate pentru toată literatura romînă. Critica ar trebui, după părerea noastră, să piardă aerul eseistic, adică de improvizație care o face să se învîrtă uneori în jurul operei de artă și să discute pe marginea ei. Asta nu înseamnă nici o clipă renunțarea la spiritul militant, la combativitate. Trebuie prevenită posibilitatea de a se săpa parcă o prăpastie între critică și istorie literară, sau cum ar fi spus Albert Thibaudet, între „ziariști” și „profesori”. Și lucrul acesta ar fi dăunător pentru ambele preocupări. E nevoie cred, pentru o critică din ce în ce mai principială și mai științifică, de sudura trainică între capacitatea de a se ancora în realitate, combativitatea criticului pe de o parte și priceperea tehnică (nu tehnicistă și îngustă), perspectiva de ansamblu a istoricului literar, pe de alta.

UNIVERSALITATEA OPEREI LUI CARAGIALE

(Urmare din pag. 1)

de caracterul popular al speciilor în care a scris și cu care a avut afinități organice.

Dinlăuntrul acestor cadre formale în care el și-a turnat simțirea și gîndirea, se ivește însă un motiv mai profund al universalității lui Caragiale. Ne referim anume la calitatea comicului său, comparabilă cu tipurile generale ale comicului universal. Ca toți marii autori de comedii, Caragiale nu poate fi limitat la aspectele frazei, ale calamburului cu duh, ale glumei superficiale sau ale rîsului distractiv. El este — ca toți marii clasici ai comediei universale — un scriitor profund care ascunde sub jocurile surîsului o lacrimă, sub izbucnirea rîsului — o durere. Descriind, cu sănătos și viguros umor, racilele marii și micii burghezii, a timpului pusă pe compromiterea definitivă a marilor idealuri ale democrației, parjind „regimul curat constituțional” al epocii, Caragiale era — în fond — întristat de evoluția lucrurilor și, ca patriot aprins suferea, în inima sa, cu sinceritate. Așa au fost toți marii autori de comedii de la Aristofan la Molière, și pînă astăzi, cu o față întristată ce rîdea sau — cum se spune în basme — cu un ochi care rîde și altul care plînge. Universalitatea lui Caragiale se reazimă deci și pe adîncimea comicului său de cea mai tipică esență a speciei: contrastul dintre aparență și realitate, dintre elementul mecanic și cel viu etc.

Adăugăm, mai departe, la motivele universalității scriitorului, unica și neîntrecuta sa capacitate de creație a tipurilor. Personajele sale s-au născut nemuritoare, circulă între noi, denumim curent — cu numele lor — vicii și racile sociale analoage comportării lor. Despre capacitatea creatoare a lui Caragiale s-a vorbit îndelung în istoria și critica noastră literară de la Gherea și Ibrăileanu încoace, dar ceea ce nu s-a subliniat, poate, îndeajuns a fost arta diferențierii individuale, a portretizării tipurilor prin amănunte semnificative. Un tic, un gest minuscul, două-trei vorbe deformate de incultură sau pseudocultură — s-au dovedit pentru el suficiente spre a evidenția un personaj și a-l transforma în simbol. Se vădește aci arta shakespearizării de care vorbea Marx, pe latura comicului și a caricaturii. Se înțelege că o astfel de îndemînare [illegible] prin simplitatea și [illegible] ei, prin caracterul ei [illegible].

[illegible]

[illegible] orice cititor sau spectator străin.

Purtător, prin urmare, al unui vădit mesaj popular, autor dramatic prin excelență în forme artistice de o controlată stringență și de o extremă conciziune, Caragiale e organic menit unei progresive difuzări mondiale.

Al. DIMA

O POEZIE MARE PENTRU CEI MICI

(Urmare din pag. 1-a)

tică devenind inconsistentă, fiindcă scrie din fuga condeiului, fără efort creator.

Trebuie amintită cu acest prilej și contribuția adusă în poezia pentru preșcolari de către Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Victor Tulbure, Violeta Zamfirescu sau Elena Dragoș.

Alături de asemenea versuri cum au fost cele trecute sumar în revistă, se mai pot citi și unele compuneri care sub pretextul simplității, nu numai că nu au nimic comun cu literatura, abandonînd total elementele de transfigurare poetică, dar sînt sărace în idei, certate cu logica și adeseori certate cu însăși normele vorbirii corecte.

Este cazul lucrării în versuri „Familia bună dimineața”, semnată de Ana Tudoraș care, în ciuda scopului foarte didactic de a împrieteni copiii cu buretele, săpunul, prosopul etc. dă asemenea definiții „poetice”: Dușul este „strălucitor ca o tingire” sau *„Bună dimineața pastă”* poreclită: *„Numai leneșul în pat stă”*. Portretul unui copil este realizat în acest mod hilar: *„Doamne ferește / ce băiat / încruntat! / Nu știe decît să strîmbe din nas / și să urle, / să trezească întregul cartier”*.

Aceeași autoare a publicat volumașul „Foarte gras, fără nas” dedicat peripețiilor unui bob de mazăre despre care oricîtă imaginație ai avea, nu ți-ai putea închipui că este „ciufulit ca un arap” așa cum îl descrie autoarea.

Copiii ce abia învață să vorbească întîlnesc aci rime ciudate, apropieri derutante între noțiuni. Autoarea nu se sfiește să stîlcească un cuvînt spre a-l face să rimeze, așa cum se întîmplă cu cuvîntul *repăd* pe care l-a potrivit la *prăpăd*.

O altă carte de versuri pentru preșcolari: „Ionuț-Petruț în Marte” (semnată de Radu Țiulescu), deși beneficia de un subiect captivant — sborul în Marte — este lipsită de o elementară fantezie, simplifică pînă la vulgarizare și denaturează însăși informările științifice pe care le deținem.

Iată ce realități extraordinare surprinde autorul în Marte: *„Dacă ți se face sete, / Umbli pe la robinete; / Sirop dă primul robinet, / Al doilea apă cu șerbet. / Suc de fructe sorbi la șapte, / Iar la opt, cafea cu lapte”.*

În legătură cu viețuitoarele dă doar două amănunte: *„Oamenii aud prin pompă, / Păsările poartă trompă...”.*

O mai mare exigență din partea editurii ar împiedica apariția unor asemenea lucrări care nu-și îndreptățesc menirea în instruirea și în educarea estetică a celor mai mici cititori.

Poezia pentru preșcolari, departe de a limita sfera inspirației sau de a impune un stil uniform, presupune o mare varietate tematică și artistică.

Poezia pentru cei mai mici cititori este un act de creație dificil, care pretinde o mare experiență artistică. Înțelegînd răspunderea muncii lor poeții pot satisface exigențele poeziei ce contribuie la formarea conștiințelor.

În mod firesc, majoritatea poeților au fost tentați să-i poarte pe cei mici în cadrul tulburător și plin de surprize al naturii, stîrnindu-le curiozitatea și solicitîndu-le primele răspunsuri la fenomenele contemplate.

Faptul că cei mai mici cititori vor deveni cetățeni de nădejde ai patriei noastre, impune sarcini complexe educatorilor, deci și poeților în direcția pregătirii multilaterale a copiilor.

La vîrsta la care copiii nu citesc, ci memorează doar ce aud, înțeleg și-i impresionează, poezia, cu versul ei grațios, muzical, limpede și încărcat de sensuri, reprezintă o modalitate directă, adecvată, de formare a primelor elemente ale conștiinței socialiste și comuniste.

Poezii epice, avîntate, le pot povesti copiilor despre lupta eroică dusă de comuniști, despre grandoarea prefacerilor ce se petrec astăzi în patria noastră.

Poezia îl poate ajuta pe copil să pătrundă sensurile profunde ale unor noțiuni ca: patrie, socialism, comunism, pace, prietenie.

În anii în care știința și tehnica au săvîrșit un act prin excelență poetic dîndu-i aripi omului să zboare în cosmos, în anii în care munca înseamnă cultură, știință și tehnică înaintată, este firesc ca aceste domenii ce dau multă poezie vieții, să-și afle reflectarea și în poezia adresată copiilor (ce interesant ar fi un glosar poetic menit să descopere copiilor „minuni” ale științei și tehnicii).

Cei mai mici cetățeni ai patriei noastre care vor trăi în comunism, au început să se pregătească: cu ochi mari, curioși cercetează lumea din jur, pun mii de întrebări. Cîte răspunsuri vor găsi în poezie?

Lucia OLTEANU

CARAGIALE, maestru al „genului scurt”

Un cuvînt mai nimerit pentru caracterizarea structurii schițelor lui I.L. Caragiale decît acela ales de autorul însuși nu s-ar putea găsi. Adevărată creație, ca și literatura pe care o desemnează, cuvîntul „moment” conține — condensată la maximum — însăși definiția schiței, așa cum a înțeles-o și făurit-o cel mai ilustru reprezentant romîn al ei. Schița caragialiană e rezultatul fixării artistice a unui moment revelator, a unei situații ce rezumă plastic conduita unui tip social, dezvăluindu-i prin aceasta firea, felul de a fi și, implicit, fizionomia societății într-un moment dat al dezvoltării ei. Extrăgînd și sintetizînd aspecte din cele mai caracteristice ale [illegible] a trăit. Caragiale a realizat în schițe o pictură a epocii sale de o neegalată expresivitate și amploare, o adevărată „comedie umană”. [illegible] de față. Cu mijloace radical deosebite de acelea ale epicii lui Balzac, scriitorul nostru a inventariat, ca și romancierul francez, toate cusururile, toate metehnele unei societăți — societatea romînească din timpul regimului burghezo-moșieresc. Arta lui, care începe cu alegerea momentului și priceperea de a surprinde în toate cazurile momentul semnificativ, situația încărcată de tîlcuri, rezumativă în cel mai înalt grad și în chipul cel mai interesant, constituie un exemplu permanent de ascuțime a observației, de simț al orientării, pentru prozatori.

Odată ales, momentul purtător de semnificații este imortalizat de Caragiale cu o măiestrie de asemeni veșnic pilduitoare. Schița caragialiană e o sinteză nu numai sub aspectul observației, al materialului de inspirație, ci și în ce privește meșteșugul marelui scriitor, întocmai cum, mai tîrziu, „tableta” avea să devină quintesența virtuților artistice ale prozei lui Arghezi. Regăsim în „momente”, concentrate, toate frumusețile artei lui Caragiale. Așa cum ontogenia repetă filogenia, schițele se resimt de pe urma întregii experiențe artistice anterioare a autorului, reproduc, ridicate pe o treaptă nouă, însușirile prozei și teatrului caragelian. Mai ales ale teatrului! Zicînd că în schițele marelui nostru clasic se întocmește o „comedie umană” a societății de odinioară, n-am exagerat. Denumirea aceasta indică, odată cu natura preocupărilor, și construcția specifică a „momentelor”. Fiecare schiță e o scenetă și toate împreună compun o magistrală comedie de moravuri. Neizbutind să-și ducă la îndeplinire intenția de a da o nouă piesă „Titircă, Sotirescu et Comp”, în care să fie urmărite în continuare destinele protagoniștilor din „O noapte furtunoasă” și „O scrisoare pierdută”, scriitorul a dăruit în schimb literaturii romîne schițele, ce compensează din plin absența, regretabilă, totuși, fără îndoială, a proiectatei producțiuni dramatice. In „momente” epicul și dramaticul fuzionează în cel mai fericit mod, dînd naștere unor tablouri pe care pictorul le poate transpune pe pînză, ca și cum ar avea în față ca model scene din viața reală, regizorul le urcă pe scenă, fără a fi nevoit în prealabil să opereze vreo modificare în text, cineastul le pune să se miște pe ecran iar cititorul le contemplă vrăjit, avîndu-le toată viața în fața ochilor interiori, din clipa în care a luat cunoștință de ele. Ca și în piesele de teatru, în schițele lui Caragiale clocotește viața. Covîrșit de admirație G. Ibrăileanu scria despre Caragiale că este „cel mai mare creator de viață din întreaga noastră literatură”, un autor care, „pe pămîntul romînesc pe lîngă sutele de milioane de oameni creați de Dumnezeu de-a lungul vremii, a mai creat cîțiva”. Această veridicitate superioară, Caragiale a realizat-o în virtutea științei lui de a descifra în fapte esențialul. Oamenii săi sînt parcă mai vii, mai reali, chiar decît oamenii pe care îi vedem în carne și oase. Sînt mai vii și mai reali, deoarece în fiecare din ei trăiește o întreagă categorie umană, trăiește o societate, o lume, o epocă. Totul e sinteză în schițele lui Caragiale. Nici o vorbă, nici un gest, nu sînt întîmplătoare. Fiecare replică a unui personaj, orice mișcare a lui sintetizează o latură a caracterului, traduc modul său de a gîndi și de a trăi, de a concepe existența. In fiecare cuvînt rostit de un personaj sau altul e condensată, ca și în toate manifestările lor, o cantitate de viață imensă. De aci, impresia de veridicitate desăvîrșită, de aci, persistența figurilor, situațiilor, replicilor în memoria cititorului.

Nicăieri, viața nu este oglindită mai concentrat decît în operele dramatice realiste. Genul dramatic este un gen prin excelență sintetic, menit — cînd urmează calea realismului — să înfățișeze esența condensată la maximum a realității. „Există — reflecta Ibrăileanu, vorbind despre superioritatea operelor ce recurg la „creație”, la prezentarea personajelor în acțiune, față de cele în care predomină comentariile autorilor — există un gen literar care, prin firea lui, este numai creație, genul dramatic, ilustrat de unii din cei mai mari creatori”. In teatru, susține criticul, nu fără temei — se găsesc tipurile cele mai vii, cele mai „frapante”. Aceasta, deoarece „în piesele de teatru e creație pură — acțiune și dialog. Viața personajului este arătată, și nu expusă și aplicată”. „Momentele” lui Caragiale sînt, fiecare, o piesă de teatru în miniatură. Totul, în cuprinsul lor, este mișcare: acțiune și dialog. Intervențiile autorului ocupă un loc extrem de redus; cît indicațiile de regie, în piese. Prozatorul dispare îndărătul situațiilor, lăsîndu-ne să-i vedem și să-i auzim pe Leanca văduva, **„comersantă de băuturi spirtoase”** și pe domnul Stavrache Stăvrescu **„de profesiune proprietar”**, pe Ghiță și Niță, Lache și Mache, pe madame Esmèralde Piscupesco și pe Caracudi, pe **„omul cu noroc”**, Manoiache Guvidi, ale cărui afaceri tenebroase le duce, cu uimitoare pricepere, la bun sfîrșit, întotdeauna grațioasa lui jumătate, pe Iancu Verigopol, fericitul soț din „Mici economii”, pe bravul **„pedagog de școală nouă”**, ardeleanul Marius Chicoș Rostogan — și să tragem singuri concluziile asupra caracterului fiecăruia, asupra lumii ce i-a format. Iată una din schițe, **„Mitică”** al cărei personaj reapare în numeroase altele, sub diverse nume. După o scurtă introducere în care este definit tipul **„bucureșteanului par excellence”** de pe vremuri, încarnat în Mitică, schița se transformă într-o succesiune de instantanee, din care ne formăm o imagine a personajului mai vie decît ne-ar putea-o oferi zeci de pagini de caracterizare directă. Fiecare instantaneu conține doar cîteva rînduri și constă în schimburi de replici scurte, scînteietoare, ce vădesc, fulgerător, spiritul, volubilitatea inegalabilă, sociabilitatea lui Mitică, dar și superficialitatea lui, voluptatea de a pierde vremea, orgoliul de a nu face nimic, inepuizabilele-i resurse de flecăreală. Punîndu-l să-și desfășoare arta improvizației verbale, autorul se abține de la orice altă intervenție în afară de notațiile telegrafice, indicînd împrejurările ce-i prilejuiesc lui Mitică nesfîrșitele focuri de artificii.

Farmecul specific al schițelor lui Caragiale, ca și al întregii sale opere, rezidă îndeosebi în darul lor inegalabil de a mima comic limbajul unei anumite societăți. Nimeni n-a parodiat cu atîta artă vorbirea ridiculă a unor parveniți contaminați de cosmopolitism, vorbirea împestrițată de neologisme stridente, plasate anapoda, de barbarisme, de termeni franțuzești și englezești a feluritelor specimene din „high-life”. Majoritatea personajelor din schițe aparțin însă micii burghezii și vorbirea lor îi prilejuiește scriitorului permanenta exercitare a vervei satirice. Fără răutate, cu o ironie subtextială ce biciuie fără a nimici, Caragiale asemeni lui Gustav Flaubert, neînduplecatul dușman al expresiei plate, tocite, colecționează clișee, ticuri verbale, consemnează moduri nenumărate de stricare a gramaticii, datorate mai ales sforțării vorbitorilor de a se exprima cît mai pretențios, pune în lumină incoerențe ale gîndirii, traduse în rostogoliri colosale de cuvinte desperechiate. Formule birocratice și clișee gazetărești se ciocnesc în vorbirea diferitelor personaje cu „mă-nțelegi?” „parol” [illegible] conjuncția „să” dispare, cedînd locul construcției „pentru ca să”, socotită mai savantă („pot pentru ca să zic”, „nu face pentru ca să ne aștepte”) iar pronumele relativ își face apariția în toate cazurile cînd nu e nevoie de el, sporind neîncetat haosul frazei. O negustoreasă, denunțînd justiției un răufăcător, stîrnește instanța sub o grindină de vorbe fără șir”.

„Eu, dom' judecător, reclam, pardon, onoarea mea, care m-a-njurat și ciondăni ca trei chile mastică prima, care venisem toma atunci cu birja de la dom' Marinescu Bragadiru din Piață. Incă chiar dom' Tomița zicea să-l iau în birje...”

Și monologul continuă, tot mai învolburat, întrerupt din cînd în cînd de întrebările judecătorului, care nu reușește să priceapă, firește, nimic.

Meșteșugul de a transcrie vorbirea personajelor în ce are ea mai tipic nu este simplu meșteșug. E rodul unei scrutări adînci a vieții și a structurii lăuntrice a unor categorii umane determinate social. Ca în poveștile și amintirile lui Creangă, vorbirea îndeplinește în schițele lui Caragiale — ca și în piesele lui — rolul de principal mijloc de caracterizare. Tot conținutul sufletesc al personajelor transpare în exprimarea lor. Nu pentru pitorescul exterior, ci pentru expresivitatea, pentru transparența lor, reface scriitorul, măiestrit, vocabularul pestriț și atît de originala sintaxă a personajelor ce-i populează operele. **„Nu de dragul cuvintelor — zice Caragiale, undeva — am căutat anume să vă născocesc o povestire. Eu de hatîrul povestirii caut într-adins cuvintele”.** Pitorescul verbal din schițele lui Caragiale este fereastra prin care privim chipul unei lumi, așa cum a fost și cum numai un artist de mărimea întîia îl putea reconstitui. Este, în același timp, o oglindă a unor diformități spirituale ce n-au pierit odată cu societatea stigmatizată de scriitor. Ca orice creator într-adevăr mare, autorul **Momentelor**, fixînd moravuri și tipuri proprii societății timpului său, a surprins implicit metehne ce n-au dispărut odată cu Mache, Lache și Stavrache. Palavragii, lăudăroși, chiulangii, indivizi predispuși să-și dea aere, să pozeze în atotștiutori, și să se exprime păsărește n-au sucombat și nu sucombă atît de ușor.

Departe de a fi amenințată — cum li se părea unor critici din trecut — de perimare, literatura marelui Caragiale e o literatură vie, pe care o descoperim mereu nouă, plină de vigoare și prospețime. De cîte ori o citim, ne revelă noi înțelesuri. Ajutîndu-ne să ne despărțim de trecut rîzînd, teatrul, nuvelistica și schițele marelui nostru clasic ne învață totodată să identificăm anumite infirmități, anumite vestigii ale trecutului prelungite în conștiința unor oameni de azi și să contribuim prin rîs la discreditarea lor. Școală de înaltă măiestrie pentru scriitori, opera lui Caragiale, pe care dintele vremii n-o va măcina, constituie pentru toți o comoară de frumuseți inestimabile, un nesecat izvor de încîntare.

Dumitru MICU

Poșta REDACȚIEI

AUREL STANCIU. — Aveți un anumit temperament poetic (poate, doar lexical) caracterizat prin hiperbolizare și aglomerare de imagini surprinzătoare (poate, doar improprii), care reclamă o disciplină de gîndire superioară și un stil de muncă mai riguros. Nu se pot nega calitățile unor metafore ca „strugurii privesc prin pupila bobului verde” (deși se confundă pupila cu irisul), „vîntul, neconturatul turist pămîntean”, „soarele, parașutistul sferic, de foc”. Dar, ce caută, alături de ele versuri numeroase în genul: „sînt mîndru de omul cu care pășesc / El îmi vorbește de mari perspective / Ce se deschid colectivului în față / De-al țărănimii trai, ridicarea nivelului” ?! — Sau acest vacarm de exclamații neclare:

Atenție, Gravitate!
Păzea!
Azi, Rațiunea vitregia (?) ți-o smulge
Neputincioasa vertebrată
Ce timid în Palatele lui Cronos
Prin culoaru cuaternarian pășea,
Azi deschide cu curaj, ușa spre Cosmos!
Ferea!

Feriți-vă, deci, de scrisul „la întîmplare”, de exuberanța necontrolată — și mai trimiteți-ne versuri.

GEORGE CHIRILĂ. — Pentru însușirile ei certe, citām în întregime poezia „Demnitate”:

Motto:

„Acest repede torent de munte care se numește viață...“
PETRARCA

Nu-s bucurii mai mari decît, mereu,
Să te cuprinzi din plin de-acest torent.
Așa cum, demn de semeni, Prometeu,
De flăcări s-a cuprins, condescendent...

Iți cere viața însăși ca să știi
Să-ți faci din clipe, clipe mai înalte.
Ca drumul tău prin ele să tresalte,
Mereu mai larg, spre alte galaxii...

...Dar nu-s destule jertfele intime,
Chiar concentrate-n jerbe de oțel;
Mulțimile-anonime să te-anime,
În marșul lor dezlănțuit spre-un țel.

Că ești al tău și-al tuturora, azi,
Ai datoria grea de-a nu-ți ascunde
De lume, frămîntările profunde —
Și să nu cazi, chiar de va fi să cazi!...

Cu excepția unor expresii mai stîngace și a sfîrșitului cam ieftin, poezia dovedește ținută poetică și meșteșug — ca și „Diminețile șantierului”, de altfel. Mult mai slabe — la surprinzătoare distanțe — sînt „Drumurile mele”, „Țesătoarea tînără”, „Catren”. Talentul dvs. vă obligă la mai multă exigență.

D. N. PUIU-MAGHERA. — Aveți un condei iscusit, deprins cu versificația și chiar cu exerciții poetice mai complexe. Ce nemulțumește, totuși? Orientarea dvs. tematică e încă prea generală, vagă, depărtată. Sensibilitatea dvs. nu e acordată încă la diapazonul prezentului și un aer desuet împiedică emoția cititorului să se declanșeze. Credem că frecventarea celor mai bune poezii contemporane v-ar stimula inspirația, deși primul ei stimulent e viața care vă înconjură și pe care nu aveți dreptul s-o ignorați.

CORNEL FETEA. — E regretabil că, înregistrînd muzicalitatea versurilor dvs. trebuie să constatăm, totuși, puțina lor substanță, lipsa lor de intensitate și de accent. Poezia dvs. aduce într-o măsură cu aceea promovată cîndva, în revista „Steaua” și criticată în repetate rînduri în presa noastră. Iată un exemplu:

„În palmele negre, în palmele ude-ale nopții,
felinarul se zbate, fluture galben,
multiplicîndu-și zbaterea în bălțile drumului,
în apa gălbuie din șanțuri, în stropii de ploaie,
încremenind ca-ntr-o fîntînă în ochii tăi.

Sîntem doar noi, în noapte pe ulița pustie,
sub ploaia călduță, sub vîntul de sud,
și pînzele ploii jelesc (?!) peste case
prin ghimpii salcîmilor, prin crengile lor...”

Și așa mai departe. Strofa finală în care sînt pomeniți „oamenii” cari, adormiți sau încă treji, știu „ că ne-ntoarcem acasă tîrziu, căutînd pentru ei frumusețe” e firavă și cu o vagă rezonanță aristocratică. Vă sfătuim să nu alegeți căi ocolite în căutarea marilor adevăruri și frumuseți, altminteri, vă pîndește pericolul evazionismului.

GEORGE CUARZ. — Ciudate versuri!

URCA EMIL, elev. — Scrisoarea e frumoasă. Versurile arată însă că ești foarte la început. Mult mai avansat pare a fi elevul Ioniță Miculiță care scrie, uneori, versuri demne de a fi reținute, ca: „Descopăr teoria în frunzele toamnei” (e vorba de teoria materiei în mișcare), „cu mine, semnează mulțimea” („Colectivistul”) sau „Se-ntoarce primăvara, cu aur, pe Țiglina”. **Herșcu Leia**, din cl. VIII-a versifică foarte corect, chiar îndemînatec, dar sînt dornică s-o văd eventual mai stîngace, dar mai îndrăzneață în subiecte și exprimare.

M. COMĂNESCU, TEODORESCU ȘTEFAN, FLORIN MUSCALU — sînt rugați să ne trimită mai multe poezii, pentru a ne putea face o părere.

Firănescu Elena, Puiu Cioran, D. Iosif, I. Hașeganu, El. Butaru, M. Atanasiu, I. Zamfirescu, Radu Dan, I. Leonte, I. Cervu, Roșu G.D., Ion Raizu, Aurel Beldea, Const. Antohi, I. Seitan, V. Filip, Ioan Domnița, Victor Mușat, N. Balea, P. Botea, I. Constantin, Geo Spir, Vaceff, I. Mircea, M. Fotache, N. Chițimuș, M. Calotă — deocamdată nu.

RECTIFICARE: In „Poșta redacției” de acum două săptămîni, la răspunsul dat tov. G. Șerbu ea se va citi „datorită intensității scărate, stilul expozitiv” și nu „explozivˮ, cum a apărut.

Nina CASSIAN

UN SPECTACOL PENTRU COPII

Cronica dramatică

Copilul este un pasionat al „jocului", transpunînd cu fantezie în microuniversul său imaginile vieții adevărate. Teatrul găsește așadar în micul spectator un public familiar cu convențiile, dar deosebit de exigent în ceea ce privește autenticitatea. A îndeplini înaltele obligații educative ale teatrului pentru copii înseamnă a întreprinde în mod artistic „jocul" cunoașterii vieții, evidențiind laturile moralei comuniste, condamnînd vestigiile moravurilor burgheze. După cum se știe, copilul încearcă singur, pînă în adolescență, să mimeze parcurgerea vieții în etapele ei succesive, visîndu-se „mare" și puternic. Artei, deci și teatrului, îi revine în mare măsură sarcina de a organiza educativ această tendință de îmbrățișare frenetică a existenței. Literatura, muzica, cinematografia, teatrul au uimitoare posibilități de îndrumare a primilor pași în viața socială, cu ajutorul imagisticei artistice. Pasiunea noului este cu deosebire caracteristică vîrstei fragede, care acceptă entuziast semnele viitorului într-o generoasă perspectivă. Azi zborul primelor nave cosmice i-a investit firesc pe toți copiii cu o diplomă virtuală de astronaut. Fapt este că micii noștri prieteni se plimbă firesc — cu gîndul — printre stele, nu fără a-și funda reveriile pe date tehnice impresionante. Alături de școală și de familie, alături de alte arte, teatrul este chemat să dea acestui elan către viitor adîncime și un sens pe deplin constructiv. Notăm asemenea considerații fugare pentru a ne reaminti complexitatea problemelor care se ridică în fața teatrului pentru copii. Teatrul Tineretului a dat cîteva răspunsuri limpezi și eficiente întrebărilor pe care spectatorii sălii din str. Dobrogeanu Gherea nu le lasă la garderobă. Un colectiv actoricesc înzestrat, și cîțiva regizori cîștigați de tentațiile și dificultățile genului (Tudorel Popa, Ion Lucian, Ion Cojar) au găsit soluții ingenioase și — mai ales — au investigat cu îndrăzneală resursele teatrului pentru copii.

Cel mai de seamă merit al scenei specializate de la Teatrul Tineretului este de a fi înscris în repertoriu piese cu o reală forță educativă, pe care le-a valorificat în spiritul artei scenice contemporane. A fost astfel înlăturată pe de o parte prejudecata textului infantil, simplist, pe de altă parte concepția naturalistă a montărilor. Nu trebuie să uităm că, pînă nu de mult, unele teatre își considerau satisfăcută obligația de a da spectacole pentru cei mici jucînd fie transpuneri în versuri siropoase a unor povestiri ce deveneau de nerecunoscut (v. „Harap Alb") fie dramatizări care reduceau mari romane la scheme melodramatice (ca prelucrarea lui Max Maurey după „David Copperfield"). Spre deosebire de aceste practici, urmînd bunele experiențe care n-au lipsit în ultimii ani, Teatrul Tineretului a început prin a pune accentul pe o tematică realistă contemporană. S-a recurs la succese ale dramaturgiei sovietice pentru copii („Marțienii", „Doi la aritmetică"), a fost prelucrat în spirit nou romanul „Emil și detectivii" și — ceea ce îndeosebi ne atrage atenția — a fost valorificată o lucrare originală cu certe calități, „Băiatul din banca a doua" de Al. Popovici, care a și primit aprobarea publicului. Este necesar ca Teatrul Tineretului să obțină o proporție mai însemnată de piese originale în viitoarele stagiuni.

Un rol însemnat în spectacolele teatrului îl deține aparența improvizației în jocul actorilor, procedeu care, deschizînd un drum mai larg fanteziei, adîncește totodată legătura dintre ocupanții fotoliilor din sală și prietenii lor de pe scenă. Firul unic care străbate în ambele sensuri distanța dintre spectatori și interpreți, această dimensiune estetică proprie teatrului, cunoaște o vibrație de o deosebită prospețime la spectacolele pentru cei mici. Copiii, acești spectatori de teatru înnăscuți, înțeleg foarte bine că la teatru se petrece un joc care reproduce viața în chip convențional. Succesul de care se bucură *actorul-prezentator* în teatrul pentru copii și aplauzele cu care sînt subliniate schimbările de decor la vedere indică bucuria participării active a spectatorului mic la acest joc magic cu înțelesuri clare. Asistînd la una dintre reușitele Teatrului Tineretului („Emil și detectivii") ne-am gîndit la răspunderea pe care o au autorii spectacolelor pentru cei mici în educarea publicului matur de mîine și, privind entuziasmul unei săli care simțea organic firescul *teatrului de reprezentare*, am zîmbit cu deplin optimism.

O preferință care ne atrage luarea aminte este structurarea epică a textului dramatic în ultimele noastre spectacole pentru copii. Prelucrarea aventurilor lui Emil (în dramatizarea lui Tudorel Popa) și, nu mai puțin, „piesa" lui Alecu Popovici au simțit nevoia parcurgerii unui mare număr de momente succesive, într-un lanț de secvențe narate corespunzător intențiilor autorului. Credem că nu greșim cînd facem aci legătura dintre forma inovatoare a dramei epice și natura didactică (dar nu didacticistă) a pieselor în cauză. Utilizînd figuri și imagini desprinse din practica fabulei (caractere fine îmbrăcate în blănuri simbolice de animale) Al. Popovici a răspuns, desigur, unei necesități reale, adoptînd pentru demonstrația sa educativă succesiunea unor episoade disparate pe care le reunește funcția de narator a „regizorului". În ceea ce-l privește pe Tudorel Popa, calitatea principală a dramatizării sale este tocmai realizarea a ceea ce am numi „ritmul educativ" al aventurilor lui Emil. Autorul versiunii scenice a trecut prin întîmplările romanului firul roșu al semnificației moralizatoare, lăsînd de-o parte balastul și reținînd faptele care adaugă elemente de preț lecției sale despre prietenie. Dar nu cumva aceste demonstrații cu program precis, ne depărtează de artă? Răspunsul ar fi putut fi afirmativ numai dacă în aceste piese epice pentru copii viața ar fi fost schematizată, redusă la scheme seci. Dimpotrivă, ceea ce asigură buna influență a dramelor la care ne referim este crearea unor situații autentice. Suita tablourilor variate și [illegible] le [illegible] îndepărtează uscăciunea și ocolește locul comun. „Băiatul din banca doua" prezintă alte slăbiciuni, care derivă nu din natura sa didactică, ci din tratarea superficială a unor momente ca și din calitatea uneori [illegible] a verbei „regizorului". „Emil" s-a scăpat, de asemeni, de unele pătrunderi ale dulcegăriei moralizante (v. scena despărțirii dintre erou și mama sa). Direcția de bună a acestor încercări meritoase este încă [illegible]. Fără a admite [illegible] de a limita modalitățile special la compoziția epico-dramatică, succesele realizate în această direcție se cer a fi consemnate cu toată atenția.

★

„Salut voios" (spectacol vesel pentru copii de Eduard Jurist și Ion Mustață) pare a se înscrie în limitele genului revuistic. Autorii au scris o revistă teatrală pentru copii, alegînd chiar ca fundal constant al acțiunii, o imaginară redacție de ziar pionieresc. De fapt cele două părți ale revistei se deosebesc destul de mult între ele. Prima — după prezentarea de rigoare a unor personaje fine — se alcătuiește din numere disparate, unele reușite, cu aspect de „spectacol-concert". În această jumătate se simte însăilarea oarecum întîmplătoare a scenelor care se succed, deși momentele bune nu lipsesc (v. prezentarea celor „Trei mușchetari"). A doua parte a spectacolului capătă pe nesimțite, unitate și de aceea — verva circulă fără oprire, ștafeta trecînd fără greș de la un moment la celălalt. Care sînt elementele care ridică simțitor temperatura artistică după a doua ridicare a cortinei? În primul rînd, de această dată, autorii dau o anume sudură interioară a textului, prin crearea unor personaje vii, care se conturează în mai multe întîlniri edificatoare cu publicul. Copiii Tică și Rică, urmăriți în trei ipostaze, se definesc caracterologic și captează astfel atenția publicului. [illegible] acestui tandem comic cimentează într-o mare măsură ultima jumătate a revistei. Mult mai consecventă devine de astă dată și apariția unor personaje ca Niculiță reporterul, care alunecînd pe trotineta sa, întinde nevăzute fire de farmec între tablouri. În sfîrșit, valoarea celui de al doilea act al spectacolului este simțitor ridicată prin masarea aci a celor mai multe dintre aparițiile excelentei Silvia Chicoș, care în prima parte nu se produce decît fugar. „Salut voios" este un antrenant jurnal umoristic, care stigmatizează rămășițele vechii morale, cu un ton sprinten și — în unele cazuri — cu o penișă subțire. Autorii au subliniat firesc și cu farmec climatul optimist al vieții noastre. Astfel, contrastul dintre nou și vechi se realizează nu prin alternarea tablourilor negre cu cele albe, ci prin distingerea opoziției deschise dintre năravurile condamnabile și ambianța sănătoasă în care se dezvoltă noile generații. Este de relevat tabloul în care Tică și Rică, fără a-și pierde vioiciunea naturală, se despart cu necaz de un cățeluș gălăgios, care-i împiedică să-și facă lecțiile. Se realizează în acest caz un sondaj comic de bună calitate, atribuindu-se inocentului animal neașteptate valori simbolice. Totuși, uneori comicul devine gratuit, alteori se recurge la anecdote cunoscute („cum se poate prinde un tigru").

În legătură cu scenele de haz ale acestei reviste meritoase, trebuie să subliniem că ele sînt confirmate de public atunci cînd țîșnesc dintr-o situație semnificativă, și nu primesc aplauze cînd se limitează la comicul verbal. Replica calamburgică se pierde în lungul revuistic al spectacolului, iar unele „poante" radiofonice nu se disting în spațiul scenei. Intermediile lirice ale spectacolului sînt, aproape fără excepție, de bună calitate. Mai cu seamă discuția cu „scoițele primăverii" aduce o undă de alexandrinism pură. Meritul este aci într-o mare măsură al compozitorului, pentru noi anonim din cauza excesivei discreții a programului de sală.

Revista „Salut voios" este neîndoielnic un valoros început de drum. Bunul gust general al textului (minus așa-zisul „concurs ghicitoare" care ar putea lipsi) hazul nesilit al scenetelor principale, muzica armonioasă și — mai cu seamă — absența oricărei urme de vulgaritate, ar putea să dea de gîndit autorilor de reviste pentru copii cu mustăți.

☆

Dar interpreții? Ei mai cu seamă au servit o bună lecție unor actori de estradă cu vechi stagiu. Trebuie să spunem că naturalețea cu care actori de proză ca Mariana Oprescu, Gheorghe Gimă, Gh. Angheluță, Elena Pop, Val Lefescu, Luluca Lipovan, Carin Rex au îmbinat în spectacol dicția nuanțată a textului și mișcarea scenică cu cîntecul și dansul ne îndreptățesc să privim cu încredere procesul de formare a unor *actori compleți*, capabili să servească un spectacol popular amplu. La numele celor citați se adaugă tînărul Marin Moraru, care a absolvit recent Institutul de Teatru. Bineînțeles o deosebită luminozitate o acordă spectacolului, prezența Silviei Chicoș. Teatralitatea declarată a interpretării cupletelor acordă actriței o libertate a mișcărilor neobișnuită. Silvia Chicoș domină sala cu două elemente aduse la o remarcabilă măiestrie: mimica expresivă a feței și registrul interpretativ de o deosebită varietate, al glasului. Cu aceste instrumente fine, actrița execută adevărate recorduri de transformism caracterologic, în viteza cu care Frizzo Fregoli schimba costumele. În spectacolul „Salut voios", Silvia Chicoș a trecut cu o dexteritate, care nu exclude adîncimea, de la o apariție de succes la alta.

Regia (Ion Lucian) a dirijat orchestrația complicată a spectacolului, izbutind să sublinieze efectele hazlii, fără să cedeze pasul facilității. Disproporția valorică a celor două părți care constituie textul s-a reflectat și în spectacol. Dar ultimele trei sferturi de oră comunică micilor spectatori mai artistic — și deci mai limpede — învățăturile acestei suite de întîmplări vesele care urmăresc scopuri grave.

V. MÎNDRA

O scenă din spectacolul cu „O scrisoare pierdută" la Teatrul Național „I. L. Caragiale"

OBIECTIV

Comemorarea semicentenarului morții lui I. L. Caragiale constituie un eveniment însemnat pentru întreaga noastră viață culturală.

Din bogata operă a scriitorului, Televiziunea va prezenta o serie de lucrări de teatru, ecranizări de schițe și momente, lecturi dramatizate după povestirile sale, precum și cîteva pamflete.

Astfel, după recenta transmisiune a comediei D'ale carnavalului în interpretarea unui colectiv al Teatrului Național din Cluj, telespectatorii au putut urmări o emisiune intitulată „Moravuri", cuprinzînd, între altele, și o selecție, e drept, prea succintă, din paginile satirice ale lui Caragiale (schița „Five o'clock" etc.). În întîmpinarea semicentenarului, Studioul de Televiziune a realizat două filme proprii după schițele, „Căldură mare" și „Domnul Goe" în regia lui Ion Barna și Letiția Popa. Cele două producții vor fi trimise și peste hotare.

Se află, într-un stadiu de finisare, medalionul „I. L. Caragiale", evocare a vieții și operei marelui satiric, însoțită de un bogat material ilustrativ.

În sfîrșit, la 9 iunie Televiziunea va retransmite integral din sala Palatului R.P.R. spectacolul festiv „O scrisoare pierdută" în regia artistului poporului Sică Alexandrescu.

De asemenea, reporterii și operatorii televiziunii noastre vor fi prezenți la toate manifestările organizate cu prilejul semicentenarului Caragiale. Camerele de luat vederi vor înregistra pe peliculă pentru „Jurnalul Televiziunii" cele mai semnificative aspecte din Capitală și din țară, legate de festivitățile comemorării lui I. L. Caragiale.

●

Am avut acum cîtva timp ocazia de a-l vedea și asculta pe dirijorul ucrainean Gnedaș. Una din cele mai interesante și dinamice apariții din cadrul rarelor concerte simfonice televizate. Arta sa dirijorală a fost de altfel răsplătită prin salvele de aplauze ale spectatorilor din sala de concerte a Radioteleviziunii. Cu atît mai justificată se apare nemulțumirea telespectatorilor față de regia de transmitere a acestui memorabil concert. De pildă, în cele mai dramatice momente ale concertului, aparatul de captat imaginea ne-a înfățișat figurile indiferente ale acelor membri ai orchestrei care nu participau la elaborarea momentului. Apoi, obiectivul acestui aparat se oprea în clipele cele mai pasionante ale dialogului dintre partidele de instrumente, asupra viorilor care așteptau o îndepărtată acțiune. Acest contrapunct sui-generis, dintre imagine și sunet, provoca o îndreptățită iritare. Oare să nu existe regizori și operatori muzicieni? Sau măcar melomani? Nu se poate oare studia concertul în timpul repetițiilor? Ca să putem avea la audiția cu public o imagine televizată care să urmeze îndeaproape fluxul muzicii, cu un montaj dinamic, ritmic, participant. Vrem mai multă ingeniozitate, imaginație, fantezie. Mai multă pentru îngemănarea sunetului cu imaginea.

●

Recent Teatrul Regional București, a prezentat premiera noii versiuni a comediei „Mielul turbat" de Aurel Baranga în regia lui Dinu Cernescu. Inițiativa autorului și a teatrului se cuvine, desigur, apreciată. Munca stăruitoare asupra textului acestei piese — una dintre cele mai izbutite comedii din repertoriul teatrelor noastre — s-a soldat cu rezultate meritorii și exemplul său poate însufleți și pe alți creatori, în special, pe cei tineri.

Spectacolul Teatrului Regional denotă o judicioasă concepție regizorală (Dinu Cernescu a demonstrat — nu o dată — fantezie și gust în montările sale). Merită relevată și contribuția interpretului principal — Silviu Stănculescu.

●

Odată cu încheierea stagiunii teatrale ar fi recomandabil ca în presa de specialitate să se poarte discuții în legătură cu problemele ridicate pe parcursul activității teatrelor. În primul rînd, colectivele din provincie ar primi un sprijin eficient dacă cronicarii dramatici — care cunosc mai aprofundat producțiile unora sau altora dintre teatre — și-ar expune punctul de vedere în articole de sinteză, menite să sesizeze trăsăturile caracteristice și deficiențele evidente încă în creația teatrelor respective, făcînd în același timp propuneri judicioase pentru stagiunea viitoare.

TONALITĂȚI SATIRICE LA CARAGIALE

Găsim la Caragiale întreaga gamă a rîsului. Dacă sarcasmul alimentat de indignare, ironia corosivă, rîsul amar vecin cu tristețea predomină, nu lipsesc, din opera sa, umorul tandru și veselia copioasă. Avea geniul rîsului. De aceea îl și prindea comedia mai bine decît tragedia. Privea cu predilecție realitatea — oricît de revoltătoare — din unghiul comic și o comunica artistic în chip de farsă grotescă cu subtext tragic sau de voioasă bufonerie. Chiar într-un articol politic de virulența celui intitulat „1907. Din primăvară pîn-n toamnă", rechizitoriu cu înverșunare adresat celor răspunzători de masacre, străbătut de solidaritatea autorului cu cei răsculați, politica partidelor istorice — *historice*, cum le numește Caragiale în mai multe rînduri — îi apare sub înfățișarea ridicolă a farsei: „Au urmat, în Cameră, duioase scene teatrale... Toată lumea a plîns, miniștri de azi, miniștri de ieri, deputați, senatori, publiciști, reporteri și tribune publice; și-n fața lumii acesteia atît de emoționate, doi mari între mari fruntași, un conservator și un liberal, s-au strîns în brațe cu efuziune și s-au sărutat solemn, udînd cu lacrimi fierbinți tot trecutul — care, ce-i drept, cam avea nevoie de spălat".

Cronicarul teatral I.L. Caragiale a făcut [illegible] cronici dramatice sub semnul [illegible]. Locuțiunile unei opere literare le [illegible] tot cu umorist. Ceea ce este uneori [illegible], forțat, [illegible] din pricina retoricii în dramele lui Victor Hugo stimulează verva ironică a cronicarului. În fața ascensiunii miraculoase a valetului Ruy Blas, care urcă treptele mărirîi ținînd discursuri, Caragiale nu rezistă șarjei și jocului de cuvinte.

Tentația rîsului sănătos îl face să istorisească cu veselie contagioasă povestea lui Aron, cel ce a trimis spre îngropăciune în pămîntul sfînt, cadavrul tatălui său sub formă de pastramă consumată cu delicii de turcul Iusuf, însărcinat cu transportul mărfii. *(Pastramă trufanda)*. E o poveste pe care Caragiale, traducătorul lui Poe, ar fi putut s-o trateze în tonalitatea umorului macabru, umor cu care de altfel pare să fi cochetat cel puțin în finalul lui „Cănuță om sucit".

În ceea ce privește procedeele, mijloacele sau modalitățile pe care le folosește satiricul și umoristul pentru organizarea și comunicarea materiei de viață privită de el din unghiul comic, ele sînt nenumărate, epuizează aproape aria invențiunilor de acest fel și inventarierea lor ar fi lipsită de sens. Cercetarea însă a cîtorva dintre ele poate înlesni pătrunderea în laboratorul artistic al autorului comic. O astfel de cercetare, pe care rîndurile de față nu pot decît s-o propună, trebuie să pornească neapărat de la ideea că fiecare procedeu în parte se valorifică numai în raport cu realitatea obiectivă reflectată și, firește, în raport cu conținutul afectiv, deci cu tonalitatea rîsului autorului. Aceste lucruri s-au mai spus. Situația în sine din „Scrisoarea pierdută" — adică pierderea și regăsirea unei scrisori (pretext folosit în atîtea producții comice a căror intrigă are în centru o scrisoare sau alt obiect pierdut, furat, regăsit sau nu, pretext copios pentru încurcăturile pe care le poate produce) — este total subordonată atît satirei social-politice cît și comicului de caracter al piesei. La fel se întîmplă și cu imbrogliourile din „Noaptea furtunoasă". Pînă și în „D'ale Carnavalului", comedie mai puternic dominată decît celelalte de bufoneria situațiilor, qui-pro-quo-urile și travestiurile sînt menite, în ultimă instanță, să lumineze artistic, o „lume" pe care o regăsim și în multe din „Momente": lumea micii burghezii din mahalaua bucureșteană. Discutarea oricărui procedeu comic, făcînd abstracție de intenționalitatea rîsului și de stimulentul obiectiv, se arată la fel de absurdă. Ce ar rămîne din surpriza comică finală a „Scrisorii pierdute", surpriză oferită de apariția candidatului guvernamental în persoana lui Agamiță Dandanache, dacă am despuia personajul de semnificația lui aproape simbolică („cu familia mea de la patuzsopt" ...„cu toate partidele ca romînul imparțial"... „cu scrisorica care la un caz, iar pac!" ...) decît o banală lovitură de teatru? Tot așa reeditarea chestiunii cu *scrisoarea pierdută* la nivelul Agamiță Dandanache, redusă pur și simplu la procedeul comic al repetiției (socotit de teoreticienii idealiști ai rîsului a fi, datorită automatismului, pe care-l sugerează, una din principalele surse ale ilarității) ar fi o explicație deformantă pentru animația, interesul, dar și surpinsul de indignare pe care-l produce apariția odiosului reprezentant al politicii partidelor „historice".

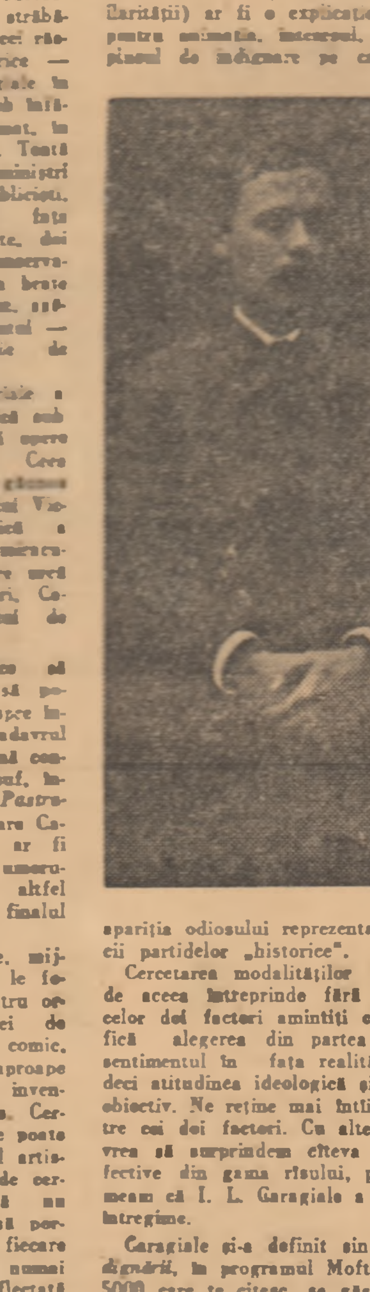

Cercetarea modalităților nu se poate de aceea întreprinde fără considerarea celor doi factori amintiți care le justifică alegerea din partea scriitorului: sentimentul în fața realității evocate deci atitudinea ideologică și stimulentul obiectiv. Ne reține mai întîi primul dintre cei doi factori. Cu alte cuvinte am vrea să surprindem cîteva tonalități afective din gama rîsului, pe care spunem că I. L. Caragiale a parcurs-o în întregime.

Caragiale și-a definit singur *rîsul indignării*, în programul Moftului: „...din 5000 care te citesc, se găsesc măcar o sută care te înțeleg, care pricep că tu, fabricantul Moftului, scrii încruntat lucrurile cele mai hazlii, îți verși pojarul inimii nu apa de trandafiri a glumei dulcegi". Sarcasmul, rîsul indignării, acea formă paroxistică a ironiei, sînt de obicei implicate în atîtea pagini ale lui Caragiale. Implicate de obicei în dialog. Caragiale, în general zgîrcit cu comentariile în opera beletristică, rămîne dramaturg și în schițe, momente, nuvele. Totuși tonalitatea afectivă — aci sarcasmul — nu poate fi obiect de dubiu pentru cititorul următorului dialog: „— Păi, cocoane, am casă grea... — Apăi eu n-am casă grea, măi Ioane? Vezi bine, patru copii aici, două fete la oraș în pension... — Auleo, ai și la oraș. — Doi băieți la Paris... — Săracii de noi!! — Vezi că și eu am greutăți, măi Ioane". *(Arendașul romîn)*.

Reținerea afectivă, concizia expresiei satirice, duritatea verdictului fără apel ce nu se desprinde din comentarii ci din mișcările, gesturile, cuvintele personajelor incriminate i-au adus lui Caragiale, din partea celor pe care intenționalitatea operei sale i-a supărat, învinuirea de uscăciune și răutate. Paul Zarifopol, prietenul și editorul lui Caragiale, amintește ironic de legătura, pe care „oamenii sentimentali desigur o fac între rîs și răutate" și drept care ei, „referindu-se la teoria nașterii rîsului din ferocitate, au scos din literatura comică a lui Caragiale concluzia că acest scriitor era un om foarte rău". Zarifopol se referea, între alții, la E. Lovinescu pentru care teatrul lui Caragiale era „lipsit de ideal", iar scriitorul ei [illegible] „n-a fost lipsit numai de idealism și generozitate ci și de poezie". Teoria despre răutatea rîsului lui Caragiale e ușor de risipit. Sarcasmul n-a fost unica lui tonalitate. Corespondența ne arată un Caragiale care-și manifestă cu umor afecțiunea față de prieteni. Caracterul vechiului sufleur ne face cunoscută cu un Caragiale pentru care un prilej de rîs copios este un dar al vieții acceptat cu nemăsurată recunoștință. Unele scrieri ni-l arată capabil să rîdă cu poftă de ipostazele nevinovate ale Mitichilor, cărora alteori știe să le aplice bobîrnace usturătoare, ba chiar să-i demaște prin ironie. Nu descoperim nici urmă de înveninare în interesul voios cu care urmărește umoristul aparițiile Coanei Luxița la Moși sau în complicitatea amuzată, cu care relatează recreația pascală a celor doi amici, pe care-i string pantofii *(La Paști)*. Față de aceste personaje, veselia lui Caragiale presupune oarecare iertare. Alte ecouri calitatea umorului în povestea lui Cănuță, numit „sucit" într-o „lume" pe dos". (Și procedeul comic al „lumii pe dos" de cîteva ori folosit în opera lui Caragiale se justifică tot prin intenția satirică: aceea de a denunța o societate în care tablele de valori sînt răsturnate). Există [illegible] cu care istorisește Caragiale [illegible] lui Cănuță, care a venit pe lume o clipă prea devreme, era să scape din mîinile popii la botez, nu se [illegible] în chip direct proporțional cu [illegible] ce i se aduce, face totul în momentul „nepotrivit" într-o lume a cărei „potrivire" n-o pricepe. Atributul de „sucit", pe care, mimînd lumea care îl [illegible] lui Cănuță (pe patronul hain care-l bate și-l trage de urechi, pe învățătorul tipicar și stupid, pe nevasta necredincioasă). Caragiale îl atribuie lui Cănuță, trebuie asociat cu anumite inflexiuni ale ironiei lui Caragiale. Asemenea altor satirici, el folosește din plin falsa acceptare, disimularea ironică. Tonul acceptării ironice oferă gradații și modulații nenumărate în opera satiricului nostru. Ne întîmpină uneori falsa seriozitate cu care discută și aprobă ironistul ceea ce în realitate respinge, supralicitarea ironică, entuziasmul simulat în fața a ceea ce este ridicol: „De la acest curs bătrîn (Cours français de retorique) dar totdeauna verde, al cărui imperiu nu i-l poate uzurpa nici o inovație, am învățat și învățăm nenumărate feluri de stiluri — stilul... clar, concis, pompos, ușor, măreț, simplu, sublim, patetic, larg, ornamental, chiar înflorit și alte multe" *(Cîteva păreri)*; falsa emfază, falsul patos care urmărește tot deprecierea ironică: „(Mizilul) datorește în mare parte importanța sa activității, energiei și devotamentului lui Leonida Condeescu. Se poate oare zice Termopile fără a zice Leonida? Nu desigur! Ei, tot astfel, cine zice Leonida, zice Mizil". *(O zi solemnă)*. Fals patos, șarjă violentă, supralicitare — toate aceste modulații ale ironiei caragialești — contribuie la mimarea satirică a unei atitudini atît de funeste ca naționalismul șovin: „Mizeră Romînie! Ai fost trădată, insultată, micșorată, murdărită, batjocorită, tăvălită, maltratată, mînjită, ruinată, vîndută, călcată, zdrobită de către regimul de urgie al bunului plac, al violenței, fără-de-legilor, bandelor de pușcăriași și de bețivi, infamiei, crimei, aberațiunii, ignoranței, ocluziei, trădării, murdăriei, chinezeului! Ieri, vineri 5 februarie 93, la orele 4 p.m., ieri, zi funestă și blestemată! s-a votat legea antisocială, antieconomică, antipatriotică, antinațională, antiromînă, acea lege prin care Evreii săraci nu sînt opriți a învăța vreo meserie!" *(Trădarea Romînismului! Triumful Sirdinismului!! Consumatum est!!!)* După avalanșa enumerativă, după parodia enormă a stilului presei șovine, „Moftul" dă o dezmințire laconică: „Legea pentru școalele profesionale prevede categoric că străinii să nu poată învăța vreo meserie". *(Escelsior)*.

Ironia lui Caragiale cu inflexiunile și gradele ei de intensitate adaptate gravității faptului denunțat satiric, se preface a accepta pentru a respinge cu mai multă violență. La răscrucea [illegible] micimii unei societăți [illegible] pentru a o denunța, se preface a aproba criteriile unei societăți prost întocmite, tocmai pentru a sublinia absurditatea, pentru a răsturna falsele valori. Această ironie subliniază prin toate tonalitățile adaptate existența unei lumi „pe dos", unei lume care îl numește pe Cănuță „om sucit" și în care „lumea e a pezevenchilor, nu pezevenchii sînt ale lumii"... în care sînt „slujbe pentru oameni... nu oameni pentru slujbe"... (1907, din primăvară pîn-n toamnă). Ceea ce s-a numit procedeul „lumii pe dos" în literatura satirică este, de fapt, viziunea satirică, iar acceptarea ironică și falsificată a anomaliei din partea ironistului e invitație la participare [illegible] cititorului. Acesta e păcatul de satisfacție în fața încrederii acordate discernămîntului și inteligenței sale de către satiric. Dincolo de comoda acceptării, de falsul patos și de prefăcuta seriozitate, cititorul e solicitat să descopere, gîndind singur, ceea ce vede și condamnă ironistul. Tonalitățile rîsului lui Caragiale, rîs contagios și stimulator de gîndire, au toate acest scop. Iar dacă trecem din domeniul tonalităților ironice în cel al procedeelor comice, dacă cercetăm, cu alte cuvinte, comicul de caracter, de situații, de limbaj sau cel fantastic grotesc, absurd, parodic în opera marelui maestru al rîsului ne întîmpină aceeași varietate și aceeași finalitate. Folosirea dată celor mai multe modalități comice în scrisul lui Caragiale dă o dezmințire teoriilor despre gratuitatea rîsului său.

Vera CĂLIN

Estrada și actualitatea

Impresariatele [illegible] au facilitat înviorarea apreciabilă a tuturor [illegible] și — în mod firesc — estrada, considerată altădată „gen minor", a cunoscut și ea acest proces de revitalizare. Preluînd unele tradiții [illegible] „mari" bulevardiere, teatrul de estradă își [illegible] satirice se precizează, iar întregul [illegible] una din laturile complexei lupte dintre nou și vechi. [illegible] rămîne o necesitate arzătoare, [illegible] — gluma, cîntecul vesel, dansul grațios [illegible] comice inedite, în care accentul [illegible] chiar și impetuos. Discutarea [illegible] premiere — prezentate de Teatrul „C. Tănase" — se dovedește [illegible] utilă și binevenită. În rîndurile [illegible] observații pe marginea unei recente producții: „[illegible]" de I. Anton, Fred Firea, H. Nicolaide. Așa cum se anunță în prolog, autorii [illegible] premiere intenționează să dea [illegible] formulate de contemporaneitate — [illegible] și satirei. Intențiile generoase care-i călăuzesc [illegible] variabilă. Orientarea [illegible] actuale există și se afirmă de-a lungul spectacolului. Exprimarea [illegible], a optimismului caracteristic zilelor noastre e adeseori convingătoare. Pe o altă latură, textierii aduc în reflectorul satirei unele tare — evidente încă la anumiți oameni — supunîndu-le oprobriului public. Se insistă asupra unor apucături detestabile ale acelor locatari din blocuri care nu înțeleg să respecte bunul obștesc și normele de conviețuire (poate fi amintit aci momentul cu „vecinele" care nu plătesc caloriferul și nu se preocupă de aspectul casei, deoarece „e doar a statului"). Sînt vizați și micii burghezi — „vînzători de zestre" pentru fiicele lor (în sceneta „Albă ca zăpada"). Un moment ca acela al „examenului" susținut de... Puiu Călinescu, vine să stigmatizeze înșușirea superficială a învățăturii, iar cei trei „urși" se referă la anumite gusturi minore încă persistente. Observarea satirică putea fi însă adîncită, extinsă, pentru ca sensurile să reiasă mai pregnant. Mai izbutite ni se par textele valorificate de cuplul Horia Șerbănescu—Radu Zaharescu (în mod deosebit șfichiuirea servilismului și a falsei „combativități"). Aceiași interpreți — în rolul misionarilor lui Salazar — oferă și un bun moment de satiră antiimperialistă. Pentru textierii spectacolului situația internațională constituie o sursă de inspirație, însă în afară de episodul agenților colonialiști, susamintit, celelalte bucăți necesitau o finisare mai atentă, o îmbogățire a potențialului satiric (ideea „precupețelor" — participante la piața comună europeană — este fericită, dar insuficient explorată și, de aceea, autorii pierd o serie de posibilități ale șarjei incisive).

O problemă similară, într-un fel, ridică textele pentru cîntece, care nu depășesc nivelul locurilor comune, arhifolosite în muzica ușoară. Publicul spectator este dornic să găsească în versurile cîntecelor o vibrație autentică, un filon liric consistent, iar formulări stereotipe cum sînt: „Nu te voi uita, știu bine, sînt îndrăgostit de tine", „orice inimă-i soră geamănă cu altă inimă" etc., nu pot decît să dezamăgească, datorită lipsei de expresivitate. Latura muzicală a spectacolului concepută de Aurel Giroveanu, Paul Urmuzescu, Nicolae Patrichi se integrează armonios în creația colectivă. Execuția orchestrei secondează corect emisia vocală a soliștilor. Regizorul Nicolae Dinescu, ingenios și experimentat, conduce spectacolul cu abilitate. Inventivitatea regizorală se conjugă cu rezolvarea scenografică a lui George Voinescu, care știe să dea spectacolelor de estradă cadrul plastic necesar.

Divertismentele de balet regizate de Nicolae Sever se înscriu în seria elementelor valoroase ale spectacolului. Introducerea numerelor coregrafice trebuie însă efectuată mai judicios, cu o firească motivare în economia programului artistic.

Mihai BOTEZ

Sport, artă, știință

Zilele trecute s-au desfășurat lucrările sesiunii de comunicări științifice a Institutului de cultură fizică din București: profesori, asistenți, cercetători ai mișcărilor frumoase, ai efortului și performanțelor maxime, au venit de pe stadioane și din sălile de sport cu vrafuri de hîrtii, unele tipărite, altele manuscrise, raportînd asupra muncii și preocupărilor lor. O expoziție discretă dar valoroasă ne-a întîmpinat în holul sălii de conferințe, cuprinzînd diverse lucrări efectuate în ultimul timp: volume groase, cărți împărțite pe probleme de specialitate, filme și diapozitive, grafice și planșe de studiu biomecanic, publicații din țară și străinătate cu semnătura profesorilor noștri I.C.F.-iști prezentă.

Nu de mult, anticipînd sesiunea despre care povestim, sălile de lectură ale Institutului au oferit prilejul afirmării sensibilităților artistice ale unor cadre didactice, printr-altă expoziție unde plastica s-a întovărășit cu fotografia amatoare. Valoarea profesională exprimată de la catedră și-a găsit rezonanțe în delicate valori de artă.

Binecunoscutul atlet și prim campion al țării noastre la proba zborului înalt agățat de o prăjină, Zeno Dragomir, maestru al sportului, a prezentat o parte din colecția lui de schițe artistice, extrem de interesante, privind studiul mișcării în diferite probe atletice. Constantin Gruici, lector al catedrei de științe sociale, a surprins în pînză, în ulei, peisaje și portrete dintre care priveliștea Casei Scînteii dovedea o pricepută îmbinare de linii și culoare. Acuarelele semnate Const. Epureanu, de o caldă frăgezime interpretativă, aduceau fragmente din frumusețile patriei noastre. Deosebit ca gen și sprinten în idei, asistentul gimnast Carol Bedö a prezentat cîteva suite de desen animat original, la care s-a adăugat și desenul caricatural satiric, de un fin umor propriu.

Răsfoind programul sesiunii de comunicări, cuprinzînd 22 de teme diferite, găsim complexul interesant al preocupărilor și ideilor afirmate în lucrări de metodică și pedagogie, observațiuni fiziologice și de laborator, un raport între sport și arta plastică în R.P.R., cercetări privind perspectivele dezvoltării sportului la sate în urma încheierii colectivizării, date și concluzii critice asupra unor concepții și orientări privind educația fizică pînă la 23 August 1944. Institutul de cultură fizică e o instituție unde noțiunile ca și preocupările de cultură, educație și activitate fizică intensă reprezintă o unitate exprimată concret.

Munca profesorilor și a studenților, divizată între studiul teoretic profund, paralel cu cel practic asiduu, cere perseverență, dragoste și entuziasm, care au izbucnit în manifestările științifice și de artă.

Baruțu T. ARGHEZI

Scriitorul grec SPIROS MELLAS despre:

— Ion Luca Caragiale
— Prietenia greco-română
— Cultura românească

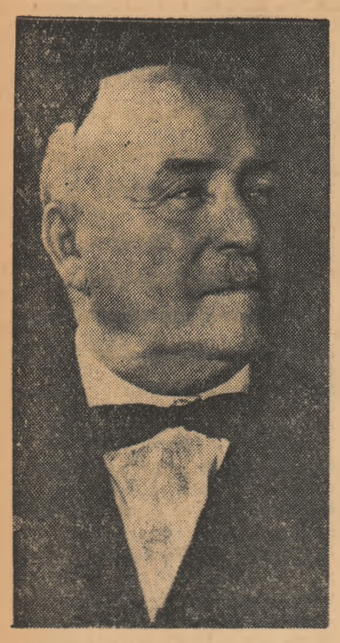

1. Am aflat întîia oară de I.L. Caragiale în 1913, exact la un an după moartea sa. Venisem la București trimis de cel mai de seamă ziar din Atena „Nea imera" (Zi nouă), organ politic al lui Venizelos. Se vorbea foarte mult despre Caragiale, despre opera lui, despre felul tragic în care murise. Multă lume îi regreta moartea, survenită la o vîrstă cînd putea să mai scrie, să creeze noi opere admirabile. M-am adresat oamenilor de teatru ai vremii, fiindcă și eu scriam și eram și eu om de teatru. Mi s-a povestit viața lui, trăită în condiții penibile: sărăcia, necazurile pe care i le-au pricinuit dușmanii, care, spre deosebire de el, erau foarte puternici. Caragiale era un aprig apărător al nedreptățiților, adică al poporului român, care era exploatat de burghezie și boierime. Aceste două clase, burghezia și boierimea, se prelăceau a fi dușmane, dar de fapt, programul unei clase se găsea în buzunarul celeilalte clase.

Era primul meu contact cu I.L. Caragiale și cu semnificațiile operei sale. Am început să citesc cu pasiune și aviditate tot ce se traducea din opera sa în franceză și în alte limbi. Și mi-am dat seama că era un satiric implacabil. Satiriza cu o rară măiestrie prostia, ipocrizia și uneori ajungea pînă la cinism.

Atunci am înțeles de ce societatea îl ura și de ce s-au organizat atîtea polemici împotriva lui, atîtea cabale, de ce s-a ajuns pînă la a fi acuzat de plagiat.

Am cerut acum cîțiva ani ambasadei române să-mi dea minunata comedie „O scrisoare pierdută", tradusă apoi de Dragonas și montată în costume de epocă la teatrul „Dionysos".

Premiera a avut loc într-o zi nu tocmai bună. Ploua o ploicică pariziană; totuși, nici în timpul cuvîntului meu, care a precedat spectacolul, și nici în timpul reprezentației, publicul nu a plecat, a rămas pe loc. Doar cîțiva și-au deschis umbrelele. A fost un nou prilej pentru mine ca să admir arta lui Caragiale, magistrală, care a determinat publicul să nu părăsească spectacolul. „Scrisoarea pierdută", ca tot teatrul lui Caragiale, este o piesă bine închegată și suscită foarte mult interes.

Opera teatrală a lui Caragiale a început să înflorească în timpul cînd în Franța atingea apogeul școala dramatică reprezentată prin Al. Dumas fiul și Emile Augier. Caragiale desigur a cunoscut această școală, cum, de asemeni a cunoscut dramaturgia marelui scriitor norvegian H. Ibsen, dar nu a imitat pe nici unul dintre ei. Caragiale a creat o școală care nu poate fi urmată cu ușurință.

Dar în afara tehnicii de a construi acțiunea, Caragiale era un maestru al creării intrigii dramatice. El a urmat poate sfaturile lui Aristotel care spunea că primul lucru într-o operă de artă este găsirea temei „mithon evrin", a fabulației-anecdotei.

De asemeni era maestru în redarea personajelor. Caragiale reușea să redea pe scenă un caracter doar în patru cuvinte, ca Sophocles, Eschyl și toți marii și adevărații creatori de teatru.

Caragiale este de-a dreptul aristofanesc atunci cînd își bate joc de prostie, de lipsa adevăratelor pasiuni și a aspirațiilor superioare a lumii pe care o descrie.

Ce atroce caricatură a societății timpului său este „Conu Leonida față cu reacțiunea", această piesă încîntătoare unde Caragiale își bate joc de falșii republicani, care îl admiră pe „Galibardi" fără să înțeleagă sensul cuvintelor rostite, definind „admirabil" republica, după ei, regimul în care nimeni nu va mai plăti impozite.

Caragiale e un scriitor pe care îl ador. Ce vă pot spune mai mult?

2. Ce facem pentru amiciția greco-română? Ca vicepreședintele Ligii greco-romîne din Atena vă pot spune că încercăm să facem cunoscut grecilor, Romînia, frumoasa dumneavoastră țară. În loc de a ne hrăni cu simple ipoteze, formulate de departe, vrem să cultivăm o apropiere mai adîncă și mai folositoare între popoarele noastre, care în trecut n-au avut nici un diferend, nici un motiv de dușmănie și să pășim împreună pe aceeași cale a dreptății și a progresului.

N-am fost niciodată dușmani, în decursul istoriei. Dimpotrivă; am simțit întotdeauna că este vorba de un popor care ne e frate: originea sa latină, mentalitatea sa, temperamentul mediteranean, firea caldă, expansivă ne apropie într-un chip firesc.

Au fost momente în istoria noastră cînd ne-am făcut reciproc servicii serioase.

Cultivăm spiritul prieteniei prin cunoașterea reciprocă a literaturilor noastre. Adevărații scriitori, cei care merită acest titlu, exprimă sufletul poporului lor.

Cultivînd esențele culturale, reușim să obținem cunoașterea adîncă a sufletului, fapt care provoacă simpatie solidă și prietenie statornică.

De multă simpatie s-a bucurat volumul tradus de I. Ritsos, alcătuit din versuri ale poeților romîni. Cartea a avut succes. De asemeni și spectacolele cu „Scrisoarea pierdută" se bucură de succes.

Tot cu aceste scopuri — permanentizarea relațiilor de prietenie — a fost invitat la Atena ansamblul de dansuri populare care a fost viu aplaudat, prilejuind un entuziasm sincer și bine meritat.

Tot animați de aceste intenții ni s-au tradus piesele de teatru care au avut răsunet în Romînia. În calitatea mea de vicepreședinte al Asociației de amiciție greco-română, cînd mă voi reîntoarce la Atena, îl voi sărbători și acolo pe Caragiale, cum faceți dumneavoastră acum aici, prin reprezentarea piesei „Conu Leonida față cu reacțiunea" precedată de o conferință în care voi vorbi despre valoarea marelui scriitor.

Aceasta nu e tot. Trebuie să înaintăm cu pași repezi pe calea prieteniei. Pentru asta trebuie să înlăturăm greutățile care se ridică, să fim împotriva tendinței de a privi într-un fel îngust, a unui spirit lipsit de orizont și plin de prejudecăți.

Dacă vrem să cultivăm serios și sincer această prietenie, nu trebuie să ne oprim asupra orînduirilor de stat, ci să privim poporul, națiunea, independent de maniera în care el înțelege să-și organizeze societatea.

Trebuie să ținem seama de ceea ce ne unește și să înlăturăm ceea ce ne desparte dacă vrem să fie pace între popoare și dacă ținem la propagarea ideilor umanitare.

3. Scriitorii romîni au următoarea calitate: au scris întotdeauna cu scopul de a-și lumina poporul, de a-l împinge pe calea progresului. Și acest spirit se întinde și asupra celorlalte arte. Admirăm acest aer de familie care îi leagă pe toți artiștii romîni! De pildă cînd citesc povestirile lui Sadoveanu îmi vin în minte întotdeauna tablourile lui Grigorescu. Grigorescu este Sadoveanu al picturii și Sadoveanu este pictorul romîn al literaturii.

Există o cultură nescrisă, o cultură transmisă din generație în generație, în mod oral. Admir această cultură românească orală, așa cum o admir pe cea scrisă.

Ador doinele românești, doinele despre libertate, despre vitejie, care-i îmbărbătau pe soldați, pe pandurii lui Tudor Vladimirescu, pe haiducii și pe țăranii răsculați, împotriva cărora boierii s-au răzbunat sîngeros în timpul răscoalei din 1907.

Tot în materie de folclor, am auzit un disc care reproducea un cîntec țărănesc de stringerea recoltei, în care se exprima mulțumirea pentru recolta bogată.

Auzind acest cîntec ochii îți se umplu de lacrimi, îți trezește în suflet un sentiment adînc omenesc, răscoolitor, pe care nici un oratoriu străin, din nici o țară din Europa nu ți-l suscită!

(Interviu luat de Polixenia Karambi)

Colaborare și prietenie

Popoarele din zona Mării Negre, alături de cele de pe malul Adriaticei, au alcătuit de-a lungul secolelor o comunitate istorică. S-au stabilit între ele puternice legături economice și culturale; folclorul lor reprezintă motive și teme asemănătoare; aspirațiile lor naționale au fost de multe ori apropiate.

Între popoarele romîn și grec s-au statornicit raporturi de colaborare și prietenie, din timpurile cele mai vechi. Ziarul grec „I Imera" (Dimineața) din 25 martie a. c. se referea la aceste vechi legături, subliniind că ele datează de milenii, odată cu înființarea primelor porturi grecești pe litoralul Mării Negre. În decursul istoriei au fost multe perioade în care romînii și grecii s-au ajutat, au colaborat, au avut interese economice comune, au stabilit contacte culturale bogate. Același ziar grec împreună cu „Buletinul relațiilor greco-romîne" nr. 5, au vorbit pe larg despre luptele revoluționare comune, despre înființarea Eteriei pe pămîntul Romîniei, colaborarea dintre această asociație ce-și propusese ca scop cucerirea independenței Greciei și mișcarea lui Tudor Vladimirescu. „Astăzi, mai mult decît oricînd, subliniază „Buletinul relațiilor greco-romîne", prietenia dintre aceste două popoare este imperios necesară. Comunitatea intereselor de toate felurile (economice, culturale), legăturile noastre străvechi, toate ne îndeamnă la o înțelegere, la prietenie, la lupta pentru pace, pentru fericirea popoarelor noastre".

Țările din Balcani au orînduiri sociale diferite. Acesta este cazul Romîniei și Greciei. Dar aceasta nu împiedică cu nimic statornicirea unor relații normale, de colaborare, pe baza principiilor coexistenței pașnice. Popoarele noastre sînt interesate în menținerea păcii, în înlăturarea pericolului de război din această regiune, ca și din lumea întreagă.

În recentul discurs rostit la Varna N. S. Hrușciov spunea: „Marea Neagră trebuie să fie o zonă a păcii și prieteniei între popoare". Lucrul acesta este perfect posibil. Uniunea Sovietică, țările socialiste, fac totul pentru ca forțele păcii din întreaga lume să crească și să se întărească, inclusiv și în Balcani. Popoarele din această regiune au datoria de a-și uni forțele în lupta pentru pace. Un pas important spre realizarea acestui țel îl constituie intensificarea colaborării economice și culturale dintre țările balcanice.

În această ordine de idei, atît Romînia cît și Grecia au interese vitale în apropierea, cunoașterea și prietenia dintre cele două țări. În afara relațiilor economice, se stabilesc legături și contacte culturale. Spectatorii își amintesc de piesa lui Spiros Mellas „Regele și cinicul", prezentată anul trecut la Teatrul Municipal. Cititorii au citat cu interes poeziile lui Iannis Ritsos, Costas Vernalis, ca și recent apărutul roman al lui Kazanțachis „Libertate sau moarte". Vizitele unor oameni de cultură greci cunoscuți ca Stratis Miriviris, Maria Rali, Gheorghios Curnulis ca și acelea ale unor reprezentanți de frunte ai culturii românești, printre care se numără academicienii Athanase Joja, Geo Bogza, muzicienii George Georgescu, Valentin Gheorghiu, Ion Voicu, contribuie la întărirea legăturilor de prietenie. În Grecia au apărut lucrări ale scriitorilor romîni, printre care „Pădurea spînzuraților" de Rebreanu, o culegere din operele lui Caragiale, o antologie a poeziei românești, tradusă de Iannis Ritsos și altele. Presa greacă publică articole și reportaje despre R.P. Romînă.

O expresie a dorinței poporului grec de a cunoaște cît mai multe lucruri din viața poporului nostru, este editarea de către „Asociația de prietenie greco-romînă" a „Buletinului relațiilor greco-romîne". Numărul 3, februarie—martie al acestui buletin, cuprinde un interesant material. Editorialul se referă la tradiționalele legături de prietenie dintre popoarele noastre, urmat de un articol despre Tudor Vladimirescu și colaborarea sa cu „Eteria". Revista reproduce extrase dintr-un articol publicat în „Scînteia" cu prilejul „Zilei independenței Greciei". Cîteva articole sînt rezervate înfăptuirii planului nostru economic pe 1962, oglindirii unor aspecte ale programului economic al R.P.R., învățămîntului romînesc, hidrocentralei de la Bicaz etc. Comentînd vizita unor economiști americani în R.P.R. revista scrie: „Într-un număr mic de ani Romînia a ajuns o țară cu o economie prosperă și înflorioare care poate face cinste oricărei concurențe străine".

În sfîrșit, buletinul amintit ca și ziarul „I Imera" rezervă spațiu largi vizitei academicianului Geo Bogza în Grecia. Referitor la acest lucru „Buletinul relațiilor greco-romîne" scrie: „Vizita aceasta deosebită, precum și întîlnirile renumitului scriitor romîn și contactele sale cu confrații greci și cu poporul nostru, au contribuit și mai mult la stringerea relațiilor de prietenie dintre popoarele noastre și au confirmat necesitatea intensificării schimburilor culturale în scopul întăririi păcii și relațiilor dintre aceste două țări". Iar reportajul lui Takis A. Constantinopulos în legătură cu aceeași vizită, Geo Bogza declară că a fost profund „impresionat de oamenii care locuiesc în Grecia: înimoși, plini de voie bună, primitori, iubind frumosul și libertatea".

Întărirea legăturilor culturale, a prieteniei dintre popoarele romîn și grec, constituie o contribuție la consolidarea păcii în Balcani, la afirmarea principiilor de coexistență pașnică, singura alternativă la salvgardarea păcii în zona Mării Negre.

IGNAZIO BUTTITTA

(Italia-Sicilia)

Bocet pentru Turridu Carnivale

— fragment —

Turridu își vedea striviți toți frații
sub crincenul călcîi al tiraniei,
și carnea lor, de muncă măcinată
sortită schingiuirii și durerii.
Nu mai putea să-ndure nedreptatea
baronului și-a slugilor tocmite.

Plin de iubire adună săracii,
pe-acei ce dorm doar pe pămîntul umed,
pe-acei ce-s slabi ca scîndura, flămînzii,
într-un cuvînt, a adunat Turridu
un tribunal al celor goi, desculți.
Din toată carnea asta a făcut
o forjă, ca să lupte împotriva
puternicilor domni, stăpîni ai țării.

Zîlerului i-a spus: „Tu ești desculț
dar stralele pămîntului bogate-s;
tu îl lucrezi, asuzi ca un catîr,
picioarele abia că te mai țin;
se coace holda, fără preget însă,
bucatele stăpînul le culege
și tu, care munceşti, din zori, pe cîmp
în palmele deschise stringi doar lacrimi.

Dar nu te teme, să nu-ți pierzi curajul,
veni-va ziua cînd socialismul
cu mantia într-aripată,
cu pacea-n mîini, cu pîinea, poezia
va fi, dacă vrei tu și dacă-i dărul
și îi închini tot sîngele tău roșu;
dacă urăști de moarte tirania,
credința asta dacă-ți este scumpă,
credința care seamănă iubirea
și-i mîngîie pe oamenii săraci.

Socialism — cuvîntul ce-i ridică
pe cei căzuți, cuvîntul care curge
răcoritor ca apa unui șipot,
cuvîntul care vindecă și-alină
și care spune: «trupul nu-i o piatră
și nu-i făină măcinată-n morî.
Egali cu toții, muncă tuturora;
da, vei mînca doar dacă-asuzi muncind
și strădui pentru pîinea ta cinstită»"

Turridu, la argați, zileri, le spune:
„Pămîntul e-al acelui ce-l muncește!
Luați în mîini drapelele și sapa!"
În zori de zi au împărțit moșia:
pămîntul semăna cu-o masă-ntinsă,
pămîntul era viu ca un țăran
și sub filfîitoare steaguri roșii
plugarii toți păreau că-s uriași.

Jandarmii alergară speriați
amenințînd cu puști și cu cătușe.
Strigă Turridu: „Înapoi, jandarmi!
Noi nu sîntem nici hoți, nici ucigași!
Sîntem doar muncitori zileri, argați
ce nu mai au nici pic de sînge-n vine.
Tîlhari și hoți de căutați, jandarmi,
o să-i găsiți acolo, în castel,
în brațele ibovnicelor, beți!"

Jandarmul a făcut un pas și-a spus:
„Nu-i cu putință! Legea nu dă voie!"
Turridu, dîrz și aprig, i-a răspuns:
„E legea celor azi atotputernici;
dar alta-i legea noastră, și nu minte!
Ea spune: «pîine pîntecelor goale,
și haine pentru cei ce-nghețați, goi,
și casă, insetaților, răcoare,
și celzi ce muncesc, libertate!»"

În romînește de ROMULUS VULPESCU

Discuții literare în U.R.S.S.

„Probleme ale umanismului și literatura contemporană"

Uniunea scriitorilor din U.R.S.S. și Institutul de literatură universală „A. M. Gorki" au organizat la Moscova în prima jumătate a lunii mai, o dezbatere cu tema „Probleme ale umanismului și literatura contemporană". A. Surcov, secretar al Uniunii scriitorilor, a arătat în cuvîntul său de deschidere importanța discutării problemelor umanismului acum, după cel de-al XXII-lea Congres al P.C.U.S. și după adoptarea Programului de construire a comunismului.

Participanții la dezbatere — I. Anisimov, V. Scerbina, G. Lanidze, V. Ermilov, N. Ghei, D. Sterikov, C. Aitmatov, A. Dementiev, O. Bergolț, și alții, au adus o contribuție la lămurirea numeroaselor aspecte ale problemei. S-au prezentat diferite comunicări ca de pildă: „Umanismul și unitatea internațională", (G. Lanidze), „Concepția despre om în literatura contemporană" (V. Scerbina), „Despre tradițiile umaniste ale literaturii ruse" (V. Ermilov), „Problemele umanismului în literatura contemporană a țărilor capitaliste" (R. Samarin), „Umanismul și estetica" (N. Ghei) etc.

Insistîndu-se asupra actualității problemei aflate în dezbatere, s-a subliniat lărgirea în prezent a sferei umanismului.

„Elucidarea problemelor umanismului în lumina Programului partidului — a intrat într-o etapă nouă, superioară. Umanismul sovietic este în primul rînd un umanism al unui țel, — al țelului transformării comuniste a vieții. Dar — a spus I. Iachimenco — lozinca burgheză „scopul scuză mijloacele" este potrivnică umanismului nostru. Literatura luptă pentru o deplină contopire a umanismului unui țel cu umanismul mijloacelor de atingere a acestui țel".

S-a mai arătat, de asemeni, că umanismul sovietic a atras și atrage după sine pe oamenii înaintați din lumea întreagă, cum au fost Rabindranath Tagore, Heinrich Mann, Arnold Zweig. În sprijinul celor afirmate s-a dat citire unei scrisori adresate participanților la această dezbatere de către cunoscutul scriitor realist englez — Charles Snow prin care acesta susține lupta activă pentru umanism.

V. Scerbina a subliniat faptul că în etapa actuală „apărarea principiilor noastre devine mai activă, mai ofensivă, fiind înarmată cu cunoașterea curentelor în gîndirea și arta burgheză". Referindu-se la minciuna în care se străduiește ideologia burgheză contemporană să învăluie toate noțiunile despre umanism, participanții au arătat importanța combaterii ei.

Un rodnic schimb de păreri, precizarea unor puncte de vedere — au făcut ca această dezbatere scriitoricească să contribuie la dezvoltarea actuală a literaturii sovietice.

În aceeași perioadă, în orașul Rostov pe Don a avut loc o consfătuire a secretariatului Uniunii Scriitorilor din R.S.F.S.R., spre a discuta la fața locului, cu scriitorii, probleme ale literaturii.

Leonid Sobolev a deschis consfătuirea chemînd pe participanți la o discuție deschisă, prietenească asupra operelor scriitorilor din regiunile sudice, spre a putea răspunde marilor sarcini ce revin scriitorilor sovietici în urma celui de al XXII-lea Congres al P.C.U.S.

Meleagurile unde are loc consfătuirea au o bogată tradiție literară — aici a copilărit Cehov, aici a scris A. Serafimovici, Trenev, V. Staverici, N. Pogodin, aici trăiește și scrie Mihail Șolohov.

Lev Kassil, V. Druzin, S. Mihalkov, V. Zavrutkin, S. Babaevski, R. Rojdestvenski au vorbit despre problemele actuale ale întregii literaturi sovietice, despre proza și poezia născută pe aceste meleaguri, despre felul în care revista „Don" a înțeles să mobilizeze în jurul său forțele literare ale sudului sovietic.

Despre literatură

Erskine Caldwell:

Într-un articol publicat în revista americană „Wirter", Erskine Caldwell scrie:

„Eu aș spune că exigențele ideale care i se pot impune literaturii sînt: cuprindere largă în observație, pătrundere profundă și măiestrie în reflectarea oamenilor și a lucrurilor... Dacă nu se tinde spre acest ideal devin lipsite de sens și scrisul și cititul. În cazul acesta ar fi suficientă lectura ziarelor. Întrucît de regulă, literatura care vede lumina tiparului nu ține deloc să se pună de acord cu aceste trei exigențe, cititorul de rînd, care nu are criterii bine determinate în aprecierile sale, devine cu ușurință victima unui editor lipsit de principii și a librarului avid de bani. Iar în jur, pe rafturi, stau grămezi de cărți vulgare, grosolane, cu pretenții de a produce efect, tratînd morbiditățile, cărți perverse prin ele însăle.

Și predestinarea lor este să capteze intelectul neinițiat.

Cartea trebuie să fie o fereastră deschisă spre lumea care ne înconjoară — lume copleșitoare și uimitoare. Privind prin această fereastră cu ochi mari deschiși, putem vedea ceea ce nimeni n-a mai observat înainte, ceva ce este tot atît de plin de sens și de vie trepidație, ca însăși viața noastră cea de toate zilele"...

Karlludwig Opitz:

„Teatrul realist" din Praga a pus de curînd în scenă, prima operă dramatică a cunoscutului scriitor din Germania federală Karlludwig Opitz, „Minune mare". Piesa este o puternică satiră la adresa „minciunii economice" de la Bonn, în spatele căreia se ascund militarizarea și fascizarea Germaniei apusene.

Într-un interviu acordat la sosirea sa la Praga cu prilejul premierei piesei „Minune mare" K. Opitz s-a referit la cîteva aspecte ale situației scriitorilor în R.F.G.

„Succesul literaturii, — spune K. Opitz — este determinat în această țară, înainte de orice, de reclamă. Reclama este totul. Se bucură de reclamă în primul rînd acele mărfuri care corespund, — pe toate laturile — ultimei mode, iar aceasta se referă și la literatură. E adevărat că editorii caută „sînge tînăr", „nume noi", dar nu cer idei noi.

E puțin probabil însă, continuă scriitorul, că s-ar găsi vreun tînăr talent, care ar vrea să se afirme cu o adevărată și profundă critică a realității în Germania apuseană. Iar dacă se ivește unul ca acesta, se încearcă totul ca să fie repede făcut „inofensiv".

VERONICA PORUMBACU

Începe corrida

„Îți văd năvala, taur de lumină"...

Se umple arena.
Pînă sus, la ultimul loc, unde prinzi în palmă
tălăngile turmei de nouri.
Pînă jos, la primele bănci,
unde faldul volanelor suple
atinge pămîntul.
Se umple arena.

Taurul... Unde e taurul, unde e
taurul din umbra zăbrelelor,
din umbra torților, unde e taurul
cu sîngele cald curgînd de-a lungul
spinării, unde e taurul, unde!
Se umple arena.

Din minele Asturiei scutură trupul său
tînăr de două milenii,
își scutură trupul, cutremură scoarța
de piatră fierbinte
Asturia — gura arenei.

Batista Biscayei, de pînză, flutură sus, în tribună.
În timp ce-n Oviedo și Mieres tăcerea sirenei
sună semnalul, se umple arena, și vine
Valencia, veșnica vară, și vin
de afară studenții născuți în umbra
de după căderea Madridului — vin
Se umple arena.

Unde e taurul! Ochii
negri ai Spaniei, ochii albaștri
ai mărilor, privirile zărilor toate
ațintite spre poarta arenei.
Puhav, matadorul aruncă în iarbă umbra
gheenei. Pleoapele tac. Se desfac de sunet
vocile. Suflu și vînt —
suspendate. În curînd
va năvăli în arenă taurul,
lovind în coarne umbra de pe inima Spaniei.
Începe corrida!

Săptămîna „STRATEGII"

Mussolini, „strategul în bluză neagră", a încercat să cucerească Abisinia și să uimească omenirea prin arta sa militară, dar istoria, judecător necruțător, i-a pregătit nu epoleți de general, ci o spînzurătoare. Hitler, „strategul în bluză cafenie", avîndu-l în spate pe Krupp, a încercat să cucerească lumea și să simplifice manualele de geografie, extinzînd harta „Deutschland-ului" peste tot globul. Dar blitzkrieg-ul führer-ului s-a terminat nu unde a vrut el, ci acolo unde au vrut popoarele lumii — la Berlin. Și astfel, „strategul" s-a repliat pentru ultima oară în șoricioaică.

„Strategii" au continuat să apară și după terminarea ultimului război mondial. Un general american, Mac Arthur, a vrut să cucerească Coreea de Nord. Dar planurile sale „strategice" s-au prăbușit. Un coleg de al său, generalul Ridgway, zis și „Ciumă" i-a luat de îndată locul. Acest general, îmbogățind „strategia nazistă", a elaborat tactica pămîntului pîrjolit. Bombele cu napalm n-au putut înfrînge lupta dreaptă a poporului coreean. Generalul a elaborat atunci „strategia războiului chimic și bacteriologic". Pămîntul „dimineților liniștite" a început să fie nu numai pîrjolit, ci și otrăvit. Dar nici această „tactică" nu i-a adus generalului gloria mult visată. Poporul eroic al Coreei de Nord n-a capitulat în fața generalului „Ciumă", iar „strategii" Pentagonului s-au văzut nevoiți să încheie războiul acolo de unde-l porniseră — adică de la paralela 38.

Un alt general, de astădată francez, Salan, s-a ambiționat să cucerească pentru colonialiștii de pe malul Senei Vietnamul și, astfel, să lichideze lupta eroică a poporului vietnamez. Ani de zile, căpetenia actuală a O.A.S.-ului, a condus ofensive peste ofensive. Dar singura incununată de succes a fost aceea a propriei sale capitulări. Gloria lui Salan s-a încheiat la Dien Bien Fu. Și de astă dată istoria s-a dovedit a fi de partea unei cauze drepte, de partea poporului vietnamez.

Ofensivele disperate ale lui Salan n-au trecut neobservate. Ele au făcut și obiectul unor dezbateri în senatul american. Și iată ce declara în zilele acelea un senator tînăr:

„A trimite dolari, armament și oameni în Indochina (citește Vietnam — N. A.), fără a avea cît de cît speranța unei victorii, înseamnă a întreprinde un act primejdios, a te sinucide. Sînt absolut convins că oricît de mare ar fi ajutorul american în Indochina, el nu ne va ajuta să dobîndim victoria asupra unui inamic care se află peste tot și nicăieri și care se bucură de sprijinul întregului popor. Dacă Statele Unite ar declara o intervenție generală în zona aceasta încordată a globului pămîntesc, atunci ele s-ar pomeni față-n față cu o situație mai grea decît aceea de care s-au lovit în Coreea".

Cuvinte lucide, de aur. Ele aparțin lui John Kennedy, actualul președinte al S.U.A., și au fost rostite la 6 aprilie 1954, deci cu opt ani în urmă. În acest răstimp, tinerețea senatorului a înlocuit la Casa Albă oboseala fostului președinte. Și iată că nu de mult, actualul președinte a ținut mortiș să-i pună la punct pe fostul senator, ordonînd o intervenție generală într-o zonă a globului pămîntesc unde „S.U.A. s-ar pomeni față-n față cu o situație mai grea decît aceea de care s-au lovit în Coreea".

Așadar, ordinul a fost dat, „strategii" au intrat în acțiune. De fapt, intraseră de mult în acțiune. Ziarele și presa occidentală publică acum destul de des numele și fotografiile unui alt militar care a declarat război istoriei — generalul Harkins. După ce a organizat niște manevre la mii de kilometri de hotarele Americii, denumite senzațional „Cobra aerului", „Diavolul mărilor", generalul Harkins a elaborat un plan operativ — „Apus de soare". Nu știm dacă autorul, intitulîndu-și astfel planul, a avut în vedere deznodămîntul inevitabil al gloriei sale, dar știm că dumnealui se arată a fi un demn urmaș al generalilor Mac Arthur, Ridgway, Salan. Sub comanda sa și pe baza planurilor sale, militarii americani din Vietnamul de Sud au pornit represaliile sîngeroase împotriva patrioților vietnamezi. „Strategul" a început prin a declara război junglei, dorind să obțină o victorie asupra unui „inamic care se află pretutindeni și nicăieri și care se bucură de sprijinul întregului popor". Bombardiere și helicoptere americane aparținînd forțelor armate ale S.U.A. au semănat bombe cu napalm în anumite zone ale junglei. Dar între timp, „inamicul" se arăta a fi în altă zonă. Atunci „strategului" i s-a năzărit o altă idee — să otrăvească vegetația junglei, să răpească forțelor patriotice orice posibilitate de camuflare. Bombele cu napalm au fost înlocuite cu cele chimice. Dar, așa precum spusese cîndva un senator tînăr: „inamicul se află pretutindeni". Apoi, generalul Hatkins a propus măsuri menite să ducă la infometarea forțelor patriotice. Fără milă, au fost otrăvite semănăturile țăranilor vietnamezi, căci „strategul" are de a face cu „un inamic care se bucură de sprijinul întregului popor". Operația „Apus de soare" continuă. Mii și mii de soldați americani înarmați pînă-n dinți, încălcînd acordul de la Geneva cu privire la unificarea Vietnamului, prin organizarea unor alegeri libere, străbat jungla în speranța că vor vedea „răsărind victoria". Ea însă nu va răsări niciodată. Căci așa cum spunea cîndva senatorul Kennedy, orice intervenție în Sud-Estul Asiei echivalează cu o sinucidere.

Se pare însă că „americanul liniștit" al lui Graham Green a devenit neliniștit. Intervenția trupelor americane în Vietnamul de Sud a fost lărgită. Trupele americane au debarcat și debarcă în Tailanda și se pregătesc să se amestece în treburile interne ale Laosului. Acolo unde se ivește „primejdia" ca niște acoruri internaționale să fie duse la îndeplinire și astfel să fie statornicită pacea, acolo intervin „strategii" civili sau militari ai S.U.A. pentru a face „ordine". Generalul Harkins a fost chemat urgent de la Saigon pentru a-și extinde experiența. A și fost numit comandantul intervenției. La mii de kilometri de hotarele pămîntului descoperit de Columb, flota 7-a americană a intrat în stare de alarmă și a ancorat în apele Tailandei. Au intrat în acțiune și partenerii blocului S.E.A.T.O. Australia e în „pericol" și a ordonat expedierea unor trupe. Anglia e și ea în „primejdie" și a hotărît să trimită forțe armate la „hotarele sale" cu Laosul.

Așadar, printr-un act al președintelui S.U.A., John Kennedy, în partea de Sud-Est a Asiei, s-a creat primejdia unei noi agresiuni. „Strategii" Pentagonului se văd cucerind lumea...

Acestora, ar trebui să li se amintească dacă nu cuvintele rostite la 6 aprilie 1954 de senatorul Kennedy, atunci cele scrise cîndva de poetul și filozoful Santayana: „Cine nu-i în stare să-și amintească de lecțiile trecutului, este condamnat să repete mereu și mereu propriile sale greșeli".

Istoria și făuritorii ei — popoarele — nu iartă.

Haralamb ZINCA

REDACȚIA: București — B-dul. Ana Ipătescu 15. Telefon 12.74.26; 11.39.38 ADMINISTRAȚIA: Șos. Kiseleff nr. 10 Telefon 13.83.99 ABONAMENTE: 3 luni 6,50 lei; 6 luni 13 lei; 1 an 26 lei. Tiparul Întreprinderea Poligrafică nr. 2, Str. Brezoianu 23-25.